



ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้  
แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษา  
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย



โดย  
นายวัชรพล นาคทับ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้  
แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษา  
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต  
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน  
มหาวิทยาลัยศิลปากร  
ปีการศึกษา 2565  
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD ON THE ABILITIES OF USING  
PRIMARY SOURCES AS EVIDENCE IN CONSTRUCTING KNOWLEDGE  
ABOUT THE PAST AND ATTITUDE TOWARDS LOCAL HISTORY  
STUDIES OF UPPER SECONDARY STUDENTS



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for Master of Education (TEACHING SOCIAL STUDIES)  
Department of Curriculum and Instruction  
Silpakorn University  
Academic Year 2022  
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้  
แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษา  
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย นายวัชรพล นาคทับ

สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร ภู่งศ์พันธุ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ  
(อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก  
(อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม  
(อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร ภู่งศ์พันธุ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพิชฌาย์ จินดาวัฒน์ภูมิ)

61262306 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : วิธีการทางประวัติศาสตร์, ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต, เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นาย วัชรพล นาคทับ: ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) ศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนโพธารวมเสนา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต 3) แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้น
2. เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด

61262306 : Major (TEACHING SOCIAL STUDIES)

Keyword : HISTORICAL METHOD, THE ABILITIES OF USING PRIMARY SOURCES AS EVIDENCE IN CONSTRUCTING KNOWLEDGE ABOUT THE PAST, ATTITUDE TOWARDS LOCAL HISTORY STUDIES

MR. Watchapol NAKTHAB : EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD ON THE ABILITIES OF USING PRIMARY SOURCES AS EVIDENCE IN CONSTRUCTING KNOWLEDGE ABOUT THE PAST AND ATTITUDE TOWARDS LOCAL HISTORY STUDIES OF UPPER SECONDARY STUDENTS Thesis advisor : Sasiphat Champa, Ph.D.

This study aimed to 1) examine the abilities to use primary sources as evidence in constructing knowledge about the past of upper secondary students using historical method, 2) study the attitude of upper secondary students using historical method towards local history studies The participants in this study were 40 students from Matthayomsuksa 4/5 studying in the second semester during the academic year 2021 at Phothawatthanasenee school, Photharam district, Ratchaburi, under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi. The research instruments employed to collect data were 1) lesson plans 2) a students assessment observation form 3) a Likert scale questionnaire on the attitude of students towards local history in Ratchaburi studies. The collected data was analyzed by mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The abilities of using primary sources as evidence in constructing knowledge about the past of upper secondary students after using historical method was developed to higher level

2. The attitude of upper secondary students towards local history in Ratchaburi studies after using historical method was at high level.

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีเพราะได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้ความช่วยเหลือเป็นแรงผลักดันและให้กำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพร ภู่งศ์พันธ์ ที่ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย จนนำมาซึ่ง ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิชฌาย์ จินดาวัฒนภูมิ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและ ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.กัลยา เทียนวงศ์ อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ่มหอม และอาจารย์ วิศวัฒน์ วงศ์วิวัฒนกุล ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยทำให้ผู้วิจัย สามารถดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำและ ประสพการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู อาจารย์ดวงพร อิมแสงจันทร์ นักเรียน โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความร่วมมืออย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลการวิจัยและ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษาจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณครอบครัว คุณแม่วรรณ นาคทับ พี่สาวคุณวรพรพรณ นาคทับ ที่ให้กำลังใจในทุกช่วงเวลาของการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

นาย วัชรพล นาคทับ

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาราชบุรีศึกษา โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี.....	12
1.1 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	12
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	29
2.1 ความหมายของประวัติศาสตร์.....	29
2.2 วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	30



2.3	สื่อการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.....	34
2.4	การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ .....	37
2.5	บทบาทหน้าที่ของผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์.....	38
2.6	ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.....	40
2.7	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น .....	42
3.	การใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต.....	48
3.1	ความหมายของแหล่งเรียนรู้.....	48
3.2	ประเภทของแหล่งเรียนรู้.....	50
3.3	หน้าที่ของแหล่งเรียนรู้.....	54
3.4	การสร้างองค์ความรู้.....	56
3.5	ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต.....	60
3.6	สาระสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต .....	62
3.7	แนวทางการเรียนการสอนและการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้าง ความรู้เกี่ยวกับอดีต .....	65
4.	แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.....	70
4.1	ความหมายและความสำคัญของเจตคติ.....	70
4.2	องค์ประกอบของเจตคติ .....	74
4.3	การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเจตคติ .....	76
4.4	วิธีการวัดเจตคติ.....	78
5.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
5.1	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ .....	81
5.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต.....	83
5.3	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น .....	87
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย .....	91

ขอบเขตของการวิจัย.....	91
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย .....	91
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	92
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	92
4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย .....	92
แบบแผนการวิจัย.....	93
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	94
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	95
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	106
1. ขั้นตอนการทดลอง .....	106
2. ขั้นตอนทดลอง.....	106
3. ขั้นตอนหลังการทดลอง.....	107
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล .....	107
1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการวิจัย .....	107
2. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	109
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ .....	110
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 .....	112
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
สรุปผลการวิจัย.....	118
อภิปรายผลการวิจัย.....	119
ข้อเสนอแนะ.....	130

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	130
ข้อเสนอเพื่อทำการวิจัยในครั้งต่อไป .....	131
รายการอ้างอิง .....	132
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	145
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	147
เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ.....	166
ประวัติผู้เขียน.....	172



## สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว (The One-Shot Case Study).....	93
ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (One Shot Repeated Measures Design).....	94
ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้และจำนวนคาบเรียน.....	96
ตารางที่ 4 ความสอดคล้องในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถ ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต .....	97
ตารางที่ 5 เกณฑ์การให้คะแนนระดับพฤติกรรมความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ เกี่ยวกับอดีต.....	101
ตารางที่ 6 ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 องค์กรประกอบ .....	110
ตารางที่ 7 ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความสามารถในการใช้แหล่ง เรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	111
ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาชาชบุรีศึกษา.....	112



## สารบัญภาพ

หน้า

แผนภูมิที่ 1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
แผนภูมิที่ 2	ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	111



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มาตรฐานการศึกษาของชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดการศึกษาต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมเต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย และส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ความว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตราที่ 29 ความว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน และยังสอดคล้องกับในหมวดที่ 1 มาตราที่ 6 ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ที่เน้นแนวทางของการศึกษาเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติที่เน้นให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างเป็นระบบ การใช้แหล่งเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติตามยุทธศาสตร์ชาติทางการศึกษาต่าง ๆ และโดยเฉพาะทางหลักสูตรแกนกลาง 2551 ที่เน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นได้เรียนรู้เอกลักษณ์และเกิดสำนึกรักท้องถิ่น ตลอดจนจินตนาการแนวทางในการสืบสานและต่อยอดต่อไปนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อฝึกให้บุคคลมีนิสัยสังเกต วิพากษ์วิจารณ์ มีความคิดกว้าง

ที่จะนำไปสู่การรู้จักตนเอง การทำความเข้าใจความคิดของผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถคิดอย่างเหตุผลพื้นฐานของข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติ ทั้งนี้การใช้วิธีศึกษาประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมองประเด็นปัญหาอย่างชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัทธินะ, 2525: 24-26) ครูสอนประวัติศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญ เพราะวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดการเรียนการสอนของวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียน คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี รวมทั้งการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคตนั้น (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554: 132) และสอดคล้องกับเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี รวมทั้งเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่นของตน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ 2551 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีลักษณะอันพึงประสงค์ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับต่าง ๆ ได้ (ศศิพัชร จำปา, 2558: 11) โดยการจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนที่ปรับจากหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรส่วนกลางให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นย่อมถือได้ว่าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น (ประกอบ มณีโรจน์, 2554: 6-7) ทั้งนี้โดยจะต้องคำนึงถึงแนวทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย บูรณาการเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งการจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย

การศึกษาประวัติศาสตร์โดยเฉพาะในส่วนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งในส่วนวิชาประวัติศาสตร์ เพราะว่าแหล่งเรียนรู้สามารถช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในการจัดการศึกษาของทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความสนุกสนานจากกิจกรรมการคิด การสืบค้นทางประวัติศาสตร์ การตั้งคำถามในการสืบสอบและตีความทางประวัติศาสตร์ได้โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถานศึกษาหรือชุมชนอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้เรียนเอง เป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้เพิ่มศักยภาพทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพความจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่หลงเหลือหลักฐานอยู่ในชุมชนท้องถิ่นทำให้ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องที่ไม่เข้าใจยากและอยู่ในตำราเท่านั้น การจัดการเรียนรู้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์นั้นก็มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จัก

แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้ใช้ความคิดและคิดให้เป็น จัดเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการมีพื้นฐานความคิดจากการใช้การสังเกต การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตีความ และการสังเคราะห์ เพื่อค้นให้พบความจริงเกี่ยวกับสิ่งใดหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นับว่ามีคุณประโยชน์และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการฝึกการสร้างมโนทัศน์ (concepts) อันเป็นแก่นแท้ของความรู้ซึ่งผู้เรียนจะสร้างให้เกิดขึ้นนั้นแตกต่างกันไปตามขีดความสามารถของสติปัญญาของแต่ละคน (เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปริษา, 2559: 10-11) และกิจกรรมการเรียนการสอน อาจส่งเสริมให้เด็กมีสายสัมพันธ์กับครอบครัวและท้องถิ่นหรือชุมชนของตน เช่น การมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลองสืบค้นความเป็นมาของครอบครัวหรือตระกูลเท่าที่จะสอบย้อนกลับไปได้ด้วยการสัมภาษณ์ผู้อาวุโส การมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับเบื้องต้นด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์ สถานที่ใกล้บ้าน โบราณสถานใกล้เคียงหรือประวัติชุมชนซึ่งจะช่วยอนุรักษ์ความรู้ของท้องถิ่น การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนับว่ามีประโยชน์เพราะข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้มาจากการบอกเล่าทำให้เป็นประวัติศาสตร์สังคมที่ค่อนข้างมีชีวิตและสามารถใช้คัดค้านกับข้อมูลเอกสารของทางราชการ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543: 12)

การนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นประเภทบุคคลและสถานที่มาใช้ให้เกิดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ตามที่ Seixas (2013: 40-43) เสนอว่า ความสามารถในการสำรวจรายงานเลือกใช้ข้อมูลหลักฐานในการตีความเพื่อสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในการวัดประเมินการใช้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน เพื่อระบุสำรวจแหล่งข้อมูลที่น่าไปใช้ในการศึกษาสืบค้นหลักฐาน 2) พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษาเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐานโดยพิจารณาจากผู้แต่ง ที่เก็บหลักฐาน สถานที่ที่พบหลักฐาน ก่อนตัดสินใจเลือกใช้แหล่งข้อมูลหลักฐานในการศึกษาตีความ และนำข้อมูลหลักฐานประเภทต่าง ๆ มาประเมินความน่าเชื่อถือและเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่สอดคล้องกัน โดยการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลหลักฐาน 3) ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ ตีความหมายจากข้อมูล เรียบเรียงและอธิบายเรื่องตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่เชื่อมโยงกัน

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ได้ทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะต่าง ๆ ตามกระบวนการขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน 2) รวบรวมหลักฐาน 3) การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐาน 4) สังเคราะห์ข้อมูล 5) ชี้นำเสนอผลการศึกษา (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555: 5; ลาวัญย์ วิทยายุทธภูมิ, 2543: 7; วีณา เอี่ยมประไพ, 2549: 10-12; สิริวรรณ ศรีพหล, 2554: 140;



เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปริชา, 2559: 156) โดยอาศัยทักษะและกระบวนการที่จำเป็นทางประวัติศาสตร์ เช่น การสืบค้น การลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลา การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ การตีความ และการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเกิดการคิดทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ (ชัยรัตน์ ไตศิลา, 2555: 130) และวิธีทางประวัติศาสตร์ยังสอดคล้องกับการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตได้

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถส่งเสริมความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในอดีตที่เป็นสถานที่ บุคคล และสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาศักยภาพในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาและตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดแนวทางการศึกษาค้นคว้าต่อไป ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสำรวจ รวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐาน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่รวบรวมได้แล้วตีความข้อสารสนเทศตามหลักฐาน ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูล การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่องเรียงเรียงเนื้อหาและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน ขั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่สังเคราะห์เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมานำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา เป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงที่จะทำให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำไปสู่การสืบค้นและใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในการสืบค้นข้อมูล การใช้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ วิพากษ์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ศศิพัชร จำปา, 2558: 12) ดังนั้น วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเกต จนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมหล่อหลอมให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรัก ความหวงแหน ความภูมิใจ ตลอดจนความผูกพันกับท้องถิ่น ประเทศชาติ รวมทั้งมนุษยชาติและสังคมโลกด้วยกัน

ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนได้รับความรู้เกี่ยวกับอดีตในท้องถิ่นตนเองแล้วยังก่อให้เกิดเจตคติและความสำนึกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยเนื่องจากเจตคติเป็นสิ่งที่ช่วยเตรียมนักเรียนให้พร้อมต่อการปฏิบัติ (ชีฆกุล คำงาม, 2560: 2) ผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงหลักที่สำคัญประกอบด้วยความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนที่สำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง (เฉลิม (มลิลา) นิตีเขตต์ปรีชา, 2559: 12; หวน พิณรุฬพันธ์, 2546: 36; อีรวุฒิ เอกะกุล, 2550: 20)

งานวิจัยนี้ได้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการตั้งคำถาม เลือกพิจารณาแหล่งข้อมูล แล้วอธิบายตีความตามบริบททางประวัติศาสตร์และพัฒนาให้มีเจตคติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยกำหนดเป็นหัวข้อการวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความเรียนรู้ในอดีต ตามที่ Seixas (2013: 40 -43) เสนอว่าแหล่งเรียนรู้สามารถช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดการสังเกต การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตีความ และการสังเคราะห์การนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นประเภบุคคลและสถานที่มาใช้ให้เกิดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ดังนี้

**1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน** การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาโดยผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย รู้จักการสังเกตเรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีต โดยการใช้สื่อและใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจนได้ประเด็นปัญหาและตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

**2. รวบรวมหลักฐาน** การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และมีวิธีค้นคว้าโดยการสำรวจ รวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และคัดเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาเพื่อตอบคำถามและสมมติฐานที่ตั้งไว้

**3. การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐาน** การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพิจารณา ตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วมีการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ตีข้อความสารสนเทศตามหลักฐาน

**4. สังเคราะห์ข้อมูล** การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้อาจจัดลำดับประเด็นเรื่องมาเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

**5. ขันนำเสนอผลการศึกษา** การนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้ นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา

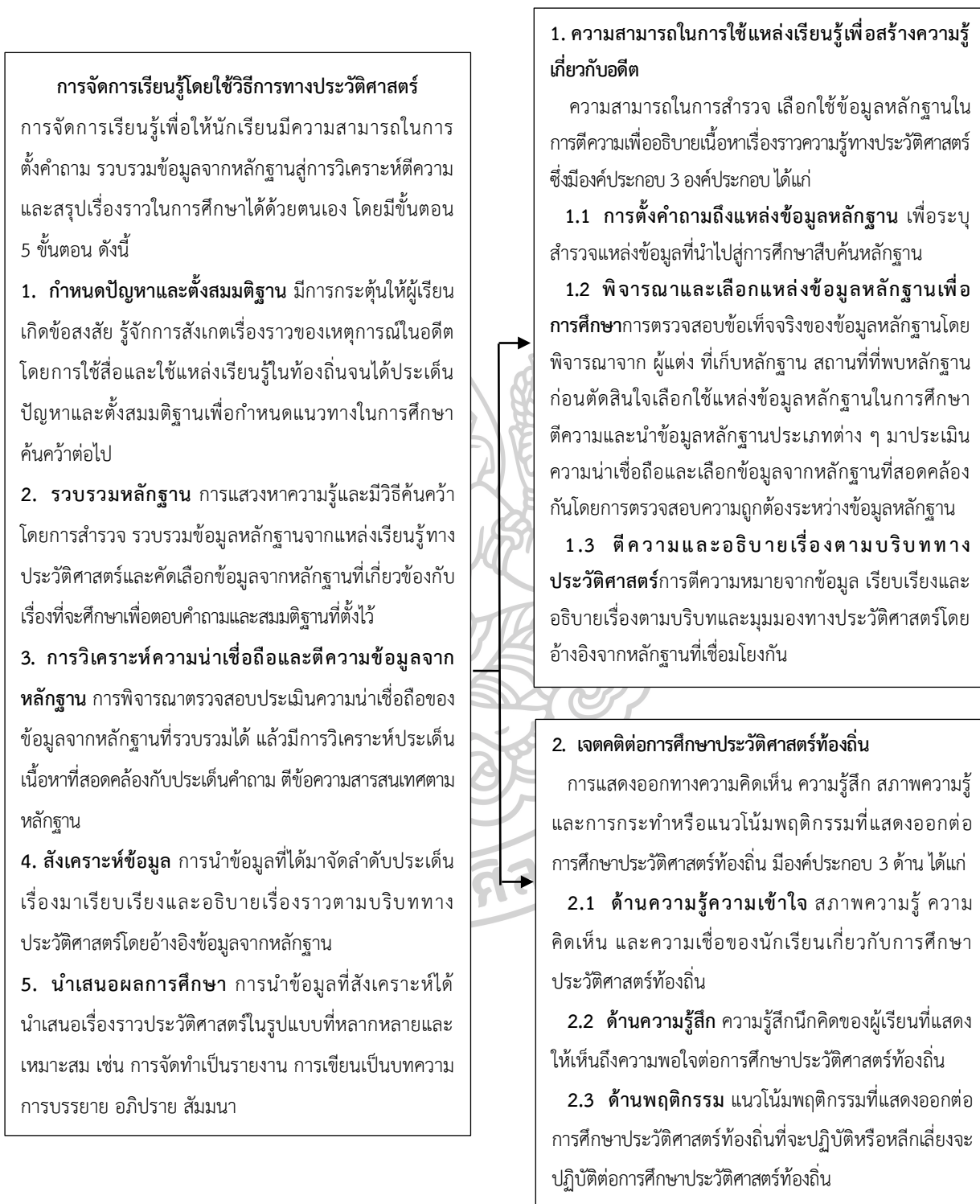
นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำนิยามองค์ประกอบของความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตที่เป็นความสามารถในการสำรวจ เลือกใช้ข้อมูลหลักฐานในการตีความเพื่ออธิบายเนื้อหาเรื่องราวความรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับ ตลอดจนยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด” กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและเป็นผู้ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในการวัดประเมินการใช้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

**1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence)** เพื่อระบุสำรวจแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน

**2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence)** เป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐานโดยพิจารณาจากผู้แต่ง แหล่งที่เก็บหลักฐาน สถานที่ที่พบหลักฐาน ก่อนตัดสินใจเลือกใช้แหล่งข้อมูลหลักฐานในการศึกษาตีความและนำข้อมูลหลักฐานประเภทต่าง ๆ มาประเมินความน่าเชื่อถือและเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่สอดคล้องกันโดยการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลหลักฐาน

**3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting)** ตีความหมายจากข้อมูล เรียบเรียงและอธิบายเรื่องตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่เชื่อมโยงกัน

จากแนวคิด หลักการข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

## คำถามการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร
2. เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับใด

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

#### 1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนแผนการเรียนศิลป์-ภาษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5, 4/6, 4/7, 5/5, 5/6, 5/7, 6/5, 6/6, 6/7 ของโรงเรียนโพธารวมนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 9 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 360 คน

#### 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 ที่กำลังศึกษาวิชาราชบุรีศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน โรงเรียนโพธารวมนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

### 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

#### 2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

#### 2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

2.2.2 เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

### 3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในรายวิชาการชาขบุรีศึกษา (ส 30262) ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท – ยวน ในจังหวัดราชบุรี หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

### 4. ระยะเวลาในการทดลอง

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลารวม 16 คาบเรียน (ระยะเวลาที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ 6 ชั่วโมง)

### นิยามศัพท์เฉพาะ

**1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์** การนำลำดับขั้นตอนและวิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานสู่การวิเคราะห์ตีความและสรุปเรื่องราวในการศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

**1.1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน** การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา และตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

**1.2 รวบรวมหลักฐาน** การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสำรวจ รวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

**1.3 วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐาน** การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วตีข้อความสารสนเทศตามหลักฐาน

**1.4 สังเคราะห์ข้อมูล** การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่อง เรียบเรียงเนื้อหาและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

**1.5 นำเสนอผลการศึกษา** นำข้อมูลที่สังเคราะห์เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มานำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา

**2. ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต** ความสามารถในการสำรวจ เลือกใช้ข้อมูลหลักฐานในการตีความเพื่ออธิบายเนื้อหาเรื่องราวความรู้ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในการวัดประเมินการใช้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

**2.1 การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence)** เพื่อระบุสำรวจแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน

**2.2 พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence)** เป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐาน โดยพิจารณาจากผู้แต่ง ที่เก็บหลักฐาน ที่ที่พบหลักฐาน ก่อนตัดสินใจเลือกใช้แหล่งข้อมูลหลักฐานในการศึกษาตีความ และนำข้อมูลหลักฐานประเภทต่าง ๆ มาประเมินความน่าเชื่อถือและเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่สอดคล้องกัน โดยการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลหลักฐาน

**2.3 ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting)** ตีความหมายจากข้อมูล เรียบเรียงและอธิบายเรื่องตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่เชื่อมโยงกัน

**3. เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น** การแสดงออกทางความคิดเห็น ความรู้สึก สภาพความรู้ และการกระทำหรือแนวโน้มพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งในด้านทิศทางบวกด้านทิศทางลบทางใดทางหนึ่ง วัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน

**3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ** สภาพความรู้ ความคิดเห็น และความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

**3.2 ด้านความรู้สึก** ระดับความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงความพอใจต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

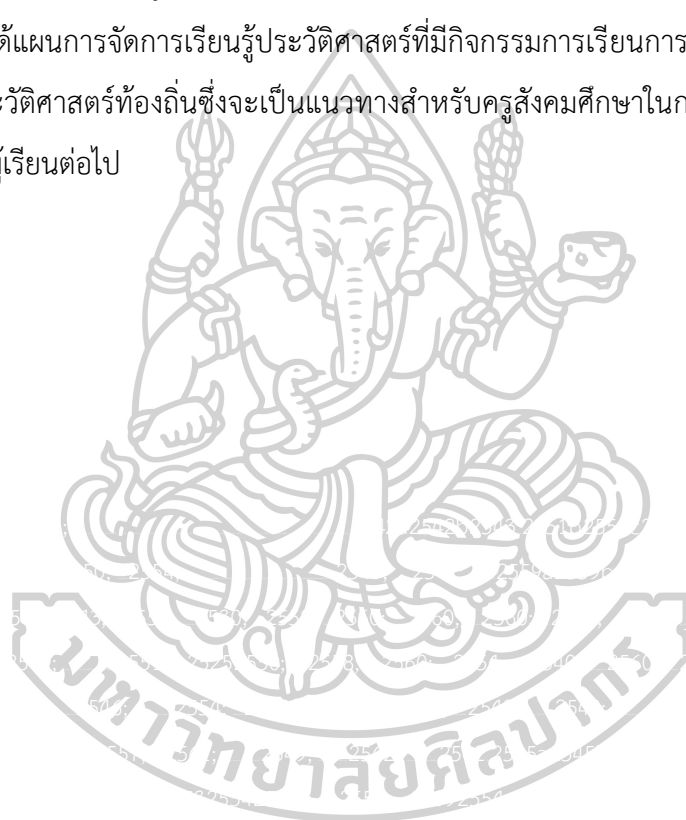
**3.3 ด้านพฤติกรรม** แนวโน้มพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่จะปฏิบัติ หรือหลีกเลี่ยงจะปฏิบัติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

**4. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์** สถานที่ บุคคล และสิ่งใด ๆ ที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนโดยตรงผ่านประสบการณ์ตรง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านลาวเวียง ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน

**5. นักเรียน** ผู้ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2564 โรงเรียนโพธารวัณนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

### ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ที่ทำให้เกิดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตจากการเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง
2. แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับครูผู้สอนประวัติศาสตร์และผู้สนใจ
3. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียนต่อไป





## บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชารายชบุรีศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้รวบรวมวรรณกรรม ผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชารายชบุรีศึกษา โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
3. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต
4. เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 1. หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชารายชบุรีศึกษา โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี

#### 1.1 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี ตั้งอยู่เลขที่ 80 หมู่ 8 ถนนโพธาราม-บ้านฆ้อง ตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เป็นโรงเรียน สหศึกษาเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6) จำนวน 65 ห้องเรียน (13 : 13 : 9 : 9 : 9)

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี (โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี 2553 : อัดสำเนา) จัดทำขึ้นโดยใช้กรอบและทิศทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และจุดเน้นของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็น ทิศทางของการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและรู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

#### 1.1.1 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี

มุ่งมั่นพัฒนาโพธาวัฒนาเสนีให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพโดยยึดมั่นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

### 1.1.2 ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี

โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนีได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาดังนี้

- 1) ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 2) จัดการศึกษาโดยยึดหลัก “นักเรียนเป็นสำคัญ” ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจและได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพให้มากที่สุด
- 3) จัดการศึกษาโดยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ความสัมพันธ์ทางสังคม ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การจัดการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต
- 4) จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้อื้อต่อการเรียนการสอน ตลอดจนจัดสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สมบูรณ์และทันสมัย สามารถส่งเสริมให้ผู้นเรียนได้พัฒนาสูงขึ้น
- 5) สนับสนุนให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

### 1.1.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล

โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนีเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งต้องมีการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการรวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ด้านปัจจัยพื้นฐานและด้านวิชาการที่เน้นความเป็นเลิศ สำหรับด้านวิชาการ โรงเรียนได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยเน้นความสำคัญของเนื้อหาสาระในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดสาระเพิ่มเติมตามที่นักเรียนเลือกอย่างหลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับนักเรียนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังเน้นความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศที่สอง คือ ภาษาจีนหรือภาษาฝรั่งเศส ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนอีกหนึ่งภาษา โดยมีแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) การจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการใช้หนังสือตำราเรียนและสื่อประกอบการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

2) การจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้อื่น ควรศึกษาหนังสือตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศนำมาเทียบเคียงเนื้อหาสาระและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลและการเผยแพร่ผลงาน ของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) และระบบออฟไลน์ (Offline) รวมทั้งส่งเสริม การคิด ผลิตชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ให้มากขึ้น

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการของห้องเรียนคุณภาพ สนับสนุนให้มีการใช้การวิจัยสื่อนวัตกรรม ปรับลดเวลาในการสอนของครูในห้องเรียนและเพิ่มเวลา การเรียนรู้ของนักเรียนนอกห้องเรียนให้มากขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5) จัดเตรียมและพัฒนาครูให้มีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ

6) การจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมที่ความเป็นสากล จำนวน 4 สาระหลัก ได้แก่

6.1 ทฤษฎีความรู้

6.2 การเขียนความเรียงขั้นสูง

6.3 กิจกรรมโครงงานสาธารณประโยชน์ที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์สู่การ ปฏิบัติของนักเรียนที่เรียกชื่อว่า CAS (Creativity, Action, Service)

6.4 โลกศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์และคุณลักษณะพึงประสงค์ของการเป็น พลโลก

#### 1.1.4 คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา ราชบุรีศึกษา รหัสวิชา ส 30262 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

#### คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา อธิบาย วิเคราะห์ เกี่ยวกับ วิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณีสำคัญ ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิต ของกลุ่มชน สถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยว บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในจังหวัดราชบุรี

โดยการบูรณาการ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสืบค้นจาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยี

เพื่อให้เกิดค่านิยม ตระหนัก เจตนาดีในการเป็นสมาชิกที่ดี การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปรับตนในการเป็นพลเมืองที่ดี สามารถดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม

### ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การลำดับเวลาและเส้นทางการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคน 8 ชชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน 8 ชชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีในด้านความเชื่อ อาชีพ ประเพณี ภูมิปัญญาสำคัญและแนวทางการอนุรักษ์เพื่อการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์และการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
3. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี
4. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติของบุคคลสำคัญในจังหวัดราชบุรี
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี

### เนื้อหาวิชาการราชบุรีศึกษา

กลุ่มคนในเมืองราชบุรีมีความเป็นมาพร้อม ๆ กับประวัติศาสตร์ของการกำเนิดเมืองราชบุรี ซึ่งค้นพบหลักฐานว่ามีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ เริ่มทยอยเข้ามาตั้งถิ่นฐานและเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ มาตั้งแต่สมัยธนบุรีถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีทั้งเชลยศึกที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาจากการที่ไทยทำสงครามและได้รับชัยชนะ ได้แก่ ชาวเขมร ชาวลาว ที่ถูกส่งตัวให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและกระจายตัวไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ในดินแดนเมืองราชบุรีอย่างกว้างขวาง หรือชนกลุ่มที่มาจาก การอพยพย้ายถิ่นของชาวต่างชาติ เช่น ชาวมอญที่ส่วนใหญ่อพยพหลบภัยจากการถูกพม่ารุกรานโดยมีการอพยพเข้ามาเป็นระยะอยู่หลายช่วงเวลาและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ประชากรของเมืองราชบุรีปัจจุบันมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

#### แปดกลุ่มชาติพันธุ์ในราชบุรี

1. **กลุ่มชาวไทยพื้นเมืองราชบุรีหรือคนไทยพื้นถิ่น** เป็นกลุ่มคนไทยที่ตั้งรกรากในราชบุรีก่อนชนชาติอื่นอพยพเข้ามาปัจจุบันกลุ่มคนไทยพื้นถิ่น กระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอ ที่เห็นเด่นชัดมี 2 แห่ง คือ แห่งที่ 1 คือ กลุ่มคนไทยพื้นถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานที่บ้านโพหักเดิมในอำเภอบางแพ ชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมและประเพณีที่แสดงถึงความเป็นไทย มีภาษาพูดที่ยังคงใช้คำพูดแบบคนไทยโบราณ

แปลกไปกว่าท้องถิ่นอื่น เช่น การใช้คำนำหน้าชื่อผู้หญิงว่า ออ เช่น ออแดง ออนุ่ม เป็นต้น แหล่งที่ 2 คือ กลุ่มคนไทยพื้นถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานที่อำเภอวัดเพลงกระจายอยู่ใน 3 ตำบล คือ ตำบลวัดเพลง ตำบลเกาะศาลพระ และตำบลจอมประทัด นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในเขตอำเภออื่น ๆ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 17-18; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 8; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 81-104)

**2. ชาวไท-ยวนหรือลาวยวน** คือ ชาวไทยเชื้อสายไทยเชียงแสน เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจาก "อาณาจักรโยนกเชียงแสน" ซึ่งเคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน (ปัจจุบันคือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดกองทัพหลวงจากกรุงเทพฯ ยกพลร่วมกับกองทัพเมืองน่าน เมืองลำปาง เมืองเชียงใหม่และเมืองเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสนและทำลายเมืองทิ้งเพื่อไม่ให้พม่าเข้ามายึดครองอีก พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้กองทัพทั้งห้าเมืองอพยพชาวไท-ยวนทั้งหมดลงมา โดยแบ่งกลุ่มชนเหล่านี้ให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองต่าง ๆ ดังกล่าว สำหรับกลุ่มชาวไท-ยวนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯ ขณะเดินทางผ่านลุ่มแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี) ชาวไท-ยวนส่วนหนึ่งขอตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่ ณ ที่นั้น ส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯ ตรงบริเวณบางขุนพรหมในปัจจุบัน จากนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองราชบุรีตรงบริเวณที่เรียกว่าบ้านไร่ใกล้กับวัดเทพอวาส ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองซึ่งออกไปจากตัวเมืองราชบุรีทางด้านทิศตะวันออกเป็นแห่งแรก หลังจากนั้นสักกระยะหนึ่งกลุ่มชาวไท-ยวน เริ่มเพิ่มจำนวนครัวเรือนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องขยายพื้นที่เพื่อหาแหล่งทำกินชาวไท-ยวน จึงได้อพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนอีกหลายแห่งของจังหวัดราชบุรี เช่น บ้านคูบัว บ้านดอนตะโก บ้านห้วยไผ่ บ้านห้วยปลาตุก บ้านดอนแร่ บ้านหินกอง ในอำเภอเมือง บ้านหนองโพ บ้านบางกะโดด ในอำเภอโพธาราม บ้านหนองปลาหมอ ในอำเภอบ้านโป่ง บ้านนาขุนแสน บ้านหนองนกกระเรียน บ้านรางบัว บ้านทุ่งหลวง ในอำเภอจอมบึง เป็นต้น ในปัจจุบันจังหวัดราชบุรีมีประชากรเชื้อสายชาวไท-ยวนกว่า 80,000 คน

สำหรับเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไท-ยวนคือ การสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าจากซึ่งสืบทอดมาแต่ครั้งอยู่เมืองเชียงแสน โดยเมื่อมีการอพยพจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลคูบัวประมาณ 200 ปี มาแล้ว บรรพบุรุษก็ได้นำภูมิปัญญาการทอผ้าจากมาทอใช้นุ่งห่มจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชนกลุ่มนี้ในระยะหลังลูกหลานชาวไท-ยวนหันไปใช้ผ้าทอจากโรงงานมากขึ้น ทำให้การทอผ้าจากลดน้อยลงจน

เกือบจะสูญหายไป ทำให้ภาครัฐต้องเข้าช่วยเหลือและพยายามฟื้นฟูการทอผ้าจกขึ้นมาใหม่มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 18-19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 105-109; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 105-130)

**3. ชาวลาวเวียงหรือลาว** คือ ชนชาติลาวที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยประมาณ 200 ปีมาแล้ว สาเหตุที่เรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ลาวเวียง” เนื่องจากเป็นกลุ่มชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนหรืออพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ส่วนคำเรียกว่า “ลาว” เนื่องจากชนกลุ่มนี้มักมีคำพูดลงท้ายว่า “ตี้” เป็นปกติ

ในปี พ.ศ.2321 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชได้โปรดฯให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (ต่อมาคือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) พร้อมด้วย เจ้าพระยาสุรสีห์พิขณูวาทิราชยกทัพไปตีหัวเมืองล้านช้าง ได้แก่ เมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง เมืองจำปาศักดิ์และหัวเมืองทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง เนื่องจากครั้งนั้นเจ้านายลาวเกิดความแตกแยกกันทำให้พระวอพระตา (เจ้านายลาว) หนีเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชโดยอพยพครอบครัวมาอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี ครั้นเมื่อเจ้าสิริบุญสารผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ทราบข่าวก็โปรดให้ยกกองทัพเข้ามาในเขตไทยจับพระวอ พระตา ฆ่าเสีย พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้ โปรดฯ ให้ยกกองทัพไปปราบและเมื่อยกทัพไปยึดเมืองเวียงจันทน์ได้จึงกวาดต้อนครอบครัว ลาวเวียงจันทน์พร้อมด้วยอาวุธและทรัพย์สินลงมาในบรรดาผู้ถูกกวาดต้อนมีโอรสของเจ้าสิริบุญสารรวมอยู่ด้วย 3 องค์ ได้แก่ เจ้านันทเสน เจ้าอินทวงศ์และเจ้าอนุวงศ์ โปรดฯให้พำนักอยู่ที่บางยี่ขันหรือบริเวณวัดดาวดึงส์ปัจจุบัน ส่วนครอบครัวลาวเวียงอื่นโปรดฯให้รวมไว้ที่เมืองสระบุรี

บางส่วนส่งมาอยู่ที่เมืองราชบุรีและเมืองจันทบุรี ครั้น พ.ศ. 2325 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 เจ้านันทเสน ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ได้ยกกองทัพไปตีเมืองพวนและเมืองแดง โดยการกวาดต้อนครอบครัวลาวพวนและลาวทรงดำมาถวายเพื่อแลกเปลี่ยนกับลาวเวียงจันทน์ที่อยู่ในประเทศไทยปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชไม่ทรงโปรดและทรงปลดเจ้านันทเสนออกจากตำแหน่งเจ้าเมืองเวียงจันทน์พร้อมกับสั่งให้ยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์และกวาดต้อนครอบครัวเวียงจันทน์เข้ามาที่หัวเมืองชั้นในอีกครั้งหนึ่ง ครั้นถึง ปี พ.ศ. 2369-2371 เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ก่อกบฏไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นต่อกรุงเทพฯโดยยกกองทัพจากเมืองเวียงจันทน์และเมืองจำปาศักดิ์เข้ามายึดเมืองนครราชสีมาและยังกวาดต้อนครอบครัวลาวที่เมืองสระบุรีกลับไปเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า

เจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดฯ ให้ยกกองทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์แล้วกวาดต้อนครอบครัวลาวเวียงจันทน์มาอยู่ในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ทำให้มีชาวลาวเวียงจันทน์บางส่วนถูกกวาดต้อนมาอยู่ในราชบุรีเพิ่มขึ้นอีกในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาส บรรดาเชลยลาวทั้งหลายในจังหวัดราชบุรีจึงมีอิสระในการตั้งบ้านเรือนและทำมาหากินโดยแยกย้ายไปตามที่ต่าง ๆ แบ่งเป็นสายใหญ่ ๆ ได้ 2 สาย คือ สายที่หนึ่งไปยังทิศตะวันตกจากบริเวณเขาแร้งไปทางอำเภอจอมบึงโดยตั้งฐานอยู่ในบริเวณต่าง ๆ เช่น บ้านนาสมอ บ้านสูงเนิน บ้านทำเนียบ บ้านเกาะ บ้านหนองบ้านเก่า บ้านวังมะเดื่อ เป็นต้น

สายที่สองขยายมาทางทิศตะวันออกจากบริเวณวัดพญาไม้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านในตำบลนางแก้ว บ้านซ้อง บ้านเลือก บ้านสิงห์ บ้านหนองรีในอำเภอโพธาราม โดยตำบลบ้านสิงห์จะมีกลุ่มชาวลาวเวียงเป็นจำนวนมาก รวมทั้งบ้านดอนเสลา บ้านหนองปลาตุกในเขตอำเภอบ้านโป่ง

นอกจากนี้ ยังมีชาวลาวเวียงอีกส่วนหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลองจากพื้นที่บริเวณเหนือวัดเฉลิมอาสน์ถึงวัดสร้อยฟ้า (ปัจจุบัน) ซึ่งเคยเป็นกลุ่มที่อยู่บริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองตั้งแต่อำเภอบ้านโป่งลงไปถึงอำเภอโพธารามมาก่อน ครั้นเมื่อมีกลุ่มชาวมอญอพยพลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำโดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มอญ 7 หัวเมือง ลงมาตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำแม่กลองบริเวณตั้งแต่อำเภอบ้านโป่งถึงอำเภอโพธารามได้ส่งผลให้กลุ่มชาวลาวเวียงต้องเคลื่อนย้ายอพยพจากบริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ดอน ทางตอนในแผ่นดินแทนปัจจุบันนี้พบว่าชาวลาวเวียงส่วนใหญ่ไม่ค่อยที่จะพูดภาษาของตนเอง เพราะรู้สึกอายในภาษาและสำเนียงลาวเป็นการไม่ให้ความสำคัญต่อเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมทางภาษาที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษแต่สำหรับด้านวิถีการดำเนินชีวิต ชนกลุ่มนี้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมต่าง ๆ ของตน โดยวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การแสดงออกในด้านความรัก ความสามัคคีของหมู่คณะ ความกตัญญูแก่เวที่ต่อบรรพบุรุษ ส่วนประเพณีสำคัญ ได้แก่ ประเพณีสารทลาวเวียง ประเพณีนี้อยู่คู่กับชุมชนลาวเวียงมาตั้งแต่อดีตก่อตั้งชุมชนและยังนำมาปฏิบัติจนทุกวันนี้ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 43-49; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 19-20; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 97-99; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 157-180)

**4. กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน** ราชบุรีเป็นเมืองที่มีชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นเวลานานแล้วโดยการเข้ามาติดต่อค้าขายกับชาวพื้นเมือง เห็นว่าเมืองราชบุรีมีความอุดมสมบูรณ์จึงเลือกที่จะ

ตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันเป็นชุมชน ดังพบหลักฐานพวกเครื่องถ้วยชามจีนเป็นจำนวนมากมีอายุประมาณ พุทธศตวรรษที่ 16 ได้จากแม่น้ำแม่กลองช่วงที่ไหลผ่านเมืองราชบุรี ชาวจีนที่ตั้งหลักแหล่งในราชบุรี และที่ดินแดนอื่น ๆ ในประเทศไทยได้มีการแต่งงานกับคนไทย มีทายาทสืบทอดผสมกลมกลืนกลายเป็น คนไทยกลุ่มใหม่ที่เรียกว่าคนไทยเชื้อสายจีน สำหรับกลุ่มชาวจีนในราชบุรีนั้น ตั้งบ้านเรือนกระจายตัว ทั่วพื้นที่ต่าง ๆ เช่น อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก เป็นต้น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บทบาทของชาวจีนในราชบุรีเริ่มปรากฏชัดเจนเมื่อ ชาวจีน ได้รับอนุญาตให้เป็นเจ้าของโรงงานผลิตน้ำตาลซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ แหล่งปลูกอ้อยเพื่อทำ น้ำตาลคือบริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำสายอื่น ๆ ในที่ราบลุ่มภาคกลางในสมัยรัชกาลที่ 4 ราชบุรีเป็นหัวเมืองหนึ่งในภาคตะวันตกที่ต้องเสียภาษีน้ำตาลให้กับทางราชการ จากการขยายตัวของ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาลทรายทำให้ใน พ.ศ. 2409 รัชกาลที่ 4 โปรดฯให้ขุดคลองดำเนินสะดวก เชื่อมต่อระหว่างเมืองสมุทรสาคร สมุทรสงครามและเมืองราชบุรี โดยเริ่มจากปากคลองบางยาง แม่น้ำท่าจีนเมืองสมุทรสาครเชื่อมต่อกับแม่น้ำแม่กลองซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างเมืองสมุทรสงคราม กับเมืองราชบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเส้นทางขนส่งน้ำตาลและการเก็บภาษีสู่เมืองหลวงได้สะดวก และรวดเร็วในการขุดคลองครั้งนั้นโปรดฯให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่กอง ควบคุมดูแลการขุดคลองทั้งนี้โดยอาศัยคนจีนเป็นแรงงานสำคัญ คลองดำเนินสะดวกนี้ทำให้การ คมนาคมระหว่างหัวเมืองตะวันตกกับกรุงเทพฯ เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ส่งผลให้มีคน จีนอพยพไปตั้งถิ่นฐานและทำการค้าขายอยู่ริมสองฝั่งคลองมากขึ้น เกิดเป็นย่านการค้าริมคลอง ที่สำคัญ นอกจากนั้นยังมีการขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรมโดยเฉพาะอาชีพการทำสวนซึ่งปัจจุบัน กลายเป็นอาชีพหลักของชาวดำเนินสะดวก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 17; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 61-80)

**5. ชาวไทยเชื้อสายเขมร** ชาวไทยเชื้อสายเขมรที่อยู่ในเมืองราชบุรี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเขมรลาวเดิมที่พูดภาษาลาวกับกลุ่มที่พูดภาษาเขมร

กลุ่มเขมรลาวเดิมเป็นชื่อเรียกประชากรกลุ่มหนึ่งของจังหวัดราชบุรีที่ไม่มีเอกสารหลักฐาน ใด ๆ กล่าวถึงถิ่นกำเนิดเดิมและสาเหตุของการอพยพ ครอบครัวเข้ามาอยู่ในจังหวัดราชบุรีและจังหวัด ไกล่เคียง นอกจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่บางคนว่า เขมรกลุ่มนี้ถูกกวาดต้อนมาจาก ทางเหนือ สำหรับกลุ่มเขมรลาวเดิม ลักษณะภาษามีใช้ทั้งภาษาเขมรแบบที่กลุ่ม คนไทยเชื้อสายเขมรทางอีสาน ใต้ในประเทศไทยใช้พูดกันหรือภาษาเขมรในกัมพูชา แต่จะคล้ายภาษาลาวอีสานมากกว่าศัพท์บางคำ คล้ายกับภาษาไทยเหนือและอีสาน เช่น พูด = เว้า, ปวดฟัน = ปวดแก้ว, ไม่กลัว = บ่หย่าน เป็นต้น



ปัจจุบันชาวเขมรลาวเดิมตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจายในหลายท้องที่ของจังหวัด ได้แก่ ในท้องที่บางส่วนของตำบลคู้กระถิ่นและตำบลคู้งิ้วน่าน เขตอำเภอเมืองราชบุรี อำเภอปากท่อที่ตำบลวัดยางงาม หมู่ 3 บ้านกอไผ่ ตำบลบ่อกระดาน ที่บ้านบ่อตะคร้อ บ้านหัวถนน และบางส่วนของตำบลดอนทราย ที่หมู่บ้านหนองจอก อำเภอวัดเพลงที่ตำบลวัดเพลงบริเวณวัดศรัทธาราชภูริ บ้านบางนางสูง ตำบลเกาะศาลพระ ที่บ้านคลองขนอน คลองพะเนาว์ บ้านโคกพริกส่วนที่อำเภอบางแพ คือ ตำบลหัวโปก บ้านดอนมะขามเทศ ตำบลวังเย็น ที่บ้านเตาอิฐ บ้านหนองม่วง ตำบลวัดแก้ว ที่บ้านเสาธง บ้านท่าหนบ ตำบลบางแพ ที่บ้านท่าราบ ฯลฯ

ส่วนชาวเขมรอีกกลุ่มหนึ่งที่มีภาษาพูดคล้ายกับภาษาเขมรที่พูดกันในประเทศกัมพูชามาจากการอพยพลงมาในคราวสงครามตีเมืองเขมรสมัยกรุงธนบุรี ในพระราชพงศาวดารในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้กล่าวไว้ว่า “ครั้นกองทัพ ไทยเล็กกลับมา สมเด็จพระนารายณ์ราชาก็พากองทัพญวนขึ้นมารักษาเมือง ดังกล่าว เจ้าพระยาจักรีเดินทัพมากลางทางได้ทราบว่ายวนมาช่วยเขมรก็กวาดต้อนครอบครัวเมืองบาราย เมืองโพธิสัตว์ และจับได้ว่าขุนนางเขมร คือ พระยารามเดชะ ชื่อ มู พระยาไกร ชื่อ ลาย พระยาแสนท้องฟ้า ชื่อ ลาย รวมกับครอบครัวที่ได้ในครั้งนั้นหมื่นเศษส่งเข้ามากรุงธนบุรี แล้วยึดเอาเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐ ครอบครัวเขมรที่เข้ามาครั้งนั้นพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองราชบุรี ข้อความดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานสำคัญแสดงไว้แน่ชัดว่าเมื่อปี พ.ศ. 2314 สมัยกรุงธนบุรี มีการกวาดต้อนชาวเขมรจำนวนมากมาไว้ที่เมืองราชบุรีและตั้งบ้านเรือนอยู่สองฝั่งแม่น้ำแม่กลองด้านตะวันออกของเมืองราชบุรี เช่น บ้านพงสวาย บ้านคลองแค บ้านคู้กระถิ่น บ้านคู้งิ้วน่าน บ้านรากขาม บ้านห้วยหมู บ้านอุ้เรือ และบ้านดอนกระต่าย อำเภอเมืองราชบุรี บ้านสมณะ ตำบลบางโตนด บ้านสนามชัย ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม บ้านโคกพระตำบลปากท่อ บ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอปากท่อ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 20; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 41-60)

**6. ชาวไทยเชื้อสายมอญ** ชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำแม่กลองเพราะต้องลี้ภัยจากสงคราม การอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งสำคัญ ๆ มี 8 ครั้ง คือ สมัยอยุธยา 5 ครั้ง สมัยกรุงธนบุรี 1 ครั้ง และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2 ครั้ง ชาวมอญที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้น มักจะได้รับการต้อนรับอย่างดีจากกษัตริย์ไทย และจะได้รับพระราชทานที่ดินในทำเลที่เหมาะสมให้ตั้งหลักแหล่ง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะอยู่ตามริมน้ำ โดยเฉพาะบริเวณสองฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือกรุงเทพฯ ขึ้นไปและที่แม่น้ำแม่กลองช่วงอำเภอบ้านโป่งถึงอำเภอโพธาราม เพราะ

- 1) เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ตั้งถิ่นฐาน และการคมนาคม
- 2) บริเวณนี้ใกล้เส้นทางอพยพทางด้านเจดีย์สามองค์มากที่สุดและใกล้เมืองมอญมาก สะดวกต่อการกลับไปเยี่ยมบ้านเดิมหรือไหว้เจดีย์ละเก็ง (ชะเวตาทอง)

ในช่วงสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังมีชาวมอญที่อพยพเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ กระจายอยู่เป็นกลุ่มตามตำบลต่าง ๆ แถบแม่น้ำแควน้อยและแม่น้ำแควใหญ่ ซึ่งเป็นเส้นทางที่พ่ายกองทัพลงมาตีไทย ต่อมาทางราชการได้ยกตำบลของกลุ่มชาวมอญเหล่านั้นขึ้นเป็นเมือง รวม 7 เมืองเรียกว่า รามัญ 7 หัวเมือง เมืองเหล่านี้ขึ้นตรงต่อเมืองกาญจนบุรี มีหน้าที่ช่วยลาดตระเวน สืบข่าวและเป็นเมืองหน้าด่านต้านทัพพม่าที่จะมาตีไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่เนื่องจากภูมิประเทศของเมืองรามัญ ทั้ง 7 มีสภาพทุรกันดารเป็นป่าทึบและภูเขาสูง ทำนาทำไร่ไม่ได้ผล ราษฎรส่วนใหญ่จึงว่าขจัดสนผู้คนและเจ้าเมืองกรมการจึงอพยพลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองที่อุดมสมบูรณ์

สำหรับชาวมอญในจังหวัดราชบุรีนั้นจัดเป็นกลุ่มมอญรุ่นใหม่เชื้อสายสกุลพระยารามัญ 7 หัวเมืองที่อพยพมาสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวมอญแถบวัดคงคารามเล่าถึงบรรพบุรุษของตนว่าได้เริ่มมีการอพยพเข้ามาในช่วงปลายสมัยกรุงธนบุรี ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยอพยพมาเป็นหลายระลอก ต่อมาได้อพยพเข้ามาตามแม่น้ำแม่กลองมาตั้งถิ่นฐานในเขตโพธาราม อันเป็นถิ่นฐานเดิมของพวกลาวเวียงจันทน์เมื่อมอญอพยพเข้ามาจึงผลักดันให้กลุ่มชาวลาวเวียงที่อยู่ในพื้นที่เดิมต้องอพยพไปอยู่ที่อื่นแทนกลุ่มชาวมอญได้สร้างชุมชนของตนเรียงรายเป็นระยะโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมักจะตั้งชื่อวัดที่สร้างขึ้นตามชื่อเดิมในเมืองมอญ เช่น วัดตาล วัดมะขาม วัดม่วง วัดนครชุมน์ และวัดคงคาราม เป็นต้น จากข้อมูลที่กรมการศาสนารวบรวมทะเบียนวัดของชุมชนมอญในเขตอำเภอโพธาราม พบว่าวัดม่วงและวัดนครชุมน์ สร้างในสมัยอยุธยา วัดตาล วัดมะขามและวัดคงคารามสร้างในสมัยกรุงธนบุรีต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์มีการสร้างวัดบ้านหม้อ วัดป่าไผ่ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 วัดไตรอารีรักษ์ ในรัชกาลที่ 2 และฝั่งตรงกันข้าม คือ วัดเกาะในรัชกาลที่ 3 วัดม่วงล่างในรัชกาลที่ 4 ชาวไทยเชื้อสายมอญในราชบุรีมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น คือ พิธีรำผีมอญซึ่งจะทำเมื่อเกิดปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นกับบุคคลในครอบครัวที่เรียกว่า “การผีดผี” พิธีนี้ไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนตามแต่จะปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว นอกจากนี้วิถีชีวิตของชาวมอญคือความมั่นคงและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 37-40; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ,

2543: 18-19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 102-105; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 131-156)

**7. ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง** ชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนใกล้เทือกเขาตะนาวศรี มีผู้สันนิษฐานว่ากะเหรี่ยงกลุ่มราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์น่าจะอพยพโยกย้ายมาจากเมืองทวายในพม่า ชาวกะเหรี่ยงรุ่นเก่าที่อยู่ในตำบลสวนผึ้งเล่าต่อกันมาว่าราว 200 ปีเศษผ่านมาแล้ว ได้ถูกพม่ารุกรานจึงพากันอพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าชายแดนไทยทางอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี ต่อมาแยกย้ายกันไปอยู่ที่จังหวัดราชบุรี แถบตำบลยางหักอำเภอปากท่อ แล้วโยกย้ายต่อมาทางตะวันตกจนถึงลำน้ำภาษี ตั้งบ้านเรือนอยู่ในกระจายอยู่ในตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา ตำบลตะนาวศรีในอำเภอบ้านคา ส่วนอีกสายหนึ่งแยกลงไปทางใต้ถึงต้นน้ำเพชรบุรีที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ยังอยู่ที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรีอีกด้วย

ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในราชบุรีมีวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่น เช่น ประเพณีกินข้าวห่อ (ผูกแขนเรียกขวัญ) ประเพณีบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ต้นไม้ใหญ่) ประจำหมู่บ้าน ประเพณีเหยียบหลังกะเหรี่ยงที่วัดแจ้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 39-40; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 18; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 99-102; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 15-40)

**8. ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ** ชาวลาวโซ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณกึ่งกลางระหว่างประเทศเวียดนามกับเมืองหลวงพระบางในประเทศลาว ซึ่งในอดีตเป็นดินแดนที่มักก่อสงครามรุกรานกันอยู่เป็นประจำ ทำให้ชาวลาวโซ่งต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อหนีภัยสงครามทั้งไปเองโดยสมัครใจหรือถูกกวาดต้อนไป บางกลุ่มอพยพเข้าไปอยู่ในฝั่งของประเทศเวียดนาม แต่บางกลุ่มอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองหลวงพระบางในฝั่งของประเทศลาว รวมทั้งมีชาวลาวโซ่งบางกลุ่มได้อพยพเข้ามายังดินแดนประเทศไทย

ลาวโซ่งที่อพยพเข้ามายังประเทศไทยเริ่มขึ้นในสมัยธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 พระองค์โปรดให้ชาวลาวโซ่งที่อพยพเข้ามาใหม่ไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เขตบ้านหนองปรังอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ภายหลังเมื่อมีจำนวนคนเพิ่มมากขึ้นจึงพากันอพยพโยกย้ายไปตั้งหลักแหล่งในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ลาวโซ่งส่วนหนึ่งเข้ามาตั้งหลักแหล่งในจังหวัดราชบุรี

ที่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง บ้านดอนคลัง บ้านบัวงาม บ้านโคกดับเปิด อำเภอดำเนินสะดวก บ้านดอนคา บ้านตากแดด บ้านดอนพรม อำเภอบางแพ และที่บ้านเขาภูทอง อำเภอปากท่อ เป็นต้น

ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่งหรือลาวโซ่ง มีวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีเสนเรื่อนหรือประเพณีเสนผีเฮือน เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อเซ่นไหว้ ผีบรรพบุรุษ เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 41-42; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542: 19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 94-97; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 181-206)

### ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนในจังหวัดราชบุรี

เนื่องด้วยประชากรในจังหวัดราชบุรีนั้นจัดว่ามีความหลากหลายทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ อันเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดที่สืบทอดมาแต่โบราณ ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิประเทศที่ส่งเสริมให้จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรม เป็นที่รวมผู้คนทั้งจากดินแดนโพ้นทะเลและชาวพื้นเมืองอีกหลายกลุ่มที่อยู่อาศัยบริเวณชายแดนระหว่างไทยและสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งอพยพเข้ามาตั้งรกรากกลุ่มชนต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันทางชาติพันธุ์ “วัฒนธรรมและประเพณี” ดังนั้นจึงได้มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตของแต่ละชาติพันธุ์ขึ้น มีจุดประสงค์เพื่อให้คนรุ่นหลังใช้เป็นแหล่งศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น โดยการสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรมและคุณธรรม จนกลายเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่กลุ่มชนนั้น ๆ สามารถร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนในจังหวัดราชบุรีนี้มีคำเรียกชื่อที่แตกต่างกันไป บ้างใช้คำว่า จิปาถะภัณฑ์สถาน พิพิธภัณฑหรือศูนย์วัฒนธรรมเท่าที่พบได้แก่ จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว (ของชาวไทยเชื้อสายไท-ยวน) พิพิธภัณฑพื้นบ้านวัดม่วง พิพิธภัณฑพื้นบ้านวัดคงคาราม (ของชาวไทยเชื้อสายมอญ) พิพิธภัณฑพื้นบ้านลาวเวียง (ของชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง) ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาเงิน (ของชาวไทยเชื้อสายไทยทรงดำ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

## ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวไทย-ยวน

### จิปาตะภณีสถานบ้านคูบัว

สถานที่บริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรีเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านคูบัว ด้วยความริเริ่มของชุมชนหลายองค์กรในพื้นที่ อาทิ วัดโขลงสุวรรณคีรี มูลนิธิพัฒนาประชากรตำบลคูบัว สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนวัดแคทราย ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจากราชบุรี ชมรมชาวไทย-ยวนราชบุรี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี สมาคมต่าง ๆ ได้ร่วมกันก่อสร้างตัวอาคารแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2546 จากนั้นจึงมอบหมายให้ ดร.อุดม สมพร เป็นประธานกรรมการมูลนิธิพัฒนาประชากรตำบลคูบัวให้จัดตกแต่งและจัดแสดงภายในรวมทั้งเป็นวิทยากรกิตติมศักดิ์ด้วยและในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดพิพิธภัณฑ์และเยี่ยมชมนิทรรศการโบราณวัตถุและผ้าจกโบราณ อันเป็นผลงานที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของบรรพชนไทย-ยวน จากเมืองเชียงแสน อาณาจักรล้านนา ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2347 และยังเป็น การส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เชียงแสนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป เป็นอาคารที่จัดแสดงศิลปวัตถุโบราณสมัยทวารวดี หุ่นขี้ผึ้งจำลอง การริเริ่มโครงการพิพิธภัณฑ์ ห้องแสดงวิถีชีวิตชุมชนไทย-ยวน ที่ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสนเมื่อปี พ.ศ. 2347 มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองราชบุรี อาทิ เครื่องมืออุปกรณ์การประกอบอาชีพทำนาการเกษตร ชั้นบนจัดแสดงภูมิปัญญาการทอผ้าจกไทย-ยวนเชียงแสน ห้องแสดงผ้าจกไทย-ยวน เชียงแสนดั้งเดิมที่มีอายุกว่า 200 ปี จนถึงปัจจุบันและผ้าจกของลูกหลานไทย-ยวน และห้องแสดงการแต่งกายของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี อาทิ ยวน โข่ง ลาวเวียง มอญ กระเหรี่ยง จีน ไทยพื้นถิ่น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 18-19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 105-109; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 105-130)

## ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวมอญ

### พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วง

วัดม่วง ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นวัดที่เก่าแก่ ตามประวัติบอกไว้ในคัมภีร์ใบลานเขียนด้วยอักษรมอญว่ามีอายุอยู่ในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นหนึ่งในวัดของชาวมอญที่อพยพมาตั้งรกรากกัน ตามสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองในแถบอำเภอบ้านโป่งราว 300 ปีเศษมาแล้วและกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนบ้านม่วงที่มีกลุ่มชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอญทำให้ในพื้นที่แถบนี้จึงสามารถพบเห็นศิลปะแบบมอญเด่นชัด เช่น หงส์คู่หน้าโบสถ์ซึ่งมีอยู่ในตำนานกำเนิดเมืองหงสาวดี พระเจดีย์ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงกลมแบบเจดีย์มอญ เจดีย์ประธานมีขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงแก้ว องค์ระฆังรูปทรงคล้ายจอมแหมีการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นสังวาลและการทาสีส่วนยอดเป็นปล้องไฉนขนาดใหญ่ ปลียอดมีลวดลายปูนปั้นประดับบนสุดมีฉัตรโลหะปักอยู่ และความที่ชุมชนบ้านม่วงมีวิถีชีวิตผูกผันอยู่กับประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมทรัพย์ทางความรู้ ด้านมอญศึกษาแก่ผู้สนใจมากมายโดยจัดตั้งเป็นศูนย์มอญศึกษาขึ้นภายในวัดม่วง พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วงจัดตั้งขึ้นเนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรงกับวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2535 โดยได้รับพระราชทานคำแนะนำจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชาวบ้านวัดม่วงได้ร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยศิลปากร รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 37-40; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542: 18-19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2543: 102-105; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 131-156)

### พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดคงคาราม

วัดคงคารามตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลคลองตากุด อำเภोधุมพันธ์ จังหวัดราชบุรี เป็นวัดศูนย์กลางของชุมชนชาวมอญที่ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามลำน้ำแม่กลองเหนือเขตเมืองโพธารามมาแต่อดีตภายในวัดแห่งนี้มีสิ่งก่อสร้างที่โดดเด่นนอกจากพระอุโบสถแล้วก็คือ เรือนไทย 2 หลังที่ใช้เป็นกุฏิพระ ได้แก่ กุฏิ 7 ห้อง และ กุฏิ 9 ห้อง มีลักษณะเป็นเรือนไทยขนาดใหญ่ มีบานประตูและหน้าต่างแกะสลักอย่างงดงาม

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดคงคาราม โดยมีพระครูสัตยาภิรัต เจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแล เริ่มจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2542 โดยอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นแบบเรือนไม้สักทรงไทยที่ดัดแปลงมาจากกุฏิ 9 ห้อง เนื่องจากวัดคงคารามเป็นวัดสำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณจึงมีวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวมอญที่ทางวัดรวบรวมและจัดเก็บไว้จำนวนมาก ดังนั้นจึงมีการก่อสร้างหมู่เรือนไทยเพิ่มเติม เชื่อมต่อกับตัวกุฏิทำให้สามารถเดินทะลุถึงกันได้ เพื่อให้อาคารแห่งนี้มีพื้นที่จัดแสดงโบราณวัตถุเก่าแก่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นอันแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวมอญได้เพิ่มขึ้น พิพิธภัณฑ์ได้จัดหมวดหมู่ของและแบ่งการจัดแสดงออกเป็น 10 ห้อง ได้แก่ห้องตู้เก็บคัมภีร์ใบลาน ห้องคัมภีร์ ห้องเครื่องมือช่าง ห้องทองเหลือง ห้องลายคราม ห้องเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัยและอยุธยา ห้องดนตรีไทย ห้องเครื่องถ้วยชา ห้องหนังสือและห้องร่วมสมัย ในการจัดแสดงผลงานภายในได้รับความช่วยเหลือจากกรมศิลปากร มีการจัดทำป้ายอธิบายของแต่ละชั้นไว้อย่างย่อ ๆ โดยโบราณวัตถุที่นับว่าโดดเด่นในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ได้แก่ โลงมอญอายุกว่า 200 ปี แกะสลักลายดอกพุดตานลงรักปิดทองประดับงดงาม คัมภีร์ใบลานและสมุดไทยที่จารเป็นภาษามอญจำนวนมาก หีบและตู้พระธรรม เครื่องปั้นดินเผา ศิลปะมอญแกะสลักลวดลายวิจิตรหาชมได้ยากในปัจจุบัน เครื่องมือช่างสมัยโบราณ อาทิ กบไสไม้ขนาดต่าง ๆ หนึ่งซ่าง อานม้าลงรักปิดทอง ตาลปัตรพัดยศรูปทรงงดงาม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายชาวมอญ เครื่องถ้วยลายคราม เครื่องทองเหลือง เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 37-40; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 18-19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 102-105; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 131-156)

### ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวลาวเวียง

#### พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านลาวเวียง

คำว่า ลาวเวียง เป็นชื่อกลุ่มคนที่มีเชื้อสายลาวอพยพมาจากเวียงจันทน์ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และมีการอพยพต่อมาอีกหลายระลอกในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ระยะต่อมามีกลุ่มชาวลาวเวียงอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดราชบุรี เขตบริเวณอำเภอโพธารามซึ่งพบว่ามีกลุ่มชาวลาวเวียงอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2539 จึงมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวลาวเวียงขึ้นเนื่องจากในช่วงนั้นประเด็นการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียง ได้รับความสนใจอย่างมากจากกลุ่มชาวบ้าน ดังจะเห็นได้จากมีการจัดสร้างหอวัฒนธรรมลาวเวียงขึ้นบริเวณวัดโบสถ์ในเขตตำบลบ้านเลือกขึ้นและมีการจัดตั้งเป็นสมาคมลาวเวียง (Laovien Association) ที่มีได้เพียงแค่พยายามรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มตนเท่านั้น แต่ยังไม่พยายามขยายเครือข่ายออกไปนอกประเทศ

เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับชาวลาวที่เมืองเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือการที่ ๗๗ อ้วน พรหมจักร เอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ เดินทางมาเยี่ยมเยียนชุมชนชาวลาวเวียงในอำเภอโพธาราม เมื่อปี พ.ศ. 2553 รวมไปถึงการจัด กิจกรรมของเยาวชนชาวลาวเวียงในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น พิพิธภัณฑสถานบ้านลาวเวียงตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านเลื่อ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เริ่มจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2539 คุณเสถียร ตุ่นบุตรเสลา เจ้าของพิพิธภัณฑสถานกล่าวถึงประวัติของอาคารพิพิธภัณฑสถานว่าเป็นเรือนไม้เก่าแก่ของคุณแม่ที่ล่วงลับไปแล้วและเมื่อท่านเสียชีวิตลง สิ่งที่คุณเสถียรได้รับสืบทอดมา คือ บ้านและสมบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ บางส่วน คุณเสถียรเองมีความสนใจและใจรักในการเก็บสะสมวัตถุพื้นบ้านมานานแล้ว มีการรับบริจาควัตถุพื้นบ้านโบราณจากชาวบ้านรวมถึงการหาซื้อเพิ่มเติม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในสมัยก่อน เช่น เครื่องมือทำนา ซึ่งนับวันสิ่งเหล่านี้กำลังจะสูญหายไปจากชุมชน คุณเสถียรเริ่มนำสิ่งของที่สะสมไว้มาเก็บที่เรือนเก่าของคุณแม่ และในปี พ.ศ.2539 ได้รับทุนสนับสนุนบางส่วนจากโครงการของวัฒนธรรมจังหวัดมาปรับปรุงทำป้ายนิเทศ จัดแสดงทาสีอาคาร สร้างห้องน้ำและปูพื้นอาคารใหม่ และจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานขึ้นอย่างเป็นทางการโดยอาคารพิพิธภัณฑสถานนี้เป็นอาคารไม้ 2 ชั้นใต้ถุนสูง มีลักษณะแบบบ้านทรงไทยประยุกต์ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 43-49; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 19-20; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 97-99; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 157-180)

### ศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวลาวโหลงหรือไทยทรงดำ

#### ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน

บ้านหัวเขาจีนตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลห้วยยางโพน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีตรงเขตเชื่อมต่อกับจังหวัดเพชรบุรี โดยบ้านหัวเขาจีนเป็นถิ่นอาศัยอยู่ของกลุ่มชาว “ลาวโหลง หรือ ไทยทรงดำ” ตามประวัติกล่าวว่า ชาวไทยทรงดำได้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่ออาศัยอยู่และเป็นหมู่บ้านที่ยังคงรักษาและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวบ้านไทยทรงดำไว้อย่างเหนียวแน่นจนได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี ผู้ชมสามารถเดินทางท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตและเลือกซื้อผ้าขาวม้าทอมือ ผ้าซิ่นลายแดงไหม และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้ที่นี่ นอกจากนี้ห่างออกไปอีก 1 กิโลเมตร จะเห็นภูเขาหัวเขาจีนอยู่ด้านหลัง ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดคีรีวงก์ ซึ่งเป็นวัดสำคัญของชาวไทยทรงดำอยู่บริเวณเขตรอยต่อกับจังหวัดเพชรบุรี



ที่ผู้เดินทางมาสามารถไปเที่ยวได้อีกด้วย ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เป็นศูนย์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เปิดให้คนทั่วไปที่สนใจวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำสามารถมาศึกษาดูงาน นอกจากนั้นที่นี่ยังเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบกองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้านกลุ่มออมทรัพย์สัจจะและกลุ่มอาชีพเสริมสตรีทอผ้าจึงนับว่าศูนย์แห่งนี้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนอีกด้วย บ้านของชาวไทยทรงดำเป็นเรือนลาวทรงสูงใต้ถุนโปร่งเป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งใช้เป็นที่ทอผ้าของกลุ่มสตรี ส่วนหลังคาจะเป็นทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่วมี “ชอกูด” เป็นสัญลักษณ์ (ชอกูด คือ ไม้แกะสลักเป็นกิ่งคล้ายเขาควายไขว้กัน) บนชั้น 2 ของเรือนลาวแห่งนี้ เป็นที่จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็น เครื่องมือ เครื่องใช้จำนวนมากวางเรียงรายอยู่ชวามือของทางเข้าพื้นที่กลาง เรือนใช้วางผ้าแต่ละลวดลาย “เข็นด้าย” ซึ่งทำด้วยไม้ มีขนาดใหญ่มาก เข็นด้ายใช้สำหรับพันด้าย แยกสีเป็นหลอด ๆ ตามจำนวนที่ต้องใช้ในการทอ “คิ้ว” เป็นเครื่องมือสำหรับแยกเมล็ดฝ้ายออกจาก บุยฝ้าย “กระเตื้อง” เป็นเครื่องมือใช้สำหรับตัดข้าวของคนสมัยก่อน ส่วนสุดท้ายที่ “ห้องพิธี” ซึ่งชาวไทยทรงดำเป็นชนเผ่าที่ยังคงเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษจึงเกิดมีพิธี “เสนเรือน” หรือ “เซ่นผี” นั้นเอง (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2532: 41-42; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2543: 19; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2542: 94-97; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550: 181-206)

## สรุป

ประชากรของจังหวัดราชบุรีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สามารถแบ่งเป็น 8 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชาวไทยพื้นเมืองราชบุรีหรือคนไทยพื้นถิ่น 2) ชาวไท-ยวนหรือลาวยวน 3) ชาวลาวเวียงหรือลาวดี 4) กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน 5) ชาวไทยเชื้อสายเขมร 6) ชาวไทยเชื้อสายมอญ 7) ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง และ 8) ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ โดยกลุ่มชนต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมี วัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างกันไปและตั้งถิ่นฐาน กระจายตัวไปตามพื้นที่ต่าง ๆ จังหวัดราชบุรี ได้ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดขึ้น มีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่แสดงถึงทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรมและคุณธรรม จนกลายเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่กลุ่มชน เหล่านั้นสามารถร่วมกัน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนในจังหวัดราชบุรีนี้มีคำเรียกชื่อที่แตกต่างกันไป ด้วยใช้คำว่าจิปาละภัณฑ์สถาน พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์วัฒนธรรม เท่าที่พบได้แก่ จิปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว (ของชาวไทยเชื้อสายไท-ยวน) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม (ของชาวไทยเชื้อสายมอญ) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านลาวเวียง (ของชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง) ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาเงิน (ของชาวไทยเชื้อสายไทยทรงดำ)

## 2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

### 2.1 ความหมายของประวัติศาสตร์

นักวิชาการ นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายของประวัติศาสตร์ ดังนี้

แถมสุข นุ่มนนท์ (2527: 48) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ไม่มีคำจำกัดความตายตัว โดยทั่วไปประวัติศาสตร์ หมายถึง การสืบเสาะให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต ฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมและสภาพเหตุการณ์ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางวิวัฒนาการของสังคม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2525: 21) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเพื่ออธิบายอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลา หรือประวัติศาสตร์คือการศึกษาเพื่อเข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลา

สมศักดิ์ ชูโต (2527: 19) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ พยายามที่จะบันทึกและทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกอันเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทุกด้าน

เฉลิม (มลิลา) นิตีเขตต์ปรีชา (2545: 4-5) กล่าวว่า ความหมายของประวัติศาสตร์ หมายถึง ประวัติศาสตร์มีความหมาย 2 ประการ คือ

1) ความหมายของศาสตร์แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายถึง ประมวลวิทยาการความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ ก่อกำเนิดวิวัฒนาการและปรับปรุงมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร คือ สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความสามารถความรู้ ความรู้สึนึกคิด ความต้องการ ความหวัง และพฤติกรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญกับหมายถึงการสร้างประสบการณ์ในอดีตที่พิจารณาเห็นว่ามีความค่าขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ประกอบกับการสังเคราะห์ คือ การใช้ความคิดและการตีความผสมผสานกันของนักประวัติศาสตร์

2) ความหมายที่เป็นความรู้แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายถึง บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความเป็นมาของโลก วิชาการความสามารถพฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงอาจจำแนกแยกย่อยออกได้ เป็นเรื่องราวหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์กฎหมาย ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ศาสนา เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 665) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติ เป็นต้น ตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

วงเดือน นาราัจจ์ (2549: 1) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่มีหลักฐานยืนยันและตรวจสอบได้ เรื่องราวในอดีตหรือความจริงในอดีตที่นักประวัติศาสตร์เรียงร้อยขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานที่เชื่อว่าเป็นความจริงและถูกต้องประกอบการวิเคราะห์หรือข้อสมมติฐานของตน

สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 1) กล่าวว่า การศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตเพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานของมนุษย์ วิชาการของมนุษย์และสังคม รวมทั้งความสำเร็จและข้อผิดพลาดของมนุษย์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหาของสังคมปัจจุบัน

สรุปว่า ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และมีผลต่อสังคมความเป็นอยู่ของมนุษย์ และเกิดการค้นคว้าข้อมูลหลักฐานอย่างเป็นระบบ

## 2.2 วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงจากหลักฐานและนำมาสรุป และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีนักวิชาการสามารถสรุปได้ ดังนี้

### 2.2.1 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543: 21) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ที่เกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้ได้ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ อันอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเอามาอย่างเป็นระบบ มีการตั้งข้อสมมติฐานเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีการตีความหลักฐานด้วยทฤษฎี

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2549: 128) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีการแสวงหาความรู้ซึ่งนักการศึกษาได้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ใช้ใน

การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบโดยมีลำดับขั้นตอน คือ ขั้นตอนปัญหาและสมมุติฐาน ขั้นรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางหลักฐาน ขั้นตีความสังเคราะห์ ขั้นนำเสนอผลงาน

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2551: 172) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการขั้นตอนในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่นักประวัติศาสตร์ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาเรียบเรียงทุกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร เช่น หลักฐานทางโบราณคดี โบราณวัตถุ เพื่อให้ได้พิสูจน์ข้อมูลให้ชัดเจน ถูกต้องมากที่สุดจากการศึกษาความหมายวิธีการทางประวัติศาสตร์ สรุปได้ว่า หมายถึง ขั้นตอนในการแสวงหาความรู้ความจริงทางประวัติศาสตร์ อย่างเป็นระบบโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ตามข้อเท็จจริง มีความน่าเชื่อถือ สามารถพิสูจน์และตรวจสอบข้อมูลได้ มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนปัญหาและตั้งสมมุติฐานขั้นรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา ขั้นวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าทางหลักฐาน ขั้นตีความและสังเคราะห์ ขั้นนำเสนอผลงานการค้นคว้า

ลาวัณย์ วิทยายุทธนิกุล และคณะ (2553: 7) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีค้นคว้าเอกสารประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยมีการตั้งประเด็นหรือสมมุติฐาน บนพื้นฐานของข้อมูลที่นำเชื่อถือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมอย่างเป็นระบบและตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุผลที่มีความสัมพันธ์ที่น่าเชื่อถือ

สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 39) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นเป็นวิธีการแสวงหาความรู้หรือกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ที่ได้นำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนปัญหาทางประวัติศาสตร์ ทำให้ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สมบูรณ์ เพราะประกอบไปด้วยเหตุที่น่าไปสู่ผลสามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 24) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง นับเป็นศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งได้ก็เพราะวิธีทางประวัติศาสตร์ จึงเป็นกระบวนการที่สืบค้นความจริงในสังคมมนุษย์อย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่นักค้นหาประวัติศาสตร์ใช้ค้นหาความจริง คือ หลักฐานหรือร่องรอยที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่จะแตกต่างคือวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์คดีทฤษฎีทางธรรมชาติด้วยการทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ แต่ประวัติศาสตร์นั้นเนื่องจากเป็นเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นแล้วด้วยปัจจัยต่าง ๆ ต้องการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงหลักฐานและการสืบค้นที่เป็นระบบ

อดิศร ศักดิ์สูง (2554: 139) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ก็คือ กระบวนการจัดการกับหลักฐานเพราะธรรมชาติโดยพื้นฐานของประวัติศาสตร์ก็คือการศึกษาดีจากการตีความหลักฐาน หรือสร้างความหมายให้แก่หลักฐาน เพราะประวัติศาสตร์นั้นเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์ในเวลาหรือยุคสมัยหนึ่ง ๆ

สรุปว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นเป็นกระบวนการที่ใช้ในการสืบค้นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์โดยการรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ใช้ในการค้นคว้าหาคำตอบมา กำหนดเป็นขั้นตอนการสอน โดยมีลำดับขั้นตอน คือ ขั้นกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน ขั้นรวบรวมหลักฐาน ขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน ขั้นตีความหลักฐานและสังเคราะห์ข้อมูล และหลักฐาน ขั้นนำเสนอผลการศึกษา

## 2.2.2 ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่ศึกษาเรื่องราวในอดีตโดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ โดยการรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบหลักฐานประเมินความน่าเชื่อถือก่อนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่ออธิบายเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้น (ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิกุล และคณะ, 2543: 7; วิณา เอี่ยมประไพ, 2549: 10-12; สิริวรรณ ศรีพหล, 2554: 140; เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปรีชา, 2559: 156) มีขั้นตอนดังนี้

### 1) กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

จุดเริ่มต้นของการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนจะกำหนดปัญหาได้นั้น ครูต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา โดยผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย รู้จักการสังเกตเรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีต โดยการใช้สื่อและใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจนได้ประเด็นปัญหาและตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การตั้งสมมติฐาน ผู้เรียนจะร่วมกันกำหนดขอบเขตของปัญหาและกำหนดแนวทางการศึกษาปัญหา ในที่นี้จะกำหนดเป็นสมมติฐาน ซึ่งเป็นการเดาคำตอบหรือกำหนดแนวทางที่คาดว่าจะเป็นไปได้ ทั้งนี้ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนอาศัยพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาตั้งสมมติฐานสมมติฐานที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการศึกษาให้ตรงประเด็น

## 2) รวบรวมหลักฐาน

การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และมีวิธีค้นคว้าโดยการสำรวจรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และคัดเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อตอบคำถามและสมมติฐานที่ตั้งไว้ และคัดแยกข้อมูลหรือหลักฐานดังกล่าวว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานขั้นต้น หลักฐานชั้นรองหรือหลักฐานชั้นที่สาม และลำดับความสำคัญของหลักฐานหรือข้อมูลเหล่านั้น

## 3) การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐาน

การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพิจารณา ตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วมีการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ตีความข้อสารสนเทศตามหลักฐาน โดยใช้การวิพากษ์วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยการวิพากษ์ภายนอกและการวิพากษ์ภายใน

การวิพากษ์ภายนอก มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบข้อมูลหรือตัวหลักฐานว่ามีความถูกต้องและการพิจารณา เปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน หรือข้อบกพร่องของหลักฐานที่จะนำมาใช้หรือไม่ ทั้งนี้อาจพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น

- 1) อายุของหลักฐาน
- 2) สภาพแวดล้อมที่หลักฐานนั้นถูกสร้างหรือเขียนขึ้น
- 3) ผู้สร้างหรือผู้เขียนหลักฐาน
- 4) จุดประสงค์ของการสร้างหลักฐานนั้น
- 5) สภาพเดิมหรือรูปเดิมของหลักฐานนั้น

ส่วนการวิพากษ์ภายใน คือ การศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของเอกสาร หรือหลักฐานว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาปราศจากอคติ เช่น พิจารณาแยกแยะสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นออกจากกัน เป็นต้น

## 4) สังเคราะห์ข้อมูล

การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่องมาเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน ผู้เรียนจะเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ในลักษณะการอธิบาย โดยมีความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริง และแนวคิดเข้าด้วยกันในขั้นตอนนี้คาดว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงในรูปแบบความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

## 5) ชื่อนำเสนอผลการศึกษา

ขั้นนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลที่สังเคราะห์ได้เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา ทั้งนี้ผู้เรียนต้องเสนอผลการศึกษาที่น่าสนใจ และมีความสมบูรณ์น่าเชื่อถือ

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการจัดการกับหลักฐานเพื่อสืบหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จากการรวบรวมและประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานอย่างเป็นระบบ แล้วจึงตีความและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการสอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น

### 2.3 สื่อการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

วิชาสังคมศึกษาที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์มีความจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนโดยเฉพาะ สำหรับสื่อการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์ที่ผู้สอนสังคมศึกษา สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนนั้น

สิริวรรณ ศรีพหล (2539: 1201) ได้กล่าวว่า ดังนี้

1) หนังสือเรียนแบบเรียนในปัจจุบันมีหนังสือเรียนประกอบการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ทั้งที่ทำโดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักพิมพ์เอกชน การเลือกใช้หนังสือเรียนว่าจะใช้เล่มใดจึงจะเหมาะสมขึ้นอยู่กับผู้สอนการประเมินหนังสือเล่มนั้น ๆ

2) หนังสืออ่านประกอบโรงเรียนอาจจัดหาหนังสืออ่านประกอบวิชาที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์ภายใต้การแนะนำของผู้สอน ถ้าไม่มีงบประมาณผู้สอนอาจแนะนำให้นักเรียนไปยืมอ่านจากห้องสมุดได้

3) หลักฐานทางประวัติศาสตร์สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีอยู่ 2 ประเภท คือ

3.1) ประเภทที่เป็นเอกสารหรือลายลักษณ์อักษร เช่น ศิลาจารึก ตำนาน พระราชพงศาวดาร จดหมายเหตุ บันทึกประจำวัน นิทานพื้นบ้าน เอกสารที่จัดพิมพ์โดยรัฐหรือเอกชน ข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือวรรณคดีที่สำคัญ ๆ ซึ่งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

3.2) ประเภทที่เป็นวัตถุซึ่งใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ เช่น เกรียงที่ใช้ในสมัยต่าง ๆ แสตมป์ เครื่องประดับ เสื้อผ้า ภาพถ่าย ภาพวาด เป็นต้น

4) ภาพยนตร์ สไลด์ วิดิทัศน์ วีซีดี สื่อการเรียนการสอนประเภทนี้ สื่อเหล่านี้จะมีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น การทำสงคราม อัตชีวประวัติ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น เป็นต้น

5) เทปบันทึกเสียง ซีดี ผู้สอนจะนำเทปบันทึกเสียงคำปราศรัยของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มาให้นักเรียนฟังประกอบการสอนบทเรียนที่เกี่ยวกับอัตชีวประวัติหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

6) แผนที่ การเรียนการสอนวิชาที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์ ควรมีแผนที่ประกอบด้วยแผนที่ ที่ใช้ควรเป็นแผนที่ทางประวัติศาสตร์ เช่น แผนที่ที่จะแสดงให้นักเรียนทราบถึงอาณาเขตการปกครอง ความรุ่งเรืองสมัยราชวงศ์สมัยต่าง ๆ ในอดีต เส้นทางการอพยพการตั้งถิ่นฐาน เป็นต้น

7) แผนภูมิแสดงเวลา แผนภูมิแสดงเวลาจะช่วยให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและสามารถใช้ได้เมื่อผู้สอนต้องการทบทวนเนื้อหาสาระที่ได้สอนไปแล้ว ผู้สอนอาจให้นักเรียนช่วยกันจัดทำแผนภูมิแสดงเวลาหลังจากที่เรียนบทเรียนจบแล้ว

8) แหล่งวิทยากรในชุมชน หมายถึง แหล่งวิทยากรในชุมชนที่ผู้สอนสามารถนำมาประกอบการเรียน ได้แก่

8.1) วัด ผู้สอนสามารถใช้ประกอบบทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประวัติวัฒนธรรม หรือความเจริญรุ่งเรืองศิลปกรรมได้

8.2) โบราณสถานและโบราณวัตถุ การนำนักเรียนไปทัศนศึกษาโบราณสถาน และโบราณวัตถุจะช่วยให้นักเรียนเห็นภาพความเจริญในอดีตที่เป็นศิลปวัฒนธรรม และยังเป็นหลักฐานแสดงถึงความสามารถของมนุษย์ในอดีตได้

8.3) พิพิธภัณฑ์ การนำนักเรียนไปชมพิพิธภัณฑ์จะมีความหมาย และมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างยิ่ง ถ้าหากผู้สอนสามารถนำนักเรียนไปชมในสาระหรือโอกาสที่ทางพิพิธภัณฑ์ได้จัดรายการพิเศษและรายการนั้นสอดคล้องกับบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ นอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแล้ว ผู้สอนอาจนำนักเรียนไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

8.4) ห้องสมุดโรงเรียน มหาวิทยาลัย ส่วนราชการ เมื่อผู้สอนจัดกิจกรรมการอ่าน โดยมอบหมายงานนักเรียนให้ไปอ่านหรือค้นคว้าหนังสือประกอบวิชาที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์

8.5) วิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่น คำบอกเล่าประสบการณ์ข้อคิดเห็นของวิทยากรหรือบุคคล เช่น ผู้อาวุโสในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญจะให้นักเรียนเข้าใจเหตุการณ์หรือยุคสมัยนั้นได้ดียิ่งขึ้น

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2553: 98-99) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเข้าใจได้ง่ายรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง



1) สื่อการเรียนรู้ประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัด เอกสารประกอบการเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ตำรา หนังสือพิมพ์ สารานุกรม นิตยสาร นิทานคุณธรรม นิทานชาดก หนังสือพระไตรปิฎก และพจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา เป็นต้น

2) วัสดุ ได้แก่ ภาพวีดิทัศน์ สไลด์ เทปบันทึกเสียง หุ่นจำลอง เทปเพลงคุณธรรม วีดิทัศน์ พระพุทธประวัติ ของจริง ลูกโลก แผนที่ และแผนภาพ เป็นต้น

3) อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพ เครื่องฉายภาพ ทึบแสง เครื่องเล่นเทป และคอมพิวเตอร์

4) กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การอภิปรายแสดงความคิดเห็น นิทรรศการทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การสาธิต และการแสดงละคร

5) บุคคล ได้แก่ ครู พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งบุคคลในโรงเรียนและในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ

6) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องเรียน ห้องบรรยาย ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการ ห้องบันทึกเสียง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสวดมนต์ และฝึกสมาธิ

7) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีชุมชน ชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน ปุชนียสถาน ตลาด ฟาร์มเกษตร ไร่ โรงงาน บริษัท และห้างร้านต่าง ๆ

8) ธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่โดยรอบทั้งในโรงเรียนและธรรมชาติภายนอก การเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในแต่ละฤดูกาล ท้องฟ้า ดาวตก ดวงจันทร์ ครูควรฝึกให้ผู้เรียนได้สังเกตความเปลี่ยนแปลงสาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลง

สรุปว่า การสอนประวัติศาสตร์มีความจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเข้าใจได้ง่าย สื่อที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของสิ่งนั้น ๆ เช่น หนังสือ เอกสารลายลักษณ์อักษร รูปภาพ แหล่งวิทยากร ชุมชน พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้นักเรียนได้ศึกษา ทั้งภายในโรงเรียน โดยเฉพาะห้องสมุดและนอกสถานที่ คือ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว (ของชาวไทยเชื้อสายไท-ยวน) พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วง พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดคงคาราม (ของชาวไทยเชื้อสายมอญ) พิพิธภัณฑสถานบ้านลาวเวียง (ของชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง) ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน (ของชาวไทยเชื้อสายไทยทรงดำ) โดยนำนักเรียนไปศึกษาที่โบราณสถานจริง ซึ่งเป็นสื่อสำคัญในการจัดการเรียนรู้

ตามสภาพจริงด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการทำงานกลุ่มในการเผชิญสถานการณ์และการคิดเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้

## 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

การวัดและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในวิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้เพื่อวัดและประเมินผลว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะมีเจตคติอย่างไรหลังจากที่เรียนไปแล้ว และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ชัยยศ โภธิศรี (2554: 42) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีดังนี้

- 1) ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การตั้งคำถาม ตอบคำถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ
  - 2) ประเมินผลจากผลงานและความรับผิดชอบในการทำงานทั้งรายบุคคล งานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนทำ เช่น โครงการ จัดบอร์ด จัดนิทรรศการ และทำรายงานค้นคว้า เป็นต้น
  - 3) ประเมินผลจากการทดสอบซึ่งข้อสอบอาจเป็นปรนัยหรืออัตนัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนที่จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน เนื้อหา เวลา และนักเรียน
- สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 402-404) กล่าวว่า การวัดและประเมินพฤติกรรมด้านทักษะในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ทักษะที่ควรเน้น คือ การแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบและการคิดวิจารณ์ ดังนี้

1) การแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ มีทักษะที่เกี่ยวข้องที่ต้องวัดและประเมินในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ดังนี้

1.1) การรู้แหล่งข้อมูล เป็นการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนในการค้นคว้าหนังสือต่าง ๆ ในห้องสมุดที่เกี่ยวกับบทเรียนประวัติศาสตร์ที่ได้เรียนไปแล้ว การหาซื้อที่ต้องการตามบัตรรายการ การหาหนังสืออ้างอิงมาประกอบบทเรียนประวัติศาสตร์ ตลอดจนความสามารถในการค้นหาข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม

1.2) การแปรความหมายของข้อมูลที่เป็นกราฟิกหรือสัญลักษณ์เป็นการวัดและประเมินความสามารถในการแปรความของแผนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความสามารถในการอ่านเส้นเวลา ความสามารถในการอ่านแผนภูมิแบบต่าง ๆ

2) การคิดวิจารณ์ ดังนี้

2.1) การสรุปประเด็นสำคัญและการตั้งข้อสมมุติ เป็นการประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการสรุปประเด็นสำคัญของเรื่อง

2.2) การประเมินหลักฐานและหาข้อสรุป เป็นการประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการพิจารณาความแตกต่างของสองสิ่ง แล้วหาข้อสรุป เป็นการประเมินความสามารถในการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ความสามารถในการหาเหตุผล ความสามารถในการนำหลักการต่าง ๆ มาประยุกต์

2.3) การกำหนดสมมุติฐานอย่างมีเหตุผล เป็นการวัดและประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถในการกำหนดสมมุติฐานเพื่อใช้ในการทดสอบ

ชัยวุฒิ นามะกุลนา (2557: 42) กล่าวว่า การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในวิชาสังคมศึกษา

การวัดและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในวิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้เพื่อวัดและประเมินผลว่านักเรียน มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะมีเจตคติอย่างไรหลังจากที่เรียนไปแล้ว และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลได้หลายวิธีดังนี้

1) ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การตั้งคำถาม ตอบคำถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

2) ประเมินผลจากผลงานและการรับผิดชอบในการทำงานทั้งงานบุคคล งานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนทำ เช่น โครงการ จัดบอร์ด จัดนิทรรศการ และทำรายงาน ค้นคว้า เป็นต้น

3) ประเมินผลจากการทดสอบ ซึ่งข้อสอบอาจเป็นปรนัยหรืออัตนัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนที่จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนเนื้อหา เวลา และนักเรียน

สรุปว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ คือ เพื่อวัดและประเมินผลว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะมีเจตคติอย่างไรจากที่เรียนไปแล้ว และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สามารถวัดได้หลายแบบ เช่น แบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินจากชิ้นงาน เป็นต้น

## 2.5 บทบาทหน้าที่ของผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์

บทบาทของผู้สอนประวัติศาสตร์ ในวิชาสังคมศึกษาคือการสอนเนื้อหาประวัติศาสตร์ และใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

สุมนทิพย์ บุญสมบัติ (2533: 36-37) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้สอนประวัติศาสตร์ในวิชาสังคม ดังนี้

1) บทบาทด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง

1.1) มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริง

1.2) ศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมความรู้ในเนื้อหาของประวัติศาสตร์ที่อยู่ในหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายให้ละเอียดลึกซึ้ง

1.3) มีประสบการณ์ด้านการวิจัยประวัติศาสตร์และการใช้เอกสารต้นเรื่อง

1.4) มีความรู้เบื้องต้นทางสังคมศาสตร์ เช่น มนุษยวิทยา สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์

1.5) เข้าเป็นสมาชิกของสถาบันวิชาชีพประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ

เพื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6) มีความสนใจเข้าร่วมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยู่เสมอ

2) บทบาทด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการสอนที่ดีในปัจจุบันควรเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ จึงต้องทำให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียนอย่างมาก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 9) ได้กล่าวถึงบทบาทของครู ดังนี้

1) ผู้สอนต้องมุ่งมั่น ตั้งใจสูง รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2) ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเข้าใจศักยภาพของผู้เรียนเพื่อสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนได้ทุกเมื่อทุกเวลา

3) ผู้สอนต้องเข้าใจขั้นตอนของแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบอย่างถ่องแท้ชัดเจนทุกขั้นตอน เพื่อจะได้แนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้ถูกต้อง

4) ผู้สอนต้องมีทักษะและศักยภาพสูงในการจัดการเรียนรู้ และการติดตามประเมินผล การพัฒนาของผู้เรียน

5) ผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ การเรียนรู้ให้เหมาะสมเพียงพอ จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ จัดเตรียมห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

6) ผู้สอนต้องมีจิตวิทยาสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ตลอดเวลา

7) ผู้สอนชี้แจงและปรับทัศนคติของผู้เรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้

8) ผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติให้ครบทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้

दन्ये चोद्येथा (2534: 122) กล่าวว่า ลักษณะของผู้สอนประวัติศาสตร์ดังนี้

- 1) ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวในวิชาประวัติศาสตร์และความรู้ศาสตร์อื่น ๆ เช่น สังคมศาสตร์ สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ให้ลึกซึ้งกว้างขวาง
- 2) ผู้สอนต้องได้รับการอบรมในวิธีสอน เทคนิคการสอน จิตวิทยาและการใช้สื่อการสอนให้ได้ผลและทันสมัยอยู่เสมอ
- 3) ผู้สอนต้องศึกษารวบรวมความรู้ เพื่อนำมาสอนนักเรียนได้ และเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
- 4) ผู้สอนต้องเป็นคนมีจิตใจกว้าง มีความรู้ เป็นนักคิดนักอ่าน นักท่องเที่ยว และยึดถือข้อเท็จจริง
- 5) ผู้สอนต้องเป็นนักวิเคราะห์วิจารณ์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นที่ถูกต้องของผู้อื่นและยอมรับทัศนคติบางอย่างที่มีคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยยอมรับแล้ว
- 6) ผู้สอนต้องเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญหรือผ่านการเรียนรู้มากในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งมีประสบการณ์ทางด้านการสอนและได้ผลดี
- 7) ผู้สอนต้องเป็นนักสังเกต จดจำ และสนใจเหตุการณ์ในท้องถิ่น ประเทศ โลก ต้องรู้แหล่งหนังสือในการใช้อ้างอิง ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ทางประวัติศาสตร์อยู่เสมอ ต้องรู้จักใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง รู้จักการสอนหลายวิธี

สรุปว่า บทบาทหน้าที่ของผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ คือ ผู้สอนจะต้องมีความรู้ต้องศึกษารวบรวมและทำความเข้าใจเนื้อหาประวัติศาสตร์ รู้จักใช้เทคนิคและทักษะการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 2.6 ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความคำว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไว้หลายความหมายด้วยกัน ดังนี้

### 2.6.1 ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปริดา (2545: 128) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ ประวัติศาสตร์เฉพาะท้องถิ่นส่วนกลาง ที่เป็นแหล่งที่ตั้งของชุมชน หรือโรงเรียนนั้น ๆ

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2548: 18-47) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในแง่มุมมองของประวัติศาสตร์ชุมชน สรุปความว่า เป็นที่รวมของประสบการณ์ทั้งหมดของชุมชน หรือความทรงจำร่วมของชุมชน โดยมีประเด็นเนื้อหา นอกจากเรื่องภายในชุมชนแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนอื่น โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อสร้างสำนักทางประวัติศาสตร์ให้แก่ชุมชน จึงทำให้วิธีการศึกษาต้องเน้นที่ตัวชุมชนและชาวบ้านเป็นหลัก โดยใช้วิธีการดึงชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการกำหนดเวลา และพื้นที่จากชาวบ้านเอง จนถึงการมองเห็นรากเหง้าของตนเอง และเริ่มสร้างอัตลักษณ์ของตนเองจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ตนเอง

ศรีศักร วัลลิโภดม (2549: 2) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์สังคมที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกันที่อาจมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์แต่เมื่อมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่ 2-3 ชั่วคนลงไปก็จะเกิดสำนึกร่วมกันขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีตชนบประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกาทิศเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน โดยมีพื้นฐานทางความเชื่อและศีลธรรมเดียวกัน

นารินทร์ ปริสุทธิวุฒิพร (2551: 2) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เรื่องราวของความทรงจำในอดีตของกลุ่มคน เรื่องราวของหมู่บ้าน ชุมชน เมือง ตลอดจนถึงระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากร โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจภาพรวมของสังคมในอดีตและการสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มคน หรือชาวบ้านที่ถูกอำนาจต่าง ๆ ครอบงำมาโดยตลอดให้สามารถยืนหยัดและต่อสู้กับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและท้องถิ่นได้ในอนาคต เพราะฉะนั้นวิธีการศึกษาจึงต้องเน้นความทรงจำของชาวบ้านเป็นหลักและมีชาวบ้านร่วมเขียน

ยงยุทธ ชูแว่น (2551: 2) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์แนวใหม่ที่มุ่งศึกษาวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเอาชีวิตชาวบ้านเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ซึ่งน่าจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สรุปว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น โดยมีการจุดมุ่งหมายของการเข้าใจจารีตชนบประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ กติกาทิศเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันในสังคม

## 2.6.2 ประโยชน์ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความประโยชน์ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ดังนี้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2551: 63; นิภาภัทร ปราบกภูผล, 2560: 57)

- 1) การศึกษาความต่อเนื่องและเข้าใจสังคมคนในท้องถิ่น เข้าใจประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตพื้นฐานของชุมชน มองเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 2) สร้างสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของตนเอง และชุมชน

- 3) สร้างสมานฉันท์ทางวัฒนธรรมกับคนในท้องถิ่น
- 4) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ซึ่งเป็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมีแนวโน้มไปในลักษณะไม่มีทิศทาง
- 5) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจำเป็นสำหรับชุมชนและการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดความลึกซึ้งทางประวัติศาสตร์ เข้าใจรากเหง้าแห่งอดีต และเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกัน

## 2.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นเหตุเป็นผล การตั้งคำถาม สังเกต และตรวจสอบความน่าเชื่อถือ มีนักประวัติศาสตร์และนักวิชาการ ให้ความหมายดังนี้

### 2.7.1 กิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

Clark (2003: 185) กล่าวว่า กิจกรรมการสอน และยุทธวิธีในการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนเปิดโอกาสที่จะฝึกคิด วิเคราะห์วิจารณ์ทั้งข้อมูลทั้งภายนอกและภายในโดยการพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้นเชื่อถือได้มากเพียงใด ดังต่อไปนี้

- 1) สอนให้มีโอกาสที่จะฝึกวิธีวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลทั้งภายนอกและภายใน โดยการพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้นเชื่อถือได้มากเพียงใด
- 2) ให้แบบฝึกหัดนักเรียนได้มีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น นำเอาตัวอย่างข้อความบางตอนออกมาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าหลักฐานที่กล่าวมานั้นเป็นหลักฐาน ชั้นแรกหรือชั้นที่สองผู้เขียนนำข้อมูลเหล่านั้นมาจากไหนข้อมูลที่นำมาถูกต้องเพียงใดผู้เขียนใส่ความคิดมากน้อยเพียงใด มีการโฆษณาชวนเชื่อมากน้อยเพียงใด เปรียบเทียบข้อความในตอนนี้กับข้อความในแบบเรียนอื่น
- 3) ชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีที่จะตรวจสอบความจริงจากสิ่งที่นักเรียนได้อ่านได้เห็น และพบว่าเขามีโอกาสที่พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่จริงเสมอไป คือ ให้นักเรียนเปรียบเทียบ ข้อความที่ได้จากหนังสือประวัติศาสตร์กับหลักฐานด้านอื่น ๆ
- 4) ให้วิธีการสอนแบบอุปมานในการสอนแบบนี้ นักเรียน จะสามารถถึงความจริงต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และพัฒนาความคิดรวบยอดออกมาได้ซึ่งในกรณีนี้ ครูไม่สามารถที่จะสอนโดยวิธีให้ข้อเท็จจริงหรือสรุปเป็นหลักการให้นักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่

5) ให้แบบฝึกหัดซึ่งนักเรียนค้นคว้าความจริงหรือแสดงปัญหาออกมาได้โดยใช้วิธีวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ดังตัวอย่าง คือ

5.1) แสดงหลักฐานจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กันและพยายามให้นักเรียนได้สร้างขึ้นมาใหม่

5.2) ให้นักเรียนสร้างและเขียนประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ได้ เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

กาญจนา ศิริมุสิกะ (2550: 161) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1) กิจกรรมการอ่านประวัติศาสตร์เป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์นอกเหนือจากการอธิบายของผู้สอนหนังสือที่ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนอ่าน ได้แก่ หนังสือเชิงประวัติศาสตร์ สารคดี บทความทางวิชาการ เรื่องสั้น นวนิยาย อิงประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ จดหมายเหตุ พงศาวดาร นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เอกสารทางราชการ กวีนิพนธ์ และสารานุกรม เป็นต้น ซึ่งมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการอ่าน ดังนี้

1.1) ผู้สอนมอบหมายงานพิเศษให้นักเรียนได้อ่านหนังสือ โดยกำหนดเรื่อง ที่อ่าน และระยะเวลาในการอ่าน

1.2) ผู้สอนแนะนำประเภทของหนังสือแล้วให้นักเรียนเลือกหนังสือที่สนใจอ่าน

1.3) ผู้สอนให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญของหนังสือ เขียนรายงานประกอบ หรือสรุป เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนั้นให้เพื่อนฟังหรือนำมาอภิปรายถกเถียงกันในกลุ่มเพื่อนที่อ่านหนังสือเล่มนั้น

1.4) ผู้สอนอาจกำหนดรางวัลเกี่ยวกับการเรียนประวัติศาสตร์ โดยมอบหมายหนังสือเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ให้ในโอกาสอันควร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักและสะสมหนังสือประวัติศาสตร์

1.5) จัดตั้งชุมนุมนักอ่านเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหนังสือ

2) กิจกรรมชุมนุมทางประวัติศาสตร์ของโรงเรียนการจัดตั้งชุมชนประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนที่สนใจประวัติศาสตร์มีความรู้กว้างขวาง และมีประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ชุมนุมทางประวัติศาสตร์ยังสามารถจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้อีก เช่น การแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ การจัดนิทรรศการ การจัดรายการวิทยุ เป็นต้น



3) กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่การนำนักเรียนไปศึกษาประวัติศาสตร์นอกสถานที่เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจอย่างถูกต้องว่าเหตุการณ์ในอดีตเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีหลักฐานปรากฏอยู่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และสนใจที่จะเรียนมากขึ้นผู้สอนอาจนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่งโบราณคดี การนำนักเรียนออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่จะมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างแท้จริง เมื่อผู้สอนได้วางแผนมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและสอดคล้องกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว นอกจากนี้ ต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่แทรกกระหว่างการไปทัศนศึกษา รวมทั้งการสรุปผล ประเมินผล ภายหลังการไปทัศนศึกษานอกสถานที่แล้ว

4) กิจกรรมการจัดนิทรรศการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งซึ่งช่วยสรุปผลการเรียนการสอนในชั้นเรียนและขยายประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ให้มากขึ้น ในการจัดนิทรรศการนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและทำงานอย่างเต็มที่การจัดนิทรรศการในโรงเรียนสามารถทำได้ 2 กรณี คือ

4.1) จัดประจำอาจจัดเรื่องราวที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์ ซึ่งนักเรียนจะใช้ประโยชน์ได้ เสมอโดยเปลี่ยนทุกสัปดาห์หรือระยะเวลาอื่น ๆ ตามสะดวกและสามารถทำเป็นข้อในลักษณะต่อไปนี้

4.1.1) ท่านทราบไหมว่า

4.1.2) สิ่งที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์

4.1.3) วันนี้ ปีก่อน

4.2) จัดเนื่องในบางโอกาส เช่น

4.2.1) วันที่สำคัญของไทย เช่น วันปิยมหาราช วันจักรี เป็นต้น

4.2.2) วันระลึกที่สำคัญในประวัติศาสตร์ต่างประเทศ

4.2.3) วันครบรอบปี วันเกิด วันสิ้นชีพของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย

การจัดนิทรรศการบางโอกาสต้องอาศัยกิจกรรมการรวบรวมภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเขียนคำอธิบายประกอบ การทำแผนภูมิ แผนผังประกอบความเข้าใจ การจัดลำดับสิ่งที่แสดง รวมทั้งการประเมินคุณค่าโดยนักเรียนที่ร่วมกันจัดนิทรรศการและนักเรียนที่เข้ามาชม

5) การจัดทำโครงการต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์กิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่จัดทำในรูปของโครงการและมอบหมายให้นักเรียนไปปฏิบัติมีหลากหลายโครงการได้แก่

- 5.1) การเรียบเรียงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- 5.2) การรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 5.3) การเรียนรู้ประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น
- 5.4) การจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางการอพยพของชาวบ้านท้องถิ่น
- 5.5) การจัดทำแผนภูมิแสดงเวลาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศ
- 5.6) การจัดป้ายนิเทศแสดงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์
- 5.7) การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต
- 5.8) การรวบรวมรายชื่อบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ฯลฯ

สรุปว่า วิธีการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น จะช่วยให้รับรู้ความเข้าใจ และ ประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์รวมทั้งได้ฝึกฝนทักษะการคิดและพัฒนาเจตคติที่ถูกต้อง กิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์มีหลายประเภทแต่ละประเภทมีกิจกรรมที่น่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนที่สนใจประวัติศาสตร์มากขึ้น ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาสามารถนำมาจัดให้นักเรียนปฏิบัติได้

### 2.7.2 กิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบรรลุตาม จุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงขอเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (เมคาฟฟิ สิตตัน และ เดวิส Mchaffy, Sitton and Davis 1979; Engelhardt and Muir 1986; สิริวรรณ ศรีพหล 2554: 205–209) ดังนี้

#### 1) วิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า

วิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้สอน สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะให้มีชีวิตชีวาน่าเชื่อถือและไม่น่าเบื่อหน่าย วิธีการหนึ่งที่เหมาะสมนำมาใช้ คือ วิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้น ไม่เฉื่อยชา และนักเรียนจะรู้สึกเหมือนว่า ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มีอยู่รอบตัวเขา

ในบางครั้ง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์ อักษรหรือหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ล้วนมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ในบางครั้งหลักฐานอาจมีไม่เพียงพอ หรือยังไม่กระจ่างทำให้ เนื้อหาสาระของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอาจยังไม่สมบูรณ์นัก ครูผู้สอนจึงควรนำวิธีการประวัติศาสตร์

บอกเล่า เพื่อให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลประกอบ จะทำให้นิเวศของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครูผู้สอนควรมีขั้นตอนที่จะให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากการบอกเล่า ดังนี้

1) การเตรียมอุปกรณ์ การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง เทป บันทึกเสียง

2) อธิบายมโนคติของประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าให้นักเรียน

3) แนะนำผู้เรียนให้รู้จักเครื่องมือ

4) ให้นักเรียนรู้จักการจดบันทึก

5) เชิญบุคคลที่น่าสนใจมาที่ห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้สัมภาษณ์

6) เลือกหัวข้อที่จะให้นักเรียนค้นคว้าจากข้อมูล

7) อภิปรายกลยุทธ์หรือเทคนิคในการสัมภาษณ์ให้นักเรียน

8) จัดตารางการสัมภาษณ์

9) เลือกเทปบันทึกเสียงที่นักเรียนไปบันทึกมา มาฟังร่วมกันในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนฝึกฝนการเขียนรายงาน

10) จัดแสดงผลงานของนักเรียน

## 2) การศึกษานอกสถานที่โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

การศึกษานอกสถานที่โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นับเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ สอนในส่วนที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้สอนควรนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ โดยไปยังแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในวิชา เช่น การศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑสถาน ร่องรอยความเจริญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

การพานักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้พบเห็นและรับรู้ ว่าเหตุการณ์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนนั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เพราะมีหลักฐานและร่องรอยยืนยันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงแล้วยังทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักและหวงแหนในมรดกที่บรรพบุรุษในท้องถิ่นของตนได้ให้ไว้กับชนรุ่นหลัง

การศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญคือครูจะต้องวางแผนกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่อย่างรัดกุม มีวัตถุประสงค์ในการไปศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่แน่นอน รวมทั้งมีการสรุปผลหรือการอภิปรายผลหลังจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้แล้ว

### 3) การสำรวจหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

การให้นักเรียนฝึกการสำรวจค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตน นับเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มักจะสนใจ หรือต้องการจะสัมผัสกับหลักฐานที่เป็นจริงและที่ปรากฏในท้องถิ่น จึงจะเชื่อถือเนื้อหาสาระทางประวัติศาสตร์ที่ครูสอนไปแล้วมากขึ้น การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นโดยตรง นอกจากจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่กำลังศึกษาอยู่นั้น มิใช่เรื่องราวที่เลื่อนลอยแต่อย่างใด

### 4) การจัดโครงการต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เพื่อให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควร ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ โดยอาจจะจัดทำในรูปของโครงการ หรือโครงการ และมอบหมายให้ผู้เรียนไปปฏิบัติ เช่น การจัดเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ในสังคม การจัดเอกสารแนะนำเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ผู้สนใจทั่วไป การเขียนชีวประวัติของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น การจัดทำสมุดภาพเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในท้องถิ่น การจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นควบคู่ไปกับประวัติศาสตร์ชาติ จะทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ชาติ กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ เป็นอย่างดี

แนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่นำเสนอไปดังกล่าว จะทำให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความหมายและมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นของตนอย่างลึกซึ้ง ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่นตน โดยเฉพาะในการพัฒนาจิตสำนึกของความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนทำให้มีความรู้สึกหวงแหนซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์ การส่งเสริมและการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญยิ่งขึ้น

### 3. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

#### 3.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอรายละเอียดดังนี้

Good (1973: 114) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ คือ ทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนเป็นสิ่งที่มีความรู้ค่าทางการศึกษาหรือสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ เช่น พิพิธภัณฑ์ โรงมหรสพ ห้องสมุด สวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนด้วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2542: 9) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ถิ่นที่อยู่บริเวณ บ่อเกิดแห่งที่หรือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 29) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่รวมซึ่งอาจเป็นสภาพ สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอน ที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 3) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ว่าเป็น “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” อันอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนมีระยะเวลาเรียนที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน มีการประเมินและการวัดผลการเรียนที่มีลักษณะเฉพาะสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นเรียนหรือห้องเรียน ซึ่งมีการจัดแหล่งเรียนรู้อยู่มากมายทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเป็นการเฉพาะ แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ หรือแม้แต่หอสมุดแห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์

อัมพร จันทรืตา (2549: 23) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและมวลประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

ผ่องพรรณ ศรีสมหวัง (2549: 39) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่รวบรวม ซึ่งอาจเป็นสภาพหรือสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และกิจกรรมที่มี กระบวนการการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มี ครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลายืดหยุ่นสอดคล้องกับต้องการและความพร้อมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นเรียนหรือ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอด ชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและ นันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่ง การเรียนรู้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

เกษม คำบุตคา (2550: 9) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือแหล่ง วิชาการ ในชุมชนต่างก็มีความมุ่งหมายเหมือนกัน เพียงแต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ได้แก่ บุคคล สถานที่ สถาบันต่าง ๆ สิ่งของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเข้าไปปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง โดยประสบการณ์ตรงและได้ความรู้ที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เดช เผื่อน้อย (2550: 149) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งที่สะสมความรู้และ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามความสนใจ ตามศักยภาพ และโอกาสตามความสามารถ โดยจะเรียนรู้ได้อย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ บุคคล และสิ่งใด ๆ สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนโดยตรงผ่านประสบการณ์ตรง เพื่อให้สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้

### 3.2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

แหล่งความรู้ในชุมชนมีอยู่มากมายหลายชนิด ในแต่ละชุมชนย่อมมีความรู้ทุกชุมชน กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป การจัดแบ่งประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน ดังต่อไปนี้

Jarolimek (1997: 189) กล่าวว่า แยกแหล่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.) ประเภทที่เป็นวัสดุในการอ่าน (Reading Materials) ได้แก่ หนังสือ จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

2) ประเภทที่ไม่ใช่วัสดุในการอ่าน (Non – Reading Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ ฟิล์มสคริป เครื่องบันทึกเสียง แผนที่ ลูกโลก และแหล่งวิทยาการอื่น ๆ

Nichols (1971: 342) กล่าวว่า แบ่งประเภทของแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ดังนี้

1) ผู้ชำนาญพิเศษ เช่น นักดนตรี จิตรกร ผู้ชำนาญงานพิเศษ นักกีฬา พนักงาน ช่างขายและบริการ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม ช่างนา

2) พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก

3) ตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนของสังคม เทศบาล ศูนย์วัฒนธรรมหรือหน่วยงานอื่น ๆ

4) ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้แก่ บุคคลที่ทำงานด้านธุรกิจ การค้า โรงงาน อุตสาหกรรม เช่น บริษัทขนส่ง เหมืองแร่ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ

5) ผู้แทนรัฐบาล เช่น ตำรวจ เทศมนตรี เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น

6) คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชน เช่น คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน คณะที่ปรึกษาโรงเรียน คณะครูภายในโรงเรียน เป็นต้น

7) ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบไปด้วยพืช สัตว์ป่า น้ำ ดิน แร่และวัสดุชนิดต่าง ๆ ทางธรรมชาติ

8) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องบิน รถไฟ พิพิธภัณฑสถาน ห้างสรรพสินค้า สถานีวิทยุ เป็นต้น

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หรือจำแนกเป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในรอบตัวเราทุกหนทุกแห่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท ซึ่งสามารถแบ่งประเภทใหญ่ ๆ ได้ ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคลากร เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาดร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ฝาย อุทยานแห่งชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้าย โฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น

5) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ โบราณคดี แหล่งอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม และชีวประวัติบุคคลสำคัญที่เสียชีวิต

จากการศึกษาประเภทของแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา จำแนก ได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องศูนย์วิชาการ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สวนวิทยาศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา และแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกโรงเรียน จำแนกได้เป็นสถานที่ เช่น ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น จำแนกตามบุคคล เช่น ประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชน เป็นต้น

ศรีสุตา จรรย์กุล (2546: 188) กล่าวว่า ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) จำแนกตามลักษณะ ได้แก่ ลักษณะนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ ความชำนาญ ลักษณะรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ

2) จำแนกตามแหล่งกำเนิด ได้แก่

2.1) แหล่งกำเนิดธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและมนุษย์นำมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ดิน หิน แร่ และป่าไม้

2.2) แหล่งกำเนิดเกิดขึ้นจากการสร้างขึ้นและเกิดจากสังคม ได้แก่

2.2.1) แหล่งการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น สถานศึกษา องค์กร แหล่งเฉพาะบุคคล

2.2.2) แหล่งการเรียนรู้ที่ไม่มุ่งการเรียนรู้ เช่น บ้าน ที่ทำงาน เพื่อน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545: 3-4) กล่าวว่า การจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ ที่จำแนกได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการใช้ สรุปได้ดังนี้



รูปแบบที่ 1 จำแนกตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่

- 1.1) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ
- 1.2) แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น
- 1.3) แหล่งเรียนรู้ตัวบุคคล

รูปแบบที่ 2 จำแนกตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่

- 2.1) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 2.2) แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

อำพร จันทรรดา (2549: 29) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน

เกษม คำบุตดา (2550: 10-11) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเราทุกหนทุกแห่ง จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ฝาย อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น

ทองอยู่ เตียงสกุล (2550: 15) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบตัวเราทุกหนทุกแห่งสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคลากร เช่น ครู เพื่อนนักเรียนในห้องและต่างห้อง บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ เช่น โรงเรียน ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง สวนสาธารณะ ป่าไม้ ต้นไม้ ไร่ ทุ่ง อูทยานแห่งชาติ และสัตว์ต่าง ๆ

4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์

5) แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ โบราณคดี แหล่งอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม และชีวประวัติบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว

สุจิตรา ภักดีสงคราม (2551: 145) กล่าวว่า ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนประกอบด้วย บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน บางท่านเป็นผู้นำทางศาสนา และบุคลากรในสถานศึกษาที่มีทั้ง ความชำนาญ ความรู้ หรืออาชีพเสริมรายได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจน นักเรียนรุ่นพี่หรือนักเรียนชั้นที่สูงกว่า ซึ่งบุคคลที่กล่าวถึงนี้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ข้าราชการ ภูมิปัญญา ศิลปิน ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ นักกีฬา เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการสถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน

3) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หินแร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

ปานดาว วาดโคกสูง (2553: 22) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เช่น ช่างฝีมือ ช่างปั้น ช่างแกะสลัก ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา ช่างทำเครื่องเคลือบดินเผา เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ห้องสมุด โบราณสถาน โรงงาน สวนหย่อม เขื่อน เป็นต้น

3) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง เป็นต้น

4) แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่น เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า การจัดแหล่งเรียนรู้แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล คือ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนประกอบด้วย บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ เช่น ชาวนา ชาวสวน พ่อค้า ช่างฝีมือ ศิลปิน พระภิกษุสงฆ์ นักกีฬา เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางด้าน ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา

3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง ภูเขา แม่น้ำ อุทยาน แห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ทะเล น้ำพุร้อน ปรางค์การณทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แสงแดด น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ป่าไม้ น้ำตก ต้นไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น

4) แหล่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

สรุปว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งความรู้ที่มีอยู่ในรอบตัวเราทุกหนทุกแห่ง จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท ซึ่งสามารถแบ่งประเภทใหญ่ ๆ ได้ ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

### 3.3 หน้าที่ของแหล่งเรียนรู้

บทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่หลากหลายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดได้ทำเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และองค์กรต่าง ๆ และมีนักวิชาการ นักการศึกษาให้ความหมายที่แตกต่าง ดังนี้

สุจิตรา ภักดีสงคราม (2551: 147) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) จัดการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมาย

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นองค์กรเปิด สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสภาพสังคมวิถีชีวิตและสภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น

3) จัดหาความร่วมมือ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เรียน เพื่อร่วมกันจัดทำหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด

4) เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัย และสามารถจัดกระบวนการเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ทั้งสถานศึกษาและชุมชนในแหล่งการเรียนรู้นั้น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสาระการเรียนรู้ร่วม ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

5) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ทั่วประเทศ

6) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานเพื่อให้ผู้เรียนจากทั่วทุกภูมิภาคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

กุลธร เลิศสุริยะกุล (2542: 20) กล่าวว่า บทบาทของแหล่งเรียนรู้ในการให้การศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้ว และการเรียนรู้ของคนอื่นๆ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

2) เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน

3) เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง

4) เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัย และฝึกอบรม

5) เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

6) สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก

7) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

8) มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรม การเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

สรุปว่า แหล่งเรียนรู้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่หลากหลายในการสร้าง องค์ความรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตนเอง เปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่หลากหลาย

### 3.4 การสร้างองค์ความรู้

#### 3.4.1 ความหมายของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ ดิเบนทรี และไมค์ (Dibentry & Mike. 1994: 9) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ ความรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความรู้ส่วนบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์สำคัญ การสร้าง แนวความคิดใหม่มักจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมและความรู้ที่เคยมีมา การเรียนการสอนควรเน้น ที่ความเข้าใจมากกว่าเนื้อหาในบทเรียน

มาร์ติน (Martin. 1994: 44) กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ว่าเป็นกระบวนการ ทางความคิด เน้นถึงความสำคัญของความคิดจากการผสมผสานระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้า ด้วยกัน ซึ่งถูกสร้างโดยตัวผู้เรียนเอง โดยเชื่อว่ากุญแจสำคัญของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ก็คือ ตัวผู้เรียน ควรจะสร้างแนวความคิดด้วยตนเอง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม

เจดส์คีย์ ชุมนุญ (2543: 97) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ หรือนิรมิตนิยมมา จากแนวคิดดังต่อไปนี้

1) ความเชื่อพื้นฐานและเจ้าของความคิด มีนักการศึกษา ผู้มีชื่อเสียงหลายคนได้ เสนอแนวคิดที่เป็นการสนับสนุนทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ คือผู้เรียนเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติค้นคว้าในการ สร้างความรู้เอง ไม่ใช่รับมาอย่างง่าย ๆ เอาไปเก็บไว้ในสมอง แล้วถ่ายทอดออกมาเมื่อคนหรือเหตุการณ์ ภายนอกต้องการให้ทำเช่นนั้น

2) ความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความรู้ มี 2 แนวทางคือ

2.1) เชื่อว่าความรู้มีอยู่แต่ รอเพียงการค้นพบ

2.2) เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดรู้ หรือสร้างขึ้นมาจาก สำหรับครุมีความเชื่อในแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้นั่นเอง

3) กระบวนการสร้างความรู้ในฝ่ายที่เชื่อว่าคนสามารถสร้างความรู้ได้นั้นมีความเชื่อตรงกันว่าอิทธิพลจากภายนอกอาจจะอยู่ในรูปของสัมผัสต่าง ๆ การเกี่ยวข้องกับโลกโดยผ่านการทดลองและการดำเนินชีวิต

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2540: 42) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ ความเข้าใจขึ้นด้วยตนเอง ความแข็งแกร่ง ความเจริญงอกงามในความรู้ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ หรือได้พบสิ่งใหม่ ๆ แล้วนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยง

สาคร ธรรมศักดิ์ (2541: 10) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2542: 54) ได้กล่าวถึงแนวคิดตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็น กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียน ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ที่เป็นกระบวนการทางปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเรียนการศึกษา

กล่าวสรุป ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองที่เกิดจากกระบวนการคิด และทักษะต่าง ๆ โดยครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดเนื้อหา โดยใช้วิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และการต่อยอดทางความคิดแล้วรายงานผลของการสร้างองค์ความรู้

### 3.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้ โดยอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญาและมานุษยวิทยาที่ใช้อธิบายว่าความรู้คืออะไร และได้ความรู้มาอย่างไร แต่แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้นี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎี

พัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของ Vygotsky ก็ัญญา บุญแดง (2552: 20-23)

### ทฤษฎีการพัฒนาสติปัญญาของเพียร์เจต์ (Piaget)

เพียร์เจต์เชื่อว่าการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่แรกเกิดจะมีผลทำให้ระดับสติปัญญาของบุคคลนั้นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพียร์เจต์มีแนวคิดเกี่ยวข้องกับกระบวนการพื้นฐาน 2 กระบวนการ คือ

1) การจัดระบบโครงสร้างความรู้ (Organization) เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้รวบรวมจัดระบบเรียบเรียงประสบการณ์และความคิดของตนเองอย่างอัตโนมัติและต่อเนื่อง เป็นขั้นตอน

2) การปรับขยายโครงสร้างความรู้ (Adaptation) เป็นกระบวนการปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเพียร์เจต์เชื่อว่าการปรับตัวของบุคคล ประกอบด้วย กระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการ คือ

2.1) การดูดซับ (Assimilation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและตีความข้อมูลที่รับรู้ใหม่สอดคล้องกับโครงสร้างความรู้เดิมของตนเอง

2.2) การปรับให้เหมาะสม (Accommodation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคล มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปรับโครงสร้างความรู้เดิมของตนเองให้สอดคล้องกับข้อมูลที่รับรู้ใหม่ซึ่งขัดแย้งกับความรู้เดิมนั้น

ในด้านการเรียนรู้ของบุคคล เพียร์เจต์มีความเชื่อว่า การที่บุคคลมีพัฒนาการทางสติปัญญาช้าหรือเร็วแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1) วุฒิภาวะ (Maturation) เพียร์เจต์เชื่อว่า การมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อวัยวะรับสัมผัสและระบบประสาทที่พร้อม มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล

2) ประสบการณ์ (Experience) เพียร์เจต์เชื่อว่า การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้เกิดการสะสมของประสบการณ์ในบุคคลนั้น ๆ เพียร์เจต์ได้แบ่งประสบการณ์ของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ ประสบการณ์ที่เนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการคิดหาเหตุผล

3) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับและเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมด้านบุคคล ประเพณีและวัฒนธรรม เพียร์เจต์เชื่อว่าประสบการณ์ทางสังคมที่บุคคลแต่ละบุคคลได้รับจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น

4) กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) เป็นกลไกปรับโครงสร้างความรู้ของบุคคลให้อยู่ในภาวะสมดุล เมื่อบุคคลเกิดความขัดแย้งหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม กระบวนการพัฒนาสมดุลจึงเป็นกระบวนการกำกับตนเอง (Self Regulation) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดภาวะสมดุลระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับข้อมูลที่รับใหม่

จากแนวคิดของเพียร์เจต์ ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมแต่ละบุคคล โดยมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการสร้างองค์ความรู้

จากตัวผู้เรียนเอง

### ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของวิกโกทสกี (Vygotsky)

แนวคิดของวิกโกทสกี เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ วิกโกทสกีเชื่อว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล คือ การสร้างสื่อกลางและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ตามแนวคิดของวิกโกทสกีบุคคลสามารถสร้างกระบวนการจำสิ่งที่ตนรับรู้ได้ โดยใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่เป็นสื่อกลางทางสังคมและถูกถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา กิริยาท่าทาง สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เป็นสื่อกลางให้ระลึกถึงสิ่งนั้น ๆ ได้ซึ่งความจำของบุคคลนี้จะมีผลโดยตรงต่อความรู้สึกและกระบวนการคิดของเขาเมื่อรับรู้สิ่งเร้าใหม่ นอกจากนี้ วิกโกทสกียังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเฉพาะกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมว่าช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล การช่วยเหลือและชี้แนะจากผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าจะทำให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ประสบการณ์จากการแก้ปัญหาดังกล่าวจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหา นั้นได้โดยลำพังในเวลาต่อมา ซึ่งวิกโกทสกีเรียกการเรียนรู้ลักษณะนี้ว่า สแกฟโฟลด์คิง (Scaffolding)

เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและรับรู้สิ่งเร้าบางอย่าง เขาจะเชื่อมโยงสิ่งที่รับรู้กับความรู้เดิมที่มีอยู่พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดการรับรู้สิ่งเร้าแต่เกิดจากการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบของบุคคลนั้น การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จึงเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

ในด้านการเรียนของบุคคลวิกโกทสกี ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองขึ้นได้ด้วยการรับคำชี้แนะ หรือทำงานร่วมกับผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากกว่า วิกโกทสกีอธิบายการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ว่าเป็นการลดช่วงห่าง



ระหว่างระดับพัฒนาการทางสติปัญญาที่ผู้เรียนมีอยู่ในขณะนั้น ซึ่งดูได้จากปัญหาที่ผู้เรียนสามารถแก้ได้ด้วยตนเองกับระดับศักยภาพทางสติปัญญาของผู้เรียนดูได้จากปัญหาที่ผู้เรียนไม่สามารถแก้ได้โดยลำพัง แต่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ถ้าได้รับการชี้แนะและได้ร่วมงานกับผู้ใหญ่หรือเพื่อนที่มีความชำนาญมากกว่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหานั้นได้ด้วยตนเองในเวลาต่อมา

จากแนวความคิดการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้นี้ วิกิอทสกีเน้นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการได้รับคำชี้แนะและการร่วมงานกับผู้ชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากกว่า ดังนั้น สเกฟโพล์คิง (Scaffolding) และการเรียนแบบร่วมงาน (Collaborative Learning) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นักศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเรนชอร์ (Renshaw 2541 อ้างถึงใน สุมาลี กาญจนชาติ 2543: 18) ได้เสนอแนวทางในการนำแนวความคิดพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนสรุปได้ 4 ข้อ ดังนี้

- 1) สิ่งที่คุณทำได้ในปัจจุบันด้วยความช่วยเหลือและชี้แนะของครู ผู้ปกครอง และเพื่อนเขาจะทำได้เหล่านั้นได้ด้วยตนเองในอนาคต
- 2) การเจริญเติบโตและการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมและชี้แนะจากภายนอก มาเป็นการกำกับและชี้แนะจากภายในตนเอง
- 3) การสอนเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดใหม่ ทำใหม่และสัมผัสกับความรู้ใหม่ๆ
- 4) ครูที่มีประสิทธิภาพจะคำนึงถึงขั้นพัฒนาการต่อไปของผู้เรียนและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนไปถึงพัฒนาการนั้น

แนวคิดของเพียร์เจตต์และวิกิอทสกี มีความเห็นตรงกันว่า การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและเกิดการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา

### 3.5 ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

Seixas (2013: 40-43) หมายถึง ความสามารถในการสำรวจรายงานเลือกใช้ข้อมูลหลักฐานในการตีความเพื่อสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในการวัดประเมินการใช้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence) เพื่อระบุสำรวจแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน
- 2) พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence) เป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐาน โดยพิจารณาจากผู้แต่ง ที่เก็บหลักฐาน ที่ที่พบหลักฐาน

ก่อนตัดสินใจเลือกใช้แหล่งข้อมูลหลักฐานในการศึกษาตีความ และนำข้อมูลหลักฐานประเภทต่าง ๆ มา ประเมินความน่าเชื่อถือและเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่สอดคล้องกัน โดยการตรวจสอบความถูกต้อง ระหว่างข้อมูลหลักฐาน

### 3) ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting)

ตีความหมายจากข้อมูล เรียบเรียงและอธิบายเรื่องตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงจาก หลักฐานที่เชื่อมโยงกัน

Seixas (2013) (อ้างอิงใน ศศิพัชร จำปา 2558: 70-71) กล่าวว่า การใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้น เสมือนเป็นหลักฐานในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต (Use Primary Sources as Evidence in Constructing Knowledge about the Past) การใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้นรวมถึงการรู้จักค้นหาเลือก ตีความ และมีความเข้าใจในบริบทของแหล่งข้อมูลขั้นต้น ซึ่งเป็นหลักฐานที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ได้แก่ การบันทึก คำให้การ โคร่งกระตูก สิ่งเหล่านี้ต้องการการตั้งคำถามที่ต่างออกไป การอ่านข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลหนึ่งเพื่อใช้เป็นหลักฐาน (reading a source for evidence) ต้องการยุทธวิธีที่แตกต่างไปจาก การอ่านข้อมูล จากแหล่งข้อมูลเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหรือข้อสารสนเทศ (a source for information)

“ลักษณะ หรือนัยสำคัญของหลักฐาน ประกอบด้วย (ผู้เขียนบทวิจัยนี้ได้ให้ความหมายกว้าง ๆ ถึงสิ่งที่ถูกบันทึกไว้ วาด ภาพถ่าย หรืออะไรก็ตามที่ถูกสร้างขึ้นเป็นแหล่งข้อมูลหรือข้อมูล)

1) มีความจำเป็นที่ต้องรู้จักการตั้งคำถามที่ดี เพื่อได้มองเห็น แหล่งข้อมูลในหลักฐาน (a source into evidence) ซึ่งคำถามแรกควรถามว่า มันคืออะไร

2) ความรอบรู้หรือสถานภาพของผู้แต่ง เป็นกุญแจสำคัญในการพิจารณาหลักฐาน (Authorship: the position of the author)

3) แหล่งข้อมูลขั้นต้นอาจจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย หรือสำนักของผู้แต่ง ที่เท่า ๆ กับการเปิดเผยคุณค่าและมุมมองของผู้แต่ง

4) แหล่งข้อมูลหนึ่ง ๆ ควรถูกอ่านในมุมมองที่ลงลึกไปถึงเบื้องหลังทาง ประวัติศาสตร์หรือ บริบทของการเกิดหลักฐาน (should be read in view of its historical background contextualization)

5) การวิเคราะห์แหล่งข้อมูล น่าจะทำให้ได้หลักฐานใหม่ ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นใน ประวัติศาสตร์

สรุปว่า การใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้นนี้ในระดับที่ซับซ้อนที่สุด ผู้เรียนควรพิจารณาใช้ แหล่งข้อมูลอันหลากหลายในการสร้างเรื่องราวดั้งเดิมของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ (to construct an original account of a historical event) ความสามารถในการใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้น รวมถึงการรู้จัก ค้นหา เลือก ตีความ และมีความเข้าใจในบริบท ของแหล่งข้อมูลขั้นต้น ซึ่งเป็นหลักฐานที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

ด้วยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence) 2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence) 3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting)

### 3.6 สาระสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 7-15) ได้นำเสนอประเด็นความสอดคล้องของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ในมาตรา 22 23 24 25 และ 29 เพื่อให้จัดการจัดการเรียนการสอน เน้นกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและตามความสามารถของแต่ละบุคคล ตลอดจนส่งเสริมให้มีความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาติด้วยความสำคัญในมาตราต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ดังกล่าวข้างต้น ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลหลักฐานด้วย ซึ่งสรุปประเด็นสาระสำคัญและประโยชน์ที่สอดคล้องของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์กับแนวทางจัดการศึกษาและมาตรฐานต่าง ๆ จากหมวดที่ 4 ได้ ดังนี้

1) การเรียนรู้โดยสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนที่เป็นกระบวนการสร้าง ประสบการณ์และสิ่งของต่าง ๆ ให้มีความหมายต่อตนเองจากปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบข้อความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ จัดโอกาส จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการให้เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

2) การเรียนรู้เป็นเรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของตนเอง การรับรู้และตระหนักในตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับค่านิยมที่ดีงาม ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียรพยายามในการทำความดีอย่างไม่ย่อท้อ การเสริมสร้างลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพความดีงามในตนเอง การเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม การตระหนักถึงคุณค่าและพัฒนาคุณภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพมี 2 ลักษณะ ได้แก่

3.1) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียน มีทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นในด้านการรู้จักวิเคราะห์ วิจาร์ณ มีความคิดสร้างสรรค์ ตระหนักรู้ในตนเอง เห็นใจผู้อื่น ภาควุมิใจในตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม สร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารตัดสินใจและแก้ปัญหาและจัดการกับอารมณ์และความเครียด

3.2) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง การเรียนรู้เพื่อ ค้นพบและใช้ศักยภาพของตนเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองรู้จักเลือกประกอบอาชีพสุจริต

4) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดการแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ หมายถึง การใช้ทักษะและการคิดเพื่อค้นหาคำตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัย ประสบการณ์และการปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาและจัดการกับภาวะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5) การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาตนเองด้านจิตใจ บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัย

6) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยคำนึงถึงความคิดเห็น และผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

7) การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของความรู้ต่าง ๆ ที่ได้คิดค้นและสั่งสมประสบการณ์ โดยภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีความรัก ชื่นชมและหวงแหนในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสืบสานให้ยั่งยืนตลอดจนเชื่อมโยงให้สู่สากล

8) การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผล เพื่อแก้ไขและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา

9) การเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน หมายถึง การที่ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

10) การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพ คุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ นอกจากนี้

ชาตรี สำราญ (2543: 135-136) กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การที่ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และ จัดประสบการณ์เรียนรู้ทุกอย่างของโรงเรียนของชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถออกไป ค้นหาความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเองได้ตลอดเวลา การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครูย่อม เปลี่ยนไป ครูจะมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ให้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ โดยให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวนักเรียน โดยเด็กสามารถเรียนรู้ได้ จากการศึกษาด้วยตนเอง เรียนรู้จากเพื่อน ๆ เรียนรู้จากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือแม้แต่พ่อแม่ ญาติพี่น้องของตัวนักเรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระ ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น และให้ นักเรียนมีการพัฒนา 4 ด้าน ให้มีความก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา ดังนั้น แนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของ สถานศึกษาควรมีแนวทางดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545 : 3)

สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้เพื่อ สร้างองค์ความรู้ในอดีตนั้นคือ เน้นการเรียนรู้โดยสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะ การดำรงชีวิต พัฒนาการกระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเพิ่มประสบการณ์การฝึกปฏิบัติเปิดโอกาสให้ คิดและลงมือทำ โดยตัวครู ผู้เรียน ช่วยจัดบรรยากาศในการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับทุกสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเขาจะพยายามค้นหาเพื่อ อธิบายสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขานั้น โดยเขาจะสร้างแบบจำลองหรือสัญลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นไว้ใน ความคิดเพื่ออธิบายวัตถุ ปรัชญาการณ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวนั้น บทบาทของครูจึง ไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้เข้าสู่ “ร่างกายที่ว่างเปล่า” แต่เป็นการช่วยผู้เรียนสร้างและประกอบแบบจำลอง ทางความคิดให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

2) ผู้เรียนทุกคนสร้าง หรือร่วมสร้างสิ่งที่มีความหมายด้วยตนเอง  
3) ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก

4) ผู้เรียนจะสร้างสิ่งที่มีความหมายแลกเปลี่ยนกันจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

### 3.7 แนวทางการเรียนการสอนและการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

#### 3.7.1 แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

ลัดดา ศุขปริดี (2523: 81) กล่าวว่า การนำแหล่งวิชาชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนอาจทำได้ 2 วิธี คือ

1) การนำแหล่งวิชาชุมชนมาใช้ในห้องเรียน เช่น การนำวัสดุอุปกรณ์บางอย่างในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น

2) การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ยังแหล่งวิชาชุมชน เช่น พาไปชมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ไปชมสถานที่ราชการใกล้ ๆ โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการพาไปศึกษาแหล่งวิชาที่อยู่นอกชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เช่น ไปชมพิพิธภัณฑ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 37) กล่าวว่า การใช้วิทยากรในการสอนสังคมศึกษาว่าสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1) เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนที่โรงเรียน ซึ่งควรเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนจะเรียนมากที่สุด

2) พานักเรียนออกไปหาวิทยากร ใช้ในกรณีที่เราต้องการให้นักเรียนได้เห็นสภาพแวดล้อม กระบวนการ และเรื่องราวต่าง ๆ ประกอบการบรรยายของวิทยากร เช่น การไปชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ชม ภูมิภาค (2527: 266) กล่าวว่า ลักษณะการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนไว้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) การศึกษาชุมชน เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่ควรกระทำ เพราะเนื้อหาของการศึกษา ชุมชนมักมีเรื่ององค์ประกอบทางสังคมอันได้แก่ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ครอบครัว ศาสนา องค์ประกอบ ทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาชุมชนนั้นควรมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ เรียนด้วยการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

2) การศึกษานอกสถานศึกษา อาจทำได้หลายแบบ เช่น การศึกษาในชุมชนหรือศึกษานอกชุมชน

3) การใช้บุคคลเป็นแหล่งวิทยากร บุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นย่อมมีประโยชน์ในฐานะเป็นแหล่งวิทยากร และบุคคลเหล่านั้นมักจะมีความเต็มใจที่เป็นผู้ให้ความรู้แก่เยาวชนอยู่แล้ว

สุนิสิต สุขิตานนท์ (2528 : 72-77) กล่าวว่า วิธีการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนในการสอนสังคมศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) ประสบการณ์ประจำวันในชุมชน (daily experience) เป็นการสังเกตพูดคุยพบเห็นดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ว่าสามารถนำมาสร้างความสนใจและตั้งเป็นปัญหาในใจเพื่อการสอนได้

2) การศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ของชุมชน (documentary materil study) คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ จากห้องสมุด ศูนย์บริการสนเทศ หอจดหมายเหตุ สมาคมประวัติศาสตร์หน่วยงานบางแห่ง ห้องสมุดส่วนตัว หรือเอกสารราชการ เป็นต้น

3) การใช้ทรัพยากรบุคคลในชุมชน (resource persons)

4) การทัศนศึกษาชุมชน (excursion or study trips) เป็นเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียน

5) การสำรวจชุมชน (community Survey) เพราะช่วยให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของสังคม

6) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานกับโครงการต่าง ๆ ของชุมชน (taking part in community) การให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 9-10) กล่าวว่า การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนว่าการเรียนรู้ในยุคใหม่ไม่ได้ผูกขาดอยู่ในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว โรงเรียนจึงต้องจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

### 1. แหล่งเรียนรู้ในอาคาร

การเรียนการสอนในโรงเรียน นักเรียนจะใช้เวลากว่าร้อยละ 90 อยู่ในอาคารเรียน โรงเรียนควรจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนหรือในอาคารเรียนให้มาก โดยใช้สื่อและเทคนิควิธีการต่าง ๆ กิจกรรมการศึกษาทดลอง มีมุมค้นคว้า ป้ายความรู้ ห้องสมุด ห้องสมุดหมวดวิชาการ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้

### 2. แหล่งเรียนรู้นอกอาคาร

โดยเฉพาะภายในบริเวณโรงเรียนจะมีแหล่งเรียนรู้มากมาย เช่น สวนสมุนไพร สวนวิทยาศาสตร์ ต้นไม้และอื่น ๆ อีกมากมาย ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งสิ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 18) กล่าวว่า การใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนว่า เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ในการวางแผนการดำเนินการร่วมกันให้มีการใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน โดยมีแนวทางการใช้แหล่งการเรียนรู้

- 1) ศึกษาหลักสูตรรายวิชาที่เปิดสอน
- 2) กำหนดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้
- 3) กำหนดทรัพยากรสารสนเทศประกอบการเรียนการสอน เช่น รายชื่อหนังสือ สื่อ

การสอน ฯลฯ

- 4) จัดหาและเตรียมสื่อสารสนเทศแหล่งการเรียนรู้
- 5) แนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวก
- 6) สรุปและประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้

สรุปว่า แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต คือ การใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอดีต เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวทางการเรียนการสอน ดังนี้

1) เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนที่โรงเรียน ซึ่งควรเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนจะเรียนมากที่สุด ด้วยการสัมภาษณ์เพื่อได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในอดีต

2) การศึกษานอกสถานศึกษา อาจทำได้หลายแบบการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ยังแหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น ชมพิพิธภัณฑสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะเนื้อหาของการศึกษาชุมชนมักมีเรื่ององค์ประกอบทางสังคมอันได้แก่ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ครอบครัว ศาสนา องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาชุมชนนั้นควรมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำเรียนด้วยการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

### 3.7.2 การวางแผนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะการ



ดำรงชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสรสร้างองค์ความรู้ โดยตัวครู ผู้เรียน ช่วยจัดบรรยากาศในการมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: ข) กล่าวว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ คือ

1) ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ โดยครู ผู้เรียน ช่วยกันจัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันและได้มีการสรุปสาระการเรียนรู้

2) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและต่อเนื่อง

3) มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย

4) กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มีกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้ คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ปัญหาร่วมกันทำให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรงและสามารถนำมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

5) สาระและกระบวนการเรียน เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียนจนผู้เรียนสามารถประยุกต์ผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

6) กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับสังคมและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากแหล่งการเรียนรู้

เฉลิม พรกระแสน (2544: 13) กล่าวว่า แนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1) กำหนดสถานที่แหล่งเรียนรู้ กำหนดไว้ 3 ประเภท คือ

1.1) การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในระยะทางใกล้ ๆ หมายถึง การพานักเรียนไปยังสถานที่อื่นนอกห้องเรียนแต่ยังคงอยู่ในโรงเรียน เช่น การศึกษาต้นไม้ในโรงเรียน การศึกษาระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน

1.2) การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในระยะทางไม่ไกลมากนัก หมายถึง การศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนที่สามารถเดินทางไปได้สะดวก เช่น การพานักเรียนไปศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีอยู่จริง

1.3) การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในระยะทางไกล หมายถึง การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่ไกลจากโรงเรียน ต้องใช้ยานพาหนะและต้องเสียเวลาเวลาอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป

## 2) การปฐมนิเทศนักเรียนก่อนไปศึกษานอกชั้นเรียน

2.1) แหล่งที่ไปศึกษาและเหตุผลที่จะไปอธิบายถึงลักษณะของสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือโรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ประเภทเดียวกันที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

2.2) วิธีการเดินทางพาหนะในการเดินทางและค่าเดินทางที่นักเรียนต้องใช้จ่าย

2.3) ประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่ว่าเป็นการทบทวนหรือการเริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมประเภทนี้ดีกว่าประเภทอื่น ๆ ในชั้นเรียนได้อย่างไร

## 3) ขั้นตอนการพานักเรียนไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้

3.1) ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ความมุ่งหมายในการศึกษาแหล่งเรียนรู้จะต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ ได้ผลคุ้มค่าและไม่มีกิจกรรมอย่างอื่นทดแทนได้ในการกำหนดความมุ่งหมายนี้ ผู้สอนต้องคำนึงว่ามีความจำเป็นที่จะต้องพาไปศึกษานอกชั้นเรียน เกี่ยวข้องกับวิชาที่จะเรียนจริงหรือไม่ ต้องการไปศึกษาอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่

3.2) ขั้นเตรียมการ ครูวางแผนการร่วมกับนักเรียนไปสำรวจแหล่งที่จะไปเสียก่อน อภิปรายถึงเหตุผลที่จะไป นักเรียนจะต้องเตรียมอะไรบ้าง จะไปโดยวิธีไหน อย่างไร เวลาไหน ครูแจ้งกำหนดการให้เจ้าของสถานที่ทราบ ถ้าไปในระยะทางไกลต้องขออนุญาตผู้ปกครองและปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

3.3) ขั้นการเดินทางและศึกษาแหล่งเรียนรู้ ออกเดินทางศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามกำหนดนัดหมาย ถ้าเป็นหน่วยงานสถานที่ เมื่อถึงสถานที่แล้วพาไปทำความรู้จักกับเจ้าของสถานที่หรือแบ่งกลุ่มให้วิทยากรเจ้าของสถานที่เป็นผู้พาไปดูและอธิบายให้ทราบ บางที่มีการแจกเอกสารประกอบด้วยก็ได้ ให้นักเรียนดู ซักถาม ถ่ายภาพหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความรู้มากที่สุด

3.4) ขั้นประเมินผล เมื่อนักเรียนกลับมาแล้ว ก็ทำการประเมินว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย

สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ควรมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าความรู้ตามความถนัด ความสนใจ กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับสังคมและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากแหล่งเรียนรู้ และนำไปสู่การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยมีการวางแผนการจัดกิจกรรม ดังนี้

### 1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน

- การจัดกิจกรรมที่เกิดการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูล  
จากแหล่งเรียนรู้

- ผู้เรียนสามารถระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่อารศึกษาสืบค้นหลักฐาน

### 2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา

- ผู้เรียนสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่ง แหล่งที่พบและที่เก็บ  
หลักฐาน

- ผู้เรียนประเมินความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็น

คำถาม

- ผู้เรียนเลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความ

ถูกต้องระหว่างข้อมูลได้

### 3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์

- ผู้เรียนนำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล

- ผู้เรียนสามารถเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทาง

ประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

- ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลาย

และเหมาะสม

### 4. แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

#### 4.1 ความหมายและความสำคัญของเจตคติ

##### 4.1.1 ความหมายของเจตคติ

เฟอร์กูสัน (Ferguson 1952: 48) กล่าวว่า เจตคติเป็นการแสดงออกของความเชื่อว่า  
อะไรถูก อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ

กู๊ด (Good 1973: 184) กล่าวว่า เจตคติคือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใด  
ลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือหนีหรือต่อต้านบุคคล สภาวะการณ์บางอย่างหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น  
รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 64) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจ  
และไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันไป

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2554: 74) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ต่อสิ่งเราใดสิ่งเราหนึ่ง ซึ่งสามารถวัดได้จากการสังเกต สอบถาม หรือวัดทางพฤติกรรม

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2559: 181) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นใจให้บุคคล แสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือต่อต้าน ชอบหรือไม่ชอบ

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน (2560: 64) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะทางความเชื่อ ความรู้สึก และการรู้คิดของบุคคลหรือสังคมที่มีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมเพื่อสนองตอบต่อ สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเราในทิศทางบวก ทิศทางลบ หรือเป็นกลาง อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์ในลักษณะต่าง ๆ สามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมภายนอก

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2559: 396) กล่าวว่า เจตคติเป็นอักษมาสัย (Disposition) หรือ แนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเราซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด (Ideas) เจตคติอาจเป็นบวกหรือลบ ถ้ามีบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมี พฤติกรรมที่ เผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติลบก็จะหลีกเลี่ยง

สรุปว่า เจตคติ หมายถึง การแสดงออกทางความคิดเห็น ความรู้สึก สภาวะ ความรู้ และการกระทำหรือแนวโน้มพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งใน ด้านทิศทางบวกด้านทิศทางลบทางใดทางหนึ่ง

#### 4.1.2 ลักษณะสำคัญของเจตคติ

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน (2560: 67-69) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของเจตคติซึ่งสามารถ สรุปสาระสำคัญได้ 9 ลักษณะ ดังนี้

1) เจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา และการกระทำของบุคคล ส่งผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองต่อเป้าเจตคติอย่างมี ทิศทาง (direction) ในแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ ถ้าเผชิญ หรือหลีกเลี่ยงจากสิ่งเราหรือเป้าเจตคติ เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม (Indirectobservation) โดยใช้แบบวัดเจตคติเป็นสิ่งเราให้ผู้ที่ถูก วัดเจตคติแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการตอบแบบวัดเจตคติแล้วนำผลของการวัดนั้นมาแปล ความหมาย (Sax, 1997: 496; Triandis, 1971: 181-182; โชติกา ภาชีผล, 2559: 124; อีรุฒิ เอกะกุล, 2549: 3-5; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 249-250; พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559: 181-182; สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2559: 397; ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน, 2560: 67-68)

อย่างไรก็ตามเจตคติเป็นเพียงความรู้สึกโน้มน้าวเพียงจากการประเมินซึ่งยังไม่ใช่ พฤติกรรมตัวเจตคติเองไม่ใช่แรงจูงใจแต่เป็นการทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม เมื่อแสดง ออกเป็นพฤติกรรมแล้ว สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1) Positive approach ตัวอย่างเช่น ความเป็นเพื่อน ความรัก ฯลฯ

1.2) Negative approach ตัวอย่างเช่น การโจมตี ตำว่า ต่อสู้ ฯลฯ

1.3) Negative - avoidance ตัวอย่างเช่น ความกลัว ความเกลียด ฯลฯ

ประเภทนี้เป็นเจตคติที่ไม่ดีแบบไม่ยอมพบเห็นหน้า คืออยากหลีกเลี่ยงให้ไกลนั่นเอง

1.4) Positive - avoidance เป็นลักษณะเจตคติดีทางบวกแต่ก็อยากจะหลบหลีก หรือไม่รบกวน ตัวอย่างเช่น การปล่อยให้เขาอยู่เงียบ ๆ เมื่อเขามีทุกข์ เป็นต้น (Shaw and Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 57)

2) เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และการสังสมประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Triandis, 1971; โชติกา ภาชีผล, 2559: 124; สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2559: 397) ทั้งนี้การเกิดเจตคติของแต่ละบุคคลอาจเป็นผลมาจากเรียนรู้เป้าเจตคติผ่านตัวจริงหรือผ่านสื่อทั้งหลาย ที่มีต่อเป้าเจตคติตัวจริงก็ได้ (Shaw and Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 57) อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลที่มีประสบการณ์เหมือนกันก็อาจมีเจตคติที่แตกต่างกัน ได้เนื่องด้วย สาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 249-250)

3) เจตคติต้องมีเป้า (Target) จะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ (ธีรวิมล เอกะกุล, 2549: 3) เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น สิ่งเร้าทั้งหลายอาจเป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ สถาบัน มโนภาพ อุดมการณ์ สถานการณ์ สถานที่ อาชีพหรือสิ่งอื่น ๆ ก็ได้ เจตคติจะมีลักษณะอย่างไร จึงขึ้นอยู่กับเป้า เจตคติที่ได้สัมผัสเรียนรู้มามากน้อยแตกต่างกันเป็นสำคัญ เป้าเจตคติที่มีลักษณะเป็น กลุ่มใกล้เคียงกัน จะมีเจตคติแตกต่างจากเป้าเจตคติที่มีลักษณะของกลุ่มแตกต่างกันมาก (Shaw and weight, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 57) นอกจากนี้ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจาก พฤติกรรมภายในกับพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เนื่องจากก่อนแสดงออก บุคคลนั้นต้องปรับปรุงให้ เหมาะสมกับบรรทัดฐานทางสังคมก่อนแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 249-250)

4) เจตคติมีความเข้ม (Intensity) ที่แสดงปริมาณหรือระดับความมากน้อยของ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อเป้าเจตคติ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจ แตกต่างกันในเรื่องความเข้มข้นที่แต่ละบุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น ชอบมาก ชอบน้อย

(Sax, 1997: 496; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 249-250; อีรุฒิ เอกะกุล, 2549: 3; โชติกา ภาชีผล, 2559: 124) โดยเปลี่ยนแปลงความเข้มตามแนวของทิศทางตั้งแต่บวกจนถึงลบ นั่นคือเป็นการแสดงความรู้สึกไปในทางบวกมากหรือน้อย ไปทางลบมากหรือน้อย ความเข้มเป็นศูนย์ก็คือไม่รู้สึกละเอียด ๆ หรือเป็นกลางระหว่างบวกกับลบ แต่จุดที่เป็นกลางนั้นเป็นปัญหาต่อการแปลผลเนื่องจากตามธรรมชาติจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตอบ (Central error) (Shaw and Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 57-58) อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันแต่รูปแบบการแสดงออกจะแตกต่างกันไปหรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกันแต่ความรู้สึกต่างกันก็ได้ เจตคติจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical (อีรุฒิ เอกะกุล, 2549: 3)

5) เจตคติมีความคงเส้นคงวา (Consistency) เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ เป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งจะไม่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายในช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากแต่ละบุคคลได้สั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้และผ่านการเรียนรู้มามาก ดังนั้นเจตคติจึงมีความคงทนพอสมควรและถ้าเป็นเจตคติจริง ๆ แล้วการเปลี่ยนแปลงจะช้าและทำได้ยาก อย่างไรก็ตาม เจตคติอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม การขัดเกลาทางสังคม การสร้างเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนได้รับการพัฒนาจนเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น (Triandis, 1971; Shaw and Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 58; Sax, 1997: 496; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 249-250; โชติกา ภาชีผล, 2559: 124; พิษิต ฤทธิจรรุญ, 2559: 181-182) ในขณะที่ สूरจรงค์ ไคว้ตระกูล (2559: 397) กล่าวว่า เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบหรือจากลบเป็นบวก บางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของเจตคติ หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย เจตคติบางอย่างอาจจะหยุดหรือเลิกไปได้

6) มีการแผ่ซ่าน (Pervasiveness) เจตคติมีลักษณะแพร่กระจายหรือแผ่ซ่านจากกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้ เช่น กลุ่มเล็ก ๆ มีเจตคติไม่ติดต่อกับกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างไปจากตนเอง เจตคติไม่ติดลักษณะนี้อาจแพร่กระจายไปสู่บุคคลหรือกลุ่มอื่น ๆ ได้ (Sax, 1997: 496)

7) มีความพร้อมที่จะแสดงออกอย่างเด่นชัด (Salience) (โชติกา ภาชีผล, 2559: 124) ซึ่งเป็นระดับขั้นของความพร้อมหรือเต็มใจหรือในการแสดงความคิดเห็น การที่บุคคลจะมีลักษณะนี้ของเจตคติจะต้องเห็นความสำคัญอันเด่นชัดและมีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับเป้าเจตคติ ซึ่งจะวัดได้เมื่อเจตคติแสดงออกมาโดยปราศจากการควบคุมหรือกล่อมเกลา มาตราของเจตคติที่วัดจาก

ข้อความให้แสดงความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนั้นจะไม่สามารถวัดความพร้อมที่จะแสดงออกได้ อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะดังกล่าวสามารถวัดได้จากการสัมภาษณ์หรือสังเกตเมื่อบุคคลได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็น (Sax, 1997: 496)

8) เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้น ซึ่งการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูต่ำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นก็แล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 250)

9) เจตคติมีค่าสหสัมพันธ์ภายในเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่ม นั่นคือกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน เจตคติจะมีความสัมพันธ์กันสูง กลุ่มที่มีลักษณะต่างกันเจตคติจะมีความสัมพันธ์กันต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีเจตคติที่ติดต่อกันย่อมมีความสัมพันธ์กันด้วย (Shaw and Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 58)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของเจตคติ หมายถึง ลักษณะเป็นนามธรรม เป็นสภาวะทางจิตใจที่อิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทราบได้จากการสังเกต พฤติกรรมและการกระทำที่แสดงออกของบุคคล ที่แสดงออกทั้งในทางด้านบวกและทางด้านลบต่อสิ่งเร้าสิ่งนั้น

#### 4.2 องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติจะมีองค์ประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ กัน นักจิตวิทยามีความเชื่อแตกต่างกัน ยังไม่มีบทสรุปแน่นอน ปัจจุบันมีแนวความคิดแตกต่างกันอยู่ 3 กลุ่ม (Oskamp, 1977; ธีระพร อูวรรณโณ, 2535; ล้วน สายยศและอังคณา, 2543)

1) เจตคติมีองค์ประกอบเดียว ตามความคิดหรือแนวความเชื่อนี้ระบุว่า กลุ่มนี้จะมองเจตคติเกิดจากการประเมินเป้าของเจตคติว่ารู้สึกชอบหรือไม่ชอบ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ (เทอร์สโตน Thurstone, 1931; แอลพอร์ต Alport, 1935)

2) เจตคตินี้มีสององค์ประกอบ ตามแนวคิดนี้มองเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive) และด้านความรู้สึก (Affective) นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 2 องค์ประกอบได้แก่ (Katz, 1960; ลัดดา กิติวิภาต, 2554; ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน, 2560: 69)

2.1) ความรู้สึกทางบวก (ความพึงพอใจ) เช่น ความเคารพนับถือ ความชอบพอ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น

2.2) ความรู้สึกทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) เช่น ความกลัว ความรู้สึกรังเกียจ ตูณขยชะแยง เป็นต้น ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ หรือศูนย์กลางของเจตคติ เนื่องจากความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ

3) เจตคติมีสามองค์ประกอบ แนวความคิดนี้เชื่อว่าเจตคติมี 3 องค์ประกอบหรือ 3 ส่วน (Three components) ได้แก่ (McGuire, 1969; Oskanmp, 1977; Triandis, 1971; ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2549; นพมาศ ธีรเวคิน, 2542; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546; อรพินทร์ ชูชม, 2545)

3.1) ด้านสติปัญญา (Cognitive) หมายถึง ความรู้ ความคิด และความเชื่อที่ผู้ที่มีต่อเป้าเจตคติ ความคิดเห็นของบุคคลเป็นเหตุเป็นผลกันมีผลต่อการประเมินเจตคติ โดยความรู้ ความคิด และความเชื่อ จะกำหนดทิศทางของเจตคติของแต่ละคนไปในทิศทางบวกหรือลบตามสิ่งเร้า

3.2) ด้านความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของคนใดคนหนึ่งที่มีต่อเป้าเจตคติ ว่ารู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจ หลังจากการสัมผัสหรือรับรู้เป้าเจตคติแล้ว สามารถแสดงความรู้สึกโดยการประเมินสิ่งนั้นว่าดีหรือไม่ดี หรือในทางบวกหรือลบ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ

3.3) ด้านพฤติกรรม (Behavior Component) บางที่เรียกว่า Action Component เป็นด้านแนวโน้มของการกระทำหรือจะแสดงพฤติกรรม เจตคติเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้น ในขั้นนี้เป็นการแสดงแนวโน้มของการกระทำต่อเป้าเจตคติเท่านั้น ยังไม่แสดงออกจริง นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ได้แก่ ทริย์แอนดิส (Triandis 1971: 3) มอริส (Morris 1990: 610) เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2530: 40)

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเจตคติ สรุปได้ว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษา มีแนวคิดในการจำแนกองค์ประกอบของเจตคติที่แตกต่างกันอยู่ 3 กลุ่ม 1. เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ ด้านความคิด 2. เจตคตินี้มีสององค์ประกอบ คือ ด้านความรู้สึกทางบวก (ความพึงพอใจ) ความรู้สึกทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) 3. ด้านพฤติกรรม คือ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม ซึ่งแต่ละด้าน มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน



### 4.3 การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเจตคติ

สุชา จันทน์เอม (2544: 274) กล่าวว่า เจตคติบางอย่างพอที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเห็นว่าเป็นไปในทิศทางที่จะทำให้บุคลิกภาพเสื่อมเสีย ซึ่งนักจิตวิทยาได้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ 3 วัฏจักร ดังนี้

1) การชักชวน (persuasion) มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่สามารถปรับปรุงเจตคติ หรือเปลี่ยนแปลงเจตคติของตนใหม่ หลังจากได้รับคำแนะนำ บอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น

2) การเปลี่ยนกลุ่ม (group change) กลุ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคลมาก ฉะนั้นหากจะเปลี่ยนเจตคติของบุคคล อาจจะต้องลองเปลี่ยนกลุ่มสมาชิกดูจะช่วยให้

3) การโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) เป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้ โดยการสร้างสิ่งแปลกใหม่

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะได้ผลอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1) การเลือกรับรู้ (selective perception) บุคคลจะรับรู้ในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเองเท่านั้น หากสิ่งใดไม่เหมาะสมกับตนเอง ตนจะตัดออกไป คือ การไม่รับรู้

2) การหลีกเลี่ยง (avoidance) บุคคลจะรับเอาแต่สิ่งที่ทำให้ความสุขหรือให้ในสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น ส่วนสิ่งที่จะบังเกิดความทุกข์แก่ตน บุคคลจะไม่ยอมรับ

3) การสนับสนุนของกลุ่ม (group support) บุคคลที่ประสบความสำเร็จขณะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะไม่อยากเปลี่ยนแปลงกลุ่มใหม่ เนื่องจากมีความสุขและประสบความสำเร็จแล้ว

ทิสนา แคมมณี (2552: 237-238) กล่าวว่า แครทวอล (Krathwohl) บลูม (Bloom) และมาเซีย (Masia) ได้เสนอลำดับขั้นของการเรียนรู้ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งของการศึกษาไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

1) ขั้นการรับรู้ (perceiving or receiving) เป็นขั้นที่นักเรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวนักเรียน

2) ขั้นการตอบสนอง (responding) เป็นขั้นที่นักเรียนได้รับรู้และเกิดความใส่ใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

3) ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น

4) ขั้นการจัดระบบคุณค่า (organizing) เป็นขั้นที่นักเรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้น เข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน

5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) เป็นขั้นที่นักเรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งเป็นนิสัย

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 65) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาเจตคติแก่นักเรียนไว้ ดังนี้

1) ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแก่นักเรียน โดยการอธิบายหรือจัดประสบการณ์ให้นักเรียนนำไปพิจารณาไตร่ตรอง จนเกิดการยอมรับเจตคตินั้น

2) ชักจูงให้นักเรียนเกิดการยอมรับโดยให้คำแนะนำ บอกเล่า หรือ ให้ความรู้เพิ่มเติมจากที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว

3) จัดกิจกรรมที่สร้างความประทับใจ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ใหม่ให้แก่ นักเรียน เช่น การชมภาพยนตร์ ละคร หรือรูปภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการยอมรับเจตคติ

4) เข้าร่วมกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้นักเรียนได้พบหรือสัมผัสด้วย

5) การอ่านหนังสือ หากครูจัดหนังสือที่ดีให้ผู้อ่านก็จะทำให้ผู้อ่านนำตนเองเข้าไปแทนในบทบาทในเรื่อง ทำให้คล้อยตามแนวคิดต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของเจตคติที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ศึกษาไว้ สรุปได้ว่า เจตคติของบุคคลสามารถพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเมื่อสัมผัสกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอเกิดความสนใจและให้คุณค่ากับสิ่งนั้น จะแสดงพฤติกรรมออกมาเรียกว่านิสัย การพัฒนาเจตคติให้เกิดประสิทธิภาพต้องพิจารณาความแตกต่างของบุคคลและการตอบสนอง สามารถสังเกตได้แสดงออกจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเจตคติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลสามารถพิจารณาได้ตามองค์ประกอบของเจตคติ (Triandis, 1971) ทั้ง 3 ด้านดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ สังเกตได้จากการตอบสนองการรับรู้ และคำพูดแสดงความเชื่อ

2) ด้านความรู้สึก สังเกตได้จากการตอบสนองของประสาทสัมผัส และคำพูดแสดงความรู้สึก

3) ด้านพฤติกรรม สังเกตจากปฏิกิริยาแสดงออกและคำพูดที่เกี่ยวกับพฤติกรรม

#### 4.4 วิธีการวัดเจตคติ

นักการศึกษาและสถาบันผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ได้เสนอวิธีการวัดทัศนคติไว้หลายวิธี ดังนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (2523: 9-22) ได้ระบุว่า การวัดทัศนคติสามารถใช้วิธีการได้ถึง 6 วิธี ดังนี้

1) วิธีการสังเกต เป็นการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมี แบบแผน โดยผู้สังเกตจะต้องไม่ไปรบกวน หรือขัดขวางการกระทำของผู้ที่ถูกศึกษา ควรดูอยู่แต่ไกล หรือใช้การถ่ายโทรทัศน์วงจรปิดแทน

2) วิธีการสัมภาษณ์ เป็นการเล่าเรื่องราวหรือการตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง หรือของผู้อื่น สำหรับการวัดทัศนคติด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้ถูกศึกษาในขณะที่ถูกสัมภาษณ์จะรู้สึกว่าคุณไม่มีอิสระเสรีพอที่จะตอบอย่างเปิดเผย จึงทำให้ได้ข้อมูลที่อาจไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่ากับการใช้วิธีส่งแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบขีดเขียนตอบตามลำพัง และไม่ต้องเซ็นชื่อผู้ตอบด้วย

3) วิธีการส่งแบบสอบถาม เป็นวิธีที่เหมาะสมกับผู้ที่มีสามารถอ่านและเขียนได้ สิ้นเปลืองเวลาและต้นทุนน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ สำหรับการวิจัยทัศนคติจะนิยมใช้วิธีการนี้มากที่สุด

4) วิธีการวัดทางอ้อม เป็นวิธีที่ใช้แก้ไขวิธีการสัมภาษณ์ที่ผู้ที่ถูกศึกษาไม่กล้าตอบคำถามหรือให้ข้อมูลผิดจากความเป็นจริง โดยวิธีการวัดทางอ้อม เช่น วิธีการต่อให้จับประโยค วิธีการโยงความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ วิธีเล่าเรื่องจากภาพ เป็นต้น

5) วิธีการวัดแบบไม่รบกวน เป็นการวัดโดยไม่ให้ผู้ถูกศึกษารู้ตัวว่ากำลัง ถูกศึกษาอยู่ จึงทำให้ได้เห็นพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติที่สุด

6) วิธีการวัดทางสรีระ เป็นการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และไม่บิดเบือน

ศักดิ์ สุนทรเสณี, (2531: 16-18) เจตคติเป็นพฤติกรรมภายในที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งตัวเองเท่านั้นที่ทราบวิธีการวัดเจตคติโดยตรงจึงทำไม่ได้ การศึกษาเจตคติทำได้ 3 วิธี

1) การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ศึกษาเจตคติโดยใช้ประสาทหู และตาเป็นสำคัญ การสังเกตเป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วนำข้อมูลที่สังเกตนั้นไปอนุมานว่าบุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งนั้นเป็นอย่างไร

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสังเกตได้รับผลดี ผู้สังเกตต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ดูเรน (Duren อ้างถึงใน ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2531, หน้า 16) คือ

- 1.1) มีความใส่ใจต่อสิ่งที่สังเกต (Attention)
- 1.2) มีประสาทสัมผัสที่ดี (Sensation)
- 1.3) มีการรับรู้ที่ดี (Perception)
- 1.4) มีความคิดรวบยอดที่ดี (Conception) สามารถสรุปเรื่องราวได้ถูกต้อง และเชื่อถือได้

2) การให้รายงานตัวเอง (Self-Report) เป็นวิธีการศึกษาเจตคติของบุคคลโดยให้บุคคลนั้นเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นออกมา เช่น อาจรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเห็นว่าเป็นดีหรือไม่ดี ซึ่งผู้รายงานตนเอง จะเล่าหรือบรรยายความรู้สึกนึกคิดของเขาออกมาตามประสบการณ์ และความสามารถที่เขา มีอยู่ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล จากการฟังสิ่งที่เขาบอกเล่าเหล่านี้ก็สามารถที่จะกำหนดค่าคะแนนของเจตคติได้ วิธีการศึกษาเจตคติแบบนี้เป็นวิธีการของเทอร์สตัน ลีเคอร์ท กัทท์แมน และออสกูดที่ได้พยายาม สร้างสเกลการวัดเจตคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดเจตคติแบบสเกลนี้จัดแบ่งออกเป็นช่วง ๆ โดยแต่ละช่วงจะมีขนาดเท่ากันสามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบความมากน้อยของเจตคติได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้วัดเจตคติกันมาก โดยเฉพาะงานทางด้านสังคมศาสตร์

3) เทคนิคการฉายออก (Projective Techniques) เป็นวิธีการวัดเจตคติโดยการให้สร้างจินตนาการจากภาพ โดยใช้ภาพเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลนั้นแสดงความคิดเห็นออกมา จะได้สังเกตและวัดได้ว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งบุคคลย่อมแสดงออกตามประสบการณ์ที่เขาเคยได้รับมาแต่ละคนจะมีการแสดงออกไม่เหมือนกัน

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543: 60-63) นำเสนอเครื่องมือวัดทัศนคติไว้ ดังนี้

1) สัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ คือ การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ที่ดีต้องฟังมากกว่าพูด และต้องไม่หุบปาก จะยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง การสัมภาษณ์ใช้ปากเปล่าเป็นเครื่องมือสำคัญ ได้ผลอย่างไรบันทึกไว้ ลักษณะของการสัมภาษณ์ที่ดีต้องเป็นการช่วย หรือกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากจะทำตอบและ ให้คำตอบที่คงที่พอควร คำถามควรมีความเชื่อมั่นสูง คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ควรจะได้คำตอบที่สามารถนำไปขยายอิงสู่เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

2) การสังเกต (Observation) การสังเกต คือการเฝ้าดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญของการสังเกต คือ ตาและหูการเฝ้าดูโดยการบันทึกโดยใช้ข้อรายการ (Checklist) ในการสังเกต จึงควรเตรียมไว้ให้พร้อม ผู้สังเกตควรจะเป็นที่รับรู้และมีประสาทตาดี

3) การรายงานตนเอง (Self-report) เครื่องมือแบบนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือสิ่งเร้าที่เป็นข้อความ ข้อคำถาม หรือเป็นภาพ เพื่อให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา แบบทดสอบหรือมาตรวัดที่ถือว่าเป็นแบบที่มาตรฐาน (Standard form) เป็นแนวการสร้างของเทอร์สโตน (Thurstone) กัตแมน (Gutman) ลิเคอร์ท (Likert) และออสกู๊ด (Osgood)

4) การวัดทางสรีระภาพ (Physiological measurement) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2554: 121) ได้นำเสนอการสร้างแบบวัดที่นิยมนำมาใช้วัดทัศนคติได้แก่ วิธีของลิเคอร์ท (Likert's Scale) กล่าวคือ เป็นวิธีการสร้างและการกำหนดการให้คะแนนใช้เกณฑ์ความเบี่ยงเบนมาตรฐานให้คะแนนช่วงความรู้สึกเท่า ๆ กัน เป็น 5 ช่วงแบบต่อเนื่อง เรียกว่า Arbitrary weighting method ให้ระดับคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความที่เป็นบวก ส่วนข้อความที่เป็นลบ ในระดับความคิดเห็นกันให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 5 โดยแบ่งระดับทัศนคติเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือเป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง น้อยครั้ง และน้อยที่สุด โดยกำหนดข้อความในการสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน เน้นข้อความที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ประกอบด้วยข้อความที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบคละกันไป

สรุปว่า วิธีการวัดเจตคติได้ว่า เจตคติมีลักษณะเป็นนามธรรมสามารถสังเกตจากที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาเก็บข้อมูลทางเจตคติได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การรายงานตนเอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดเจตคติตามแบบของ Likert (Likert's Scale) ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามที่แสดงถึงความรู้สึกหรือท่าทีของนักเรียนต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามองค์ประกอบของเจตคติ 3 ด้าน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง สภาพความรู้ ความคิดเห็น และความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2) ด้านความรู้สึก หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงความพอใจต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3) ด้านพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่จะปฏิบัติ หรือหลีกเลี่ยงจะปฏิบัติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

#### 5.1.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ณัฐชฎิล มาอินแก้ว (2560: 104-129) ได้วิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จังหวัดกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจมาศ บุญญะวัตติพงศ์ (2560: 90-95) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 34 คน โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.10/86.10 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.78 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์การคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่า

ธิดาพร เกราะกระโทก (2561: 79-83) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 480 คน โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมาผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 28.15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย 27.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### 5.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Grnn (1977) การวิจัยเรื่อง “Classroom adaptation of historical method” มีวัตถุประสงค์เพื่อการบรรยายวิธีการทางประวัติศาสตร์และนำวิธีนี้มาดัดแปลงใช้ในการเรียนการสอน ในการวิจัยในการนี้ได้ใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงบรรยาย และการประเมินผลทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้กำหนด ปัญหา เรื่อง ลักษณะของสังคมอเมริกันสมัยอาณานิคมเป็นอย่างไร และได้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้นักเรียนแล้วให้นักเรียนอ่าน วิเคราะห์ และประเมินผล นักเรียนจะต้องสังเคราะห์สิ่งที่ได้อ่านหรือศึกษา มาในรูปแบบการตีความปัญหา และนำเสนอในรูปแบบรายงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมปลายที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกัน ซึ่งการวัดผลทางสถิติจัดทำโดยใช้แบบทดสอบก่อนการทดลอง และแบบทดสอบหลังการทดลอง พบว่าคะแนนก่อนทดสอบและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 แสดงว่านักเรียนได้รับการพัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์มากขึ้น

Thompson (2004) ได้วิจัยเรื่อง วิธีสอนเชิงประวัติศาสตร์ด้วยข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ งานวิจัยได้ถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับห้องสมุดและข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาเอกที่เขียนระหว่างปี 1984-1999 การศึกษางานวิทยานิพนธ์ดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่ามีเพียง 817 % ของห้องสมุดและข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ ที่ใช้วิธีสอนประวัติศาสตร์ ลดน้อยลงจากการสำรวจก่อนหน้านี้ในปี 1984 งานวิจัยนี้มุ่งประเด็น ไปยังกลุ่มตัวอย่าง 259 งานวิทยานิพนธ์ งานวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่ใช้วิธีเชิงประวัติศาสตร์ ถูกเขียนในปี 1996 สูงสุด และลดน้อยลงเรื่อยมาจนถึงปี 1999 และพบว่านักวิจัยผู้หญิงเขียนงานวิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ชาย

โดยสรุปจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ ห้องสมุดก็ยังมีหลักฐานที่ใช้ผลงานวิจัยในห้องสมุด และข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

Wang (2004) สํารวจผลของความรู้ก่อนการสอนและสํารวจยุทธวิธีการใช้ผังความคิด ในการจําแนกผลสัมฤทธิ์ ตามความแตกต่างของจุดมุ่งหมายทางการศึกษายุทธวิธี ผังความคิด ได้แก่ การจับคู่ การจําแนกบุพบท และการให้นักเรียนรวบรวมผังความคิด สื่อการสอน ได้แก่ เนื้อหาคําอธิบาย Word 2000 ที่เกี่ยวกับจิตใจมนุษย์ผลสัมฤทธิ์ประเมินโดยแบบทดสอบรวม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 290 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 182 คน ได้แก่ กลุ่มที่ใช้การจับคู่โดยใช้แผนผังความคิด 50 คน กลุ่มที่ใช้ ผังความคิดในการจําแนกบุพบท 44 คน และกลุ่มที่ใช้ผังความคิดในการรวบรวมแนวคิด จำนวน 46 คน และจัดเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 42 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า 1) ยุทธวิธีที่ใช้ผังความคิดทั้ง 3 แบบ ให้ผลในการจําแนกผลสัมฤทธิ์ไม่เท่าเทียมกัน ตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่พบว่าความแตกต่างกันระหว่างการใช้ผังความคิดในการจับคู่ และพบความแตกต่างกันระหว่างการใช้ นักเรียนใช้แผนผังความคิดในการรวบรวมแนวคิดในการจําแนกบุพบทและกลุ่มควบคุมที่ใช้แบบทดสอบอิง เกณฑ์ทุกชนิด 2) ยุทธวิธีที่ใช้แผนผังความคิดทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ แตกต่างกัน และ 3) ความรู้ก่อนการสอนและการใช้ผังความคิด ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจากงานวิจัยทั้ง ในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การนำกระบวนการคิดวิเคราะห์และการใช้แผนผังกราฟิก (Graphic organizers) มาบูรณาการสร้างชุดฝึกทักษะเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตามกระบวนการวิจัยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสูงขึ้น

## 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

### 5.2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ชุตินา ศิริวงศ์ (2551: 83-90) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้วสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01



ทองปิ่น สอนเอี่ยม (2553: 105) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมการสร้างองค์ความรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน” กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่สามารถแสวงหาและเก็บข้อมูลปฏิบัติได้ระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 2) นักเรียนที่สามารถจัดจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 3) นักเรียนที่สามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมและใช้สื่อที่กำหนด ปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 4) นักเรียนที่สามารถติดตามคำถามปรึกษาหรือร่วมเพื่อน ๆ ครุปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 5) นักเรียนที่สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมอภิปรายต่อกลุ่ม ปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.34 6) นักเรียนมีการอธิบายเปรียบเทียบความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ ปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 7) นักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาตามใบงานหรือแบบฝึกหัดปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 8) นักเรียนใช้รูปแบบในการนำเสนอปฏิบัติได้ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.54

สุธีรา อุทโท (2553: 94-97) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทยโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4” กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 29 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 33.14 คิดเป็นร้อยละ 82.86 และคะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 82.86 2) เจตคติของนักเรียนที่มีผลต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 โดยภาพรวมและรายข้อมูลอยู่ในระดับดีมาก ทั้งด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบและด้านลักษณะนิสัย

ขวัญชัย ช้วนา (2554: 95-97) การวิจัย “การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนบ้านโจดศิริราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 11 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.19 ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก แสดงว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน

พิศมัย เดิมสันเทียะ (2555: 84-86) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาประวัติศาสตร์ ส 1103 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 42 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### 5.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบเกอร์ (Baker, 1975) ได้วิจัยเรื่อง The Effects of Community Resources Base Law Curriculum Upon the Attitudes and Knowledge of Senior High School Social Studies Students ผลของหลักสูตรต่อเจตคติและความรู้ของนักเรียนต่อวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรวิชากฎหมาย ทศนคติ และความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนวิชากฎหมายและระบบการเมืองการปกครองใน 1 เทอม ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 โรงเรียน ในเขตเอंगการาฟอลต์ รัฐนิวเจอร์ซีย์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 138 คน กลุ่มควบคุม 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ภาคความรู้ 2 ตอนภาคทัศนคติ 2 ตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากการที่นักเรียนเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชากฎหมาย

2. การเรียนโดยวิธีปฏิบัติจริง จะเป็นการทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายทั่วไป และรัฐธรรมนูญดีขึ้น

3. การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน จำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนของเขาเกี่ยวกับกฎหมายและสิ่งแวดล้อมทางการเมือง การปกครองมากขึ้น และละเอียดอ่อนขึ้น

การ์เดลล่า (Gardella 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิง จำนวน 4,505 คน ซึ่งอยู่ในเกรด 6, 9 และ 12 ของเมืองดีทรอยต์ ใช้วิธีการสำรวจใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 67 ข้อ

ที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐ การขนส่งการพาณิชย์การอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเรียนเคยไปมาแล้ว ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูไม่คาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงนั้นมาแล้ว
2. โรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างเพียงพอ
3. โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน
4. วัดและสโมสรต่าง ๆ ให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนน้อยมาก
5. ส่วนใหญ่นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากบ้าน
6. ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงคือ กิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมที่ได้

จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อย

7. สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียน

Knapp (1995) ศึกษาเรื่อง การสอนในรายวิชาหลักสูตรและการสอนที่บูรณาการเรื่อง ทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนไว้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและประยุกต์ใช้ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Education) และการศึกษาแบบอิงสถานที่ (Place - Based Education)
2. เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับพลวัตของกลุ่ม (Group Dynamics) มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation) และการสร้างชุมชน (Community Building)
3. เพื่อสืบสอบสื่อและทรัพยากรการสอนในท้องถิ่นทั้งประชากร (Population) และสถานที่ (Place) โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
4. เพื่อออกแบบและร่วมกันจัดทำงานเขียนบันทึก (Book - Writing Project) โดยใช้เทคนิค การเขียนวารสารทางวัฒนธรรม (Cultural Journalism)
5. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการสอนที่อิงกับชุมชนผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ นิตยสาร และเว็บไซต์

ทั้งนี้ Knapp ได้ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ 5 รูปแบบ ได้แก่ แนวการสอนแบบ Foxfire การเรียนรู้จากการเดินทางสำรวจ (Expeditionary Learning) แนวการสอนแบบเน้นบริบททางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment as an Integrating Context for Learning) การเรียนรู้แบบเน้นปัญหา (Problem – Based Learning) และการเรียนรู้แบบอิงบริบท (Contextual Learning) เมื่อจบบทเรียนทุกรูปแบบ ผู้เรียนจะต้องสามารถสร้างผลงานเขียน

### 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

#### 5.3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2554: 148) ได้วิจัยเรื่อง ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยใช้ในการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ในวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยใช้ในการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 75.52 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70 3) นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 86.5 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 80 และ 4) นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับมากที่สุด

สัญญาพร เชิงขุนทด (2557: 94-96) การวิจัย การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์เจตคติที่มีต่อสาระประวัติศาสตร์ และทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 60 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มจากนั้นจับสลากเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองใช้การจัดการเรียนรู้แบบพุทธะและกลุ่มควบคุมใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 15 คาบ คาบละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะมีเจตคติต่อการเรียนสาระประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติต่อการเรียนสาระประวัติศาสตร์และทักษะทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) นักเรียนที่

ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนสาระประวัติศาสตร์และทักษะทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิปัทม์ ทิพยกุลพันธ์ (2558: 101-107) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แบบบูรณาการเรื่อง “เสรีไทยแพร” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการเรื่อง “เสรีไทยแพร” 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการเรื่อง “เสรีไทยแพร” และเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการ เรื่อง “เสรีไทยแพร” และเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 60 และ 4) เปรียบเทียบทัศนคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการ เรื่อง “เสรีไทยแพร” กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีคุณภาพผ่านตามเกณฑ์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ทัศนคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉนวนรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน (2560: 136-168) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศรัที่มีต่อการเข้าถึงความรู้สึทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การเข้าถึงความรู้สึทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศรัสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศรัมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

### 5.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

David and Cheruiyot (2016: 90-93) ได้วิจัยเรื่อง เจตคติของผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาใน Bomet County ประเทศเคนยาที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วย

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 18 คน ครูประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครอง จำนวน 24 คน และนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 410 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างในการเก็บรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและใช้แบบสอบถามปลายปิดในการเก็บรวมข้อมูลจากครูและนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนร้อยละ 71 สนุกกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครอง เนื่องจากบทเรียนมีความน่าสนใจและเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งครูมีความพร้อมในการสอนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่นักเรียนอยู่เสมอ นักเรียนร้อยละ 87 คิดว่าประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองวิชาที่เป็นประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเองและช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรมประเทศอื่น ๆ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 88.9 เห็นว่านักเรียนในโรงเรียนของตนเองรู้สึกชอบเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองซึ่งส่งผลให้เกิดความสนใจในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 66.7 ได้เสนอว่าประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองควรจะเป็นวิชาเลือกในโรงเรียน มัธยมศึกษา แม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกๆ วิชา เนื่องจากเจตคติเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรมของนักเรียนหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การเอาใจใส่ การตอบสนอง การให้ความสำคัญ และการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ ทั้งนี้การที่นักเรียนมีเจตคติเชิงลบต่อบางวิชาจึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนประการหนึ่ง

Kose (2017: 1291-1311) ได้วิจัยเรื่อง เจตคติของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่มีต่อบทบาทของครูประวัติศาสตร์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาครู จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาควิชาสังคมศาสตร์และการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในเขตทะเลดำตะวันตก ผลการนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา สรุปได้ว่าครูประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำวิธีการและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรการศึกษา เช่น การพานักเรียนไปทัศนศึกษา การใช้ภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ นวนิยาย บทกวีเป็นสื่อในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าบุคลิกภาพและทัศนคติของครูประวัติศาสตร์ มีผลโดยตรงต่อความชอบหรือไม่ชอบของผู้เรียน ซึ่งความรู้สึกที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายจะส่งผลกระทบต่อเจตคติและความสนใจเกี่ยวกับบทเรียนประวัติศาสตร์  
ในปีการศึกษาต่อ ๆ ไปอีกด้วย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับการใช้แหล่ง  
เรียนรู้ใน ชุมชน สรุปได้ว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการสอน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน  
กิจกรรม จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมากยิ่งขึ้น  
การสอนที่ยึดบทเรียนเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย การใช้  
แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน  
โดยสนับสนุนส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร วิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนใช้แหล่ง  
เรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ  
ประสบการณ์และความรู้ความสามารถของครูว่าจะมีเทคนิค วิธีการอย่างไร ในการเลือกใช้  
แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้  
ความต้องการของผู้เรียน และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน



### บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่ม ทดสอบกลุ่มเดียว (The One-Shot Case Study) และวิจัยแบบวัดซ้ำ (One Shot Repeated Measures Design) มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธารวัณนาเสนี ปีการศึกษา 2564 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรที่วิจัย
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
4. เนื้อหาในการวิจัย
5. แบบแผนการวิจัย
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
8. การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล
9. การวิเคราะห์ข้อมูล
10. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

#### ขอบเขตของการวิจัย

##### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียน แผนการเรียนศิลป์-ภาษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5, 4/6, 4/7, 5/5, 5/6, 5/7, 6/5, 6/6, 6/7 ของโรงเรียนโพธารวัณนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 9 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 360 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 ที่กำลังศึกษา วิชาการบุรีศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน โรงเรียนโพธารวัณนาเสนี



อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

## 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

### 1. ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

### 2. ตัวแปรตาม

1. ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต
2. เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

### 3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลองอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลารวม 16 คาบเรียน (ระยะเวลาในการใช้แหล่งเรียนรู้ 6 ชั่วโมง) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นตอนละ 55 นาที รวมเป็น 16 คาบเรียน

3.2 วัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 7 12 และ 16

3.3 วัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 1 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 16

### 4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในรายวิชาราชบุรีศึกษา รหัสวิชา (ส 30262) ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 หน่วย โดยมีผลการเรียนรู้ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา การลำดับเวลาและเส้นทางการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคน 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน 8 ชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีในด้านความเชื่อ อาชีพ ประเพณี ภูมิปัญญาสำคัญและแนวทางการอนุรักษ์เพื่อการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์และการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

3. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี
4. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติของบุคคลสำคัญในจังหวัดราชบุรี
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัด

ราชบุรี

### แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองตามแบบแผนการวิจัย 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว (The One-Shot Case Study) มีกลุ่มทดสอบหลังการทดลอง (มาเรียนนิลพันธุ์, 2549 : 143) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว (The One-Shot Case Study)

X	T <sub>2</sub>
---	----------------

โดยสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัยมีความหมาย ดังนี้

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

T<sub>2</sub> หมายถึง วัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2. วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (One Shot Repeated Measures Design) ทำการทดลองกับกลุ่มเดียวทดลองหลายครั้ง เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นตามเวลาที่แตกต่างกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดิม

## ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (One Shot Repeated Measures Design)

Experiment	Posttest	Experiment	Posttest	Experiment	Posttest
X	T <sub>1</sub>	X	T <sub>2</sub>	X	T <sub>3</sub>

X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
T <sub>1</sub>	หมายถึง	วัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ครั้งที่ 1
T <sub>2</sub>	หมายถึง	วัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ครั้งที่ 2
T <sub>3</sub>	หมายถึง	วัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ครั้งที่ 3

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำแนกได้ 2 ประเภทคือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบ การเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ใช้ระยะเวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบเรียนละ 55 นาที รวมเวลาการทดลองทั้งสิ้นจำนวน 16 คาบเรียน จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัด ราชบุรี ใช้เวลา 6 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ใช้เวลา 5 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ใช้เวลา 4 คาบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 3 ระดับ คือ 3 หมายถึง ดี 2 หมายถึง ปานกลาง 1 หมายถึง ต้องปรับปรุง ใช้ประเมินความสามารถของผู้เรียนที่แสดงออกให้เห็น ถึงความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตขณะเรียนรู้เป็นรายบุคคลโดย

พิจารณาระดับพฤติกรรมและชิ้นงาน ใช้ประเมินระหว่างเรียนแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 7 12 และ 16

2.2 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงมาก ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูง ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่ำ ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่ำมาก โดยมีแบบวัดเจตคติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม จำนวน 40 ข้อ ใช้วัดหลังเรียนในคาบเรียนที่ 16 โดยวัดเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนในช่วงหลังการทดลอง

### การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1.1 ศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการเรียนการสอน

1.2 ศึกษาหลักรายวิชาเพิ่มเติม ราชบุรีศึกษา พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนโพธารวมหาวิद्या : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง คนเมืองราชและแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3 วิเคราะห์และเลือกเนื้อหาสาระเพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 16 คาบเรียน คาบเรียนละ 55 นาที ดังนี้

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้และจำนวนคาบเรียน

แผนการจัดการ จัดการ เรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน คาบ
1	แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ระบุแหล่งและเลือกเรียนรู้สำคัญในการศึกษาของในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>2. วิเคราะห์ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>3. วิเคราะห์ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>4. สังเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>5. วิเคราะห์ตีความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดราชบุรีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้</li> </ol>	7
2	แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ระบุแหล่งและเลือกเรียนรู้สำคัญในการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>2. วิเคราะห์ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>3. ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>4. วิเคราะห์ตีความสัมพันธ์ของข้อมูลด้านต่าง ๆ กับการดำรงลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้</li> <li>5. สังเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้</li> </ol>	5

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้และจำนวนคาบเรียน (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนคาบ
2	แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี	6. วิเคราะห์ความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้	5
3	แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี	1. ระบุแหล่งและเลือกเรียนรู้สำคัญในการศึกษาของในจังหวัดราชบุรีได้ 2. วิเคราะห์ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้ 3. วิเคราะห์ตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้ 4. สังเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดราชบุรีได้ 5. นักเรียนวิเคราะห์ความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดราชบุรีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้	4

ตารางที่ 4 ความสอดคล้องในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

แผนหน่วยการเรียนรู้ที่	คาบที่	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์	ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต
แผนหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1 - 2	ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน	1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน
	3 - 4	ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน	
	5	ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน	2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา
	6	ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน	3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์
	7	ขั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา	

ตารางที่ 4 ความสอดคล้องในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต (ต่อ)

แผนหน่วยการเรียนรู้ที่	คาบที่	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์	ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต
แผนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	8	ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน	1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน
	9	ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน	
	10	ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน ลงพื้นที่สำรวจ	1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน
	11	ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน	2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา
		ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน	3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์
	12	ขั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา	
แผนหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	13	ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน	1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน
		ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน	
	14	ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน ลงพื้นที่สำรวจ	2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา
	15	ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน	
		ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน	3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์
	16	ขั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา	

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ดังนี้ 1) ปรับวิธีการสอนของแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนการกำหนดปัญหาใหม่โดยระบุให้ครูตรวจสอบความถูกต้องของการกำหนดปัญหาในเรื่องที่ศึกษาของนักเรียน 2) ปรับปรุงใบงานให้เหมาะกับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ 1 คน และด้านกรวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 177)

1	หมายถึง	แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับตัวชี้วัด

CR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.7 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 1) ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต 2) เพิ่มข้อคำถามในการวัดเจตคติในกิจกรรมการเรียนรู้

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนโพธารวมเสนา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้ 1) ต้องมีการกำหนดเวลาในการทำใบงานให้เหมาะสมเพื่อให้การเรียนเป็นไป



ตามขั้นตอน 2) ต้องมีการเตรียมความพร้อมนักเรียน ด้านข้อมูลในการสัมภาษณ์และด้านข้อมูลบริบทของชุมชนที่ลงพื้นที่

1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแล้วใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยได้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2. แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ใช้ประเมินนักเรียนที่แสดงออกให้เห็นถึงความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์โดยการแบ่งการประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต เป็น 3 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 7 12 และ 16 ประเมินหลังจากจบการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยวัดเป็นรายบุคคล มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รูปแบบวิธีการสร้างแบบประเมินจากหนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต (Seixas, 2013: 40-43) ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในการวัดประเมิน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence)
- 2) พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence)
- 3) ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต และเกณฑ์การประเมิน (Rubric Scoring) 3 ระดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เกณฑ์การให้คะแนนระดับพฤติกรรมความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> <li>- ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> <li>- แต่ไม่ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสืบค้นแต่ยังไม่มี การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> </ul>
2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- ประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- ประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- แต่ไม่มีการประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> </ul>

ตารางที่ 5 เกณฑ์การให้คะแนนระดับพฤติกรรมความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา	- เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลได้	- แต่ยังไม่เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลได้	
3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์	- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล - เรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน - นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม	- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล - เรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน - ไม่มีการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม	- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล - แต่ไม่มีการเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและไม่มีมุมมองทางประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

2.4 กำหนดเกณฑ์ของแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์แบบรูบริกส์ (Rubrics) ประเภทแยกองค์ประกอบ (Analytic Score) โดยใช้แบบมาตราประเมินค่า 3 ระดับ คือ 3 หมายถึง สูง 2 หมายถึง ปานกลาง และ 1 หมายถึง ปรับปรุง ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.00 หมายถึง ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตต้องในระดับปรับปรุง

จากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.5 ร่างคำอธิบายคุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ตัดสินความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคลในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2.6 นำแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมแล้วปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ

2.7 นำแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาและเกณฑ์การให้คะแนน แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 177)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.8 นำแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนโพธารัตนาเสณี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน

2.7 นำแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแล้วไปจัดทำให้เป็นฉบับที่สมบูรณ์ และนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้

3. แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น โดยวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ ของนักเรียนในหลังการทดลอง มีขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของรูปแบบ วิธีการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จากนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติ ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักจิตวิทยา และนักการศึกษาแล้วนำมาปรับใช้เป็นองค์ประกอบของเจตคติ ต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งองค์ประกอบของเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง สภาพความรู้ ความคิดเห็น และความเชื่อของนักเรียน เกี่ยวกับการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น

3.1.2 ด้านความรู้สึก หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงความ พอใจต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น

3.1.3 ด้านพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการศึกษาศาสตร์ ท้องถิ่นที่จะปฏิบัติ หรือหลีกเลี่ยงจะปฏิบัติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น

3.2 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมาม (Positive) และข้อความเชิงนิเสธ (Negative) มีรายละเอียด ครอบคลุมถึงคุณลักษณะที่ต้องการวัดทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม โดยมีการแบ่งระดับความคิดเห็นของข้อความเชิงนิมามและข้อความเชิงนิเสธ ดังต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อความเชิงนิมาม	ข้อความเชิงนิเสธ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งฉบับ แล้วแปลงเป็นระดับเจตคติในเชิงคุณภาพที่มีการแปลความหมายดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงมาก
3.51 – 4.50	นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูง
2.51 – 3.50	นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นปานกลาง
1.51 – 2.50	นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่ำ
1.00 – 1.50	นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่ำมาก

3.3 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบที่ต้องการวัดกับข้อความที่สร้างขึ้น

3.4 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำให้มีข้อความที่ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมิต (Positive) และข้อความเชิงนิเสธ (Negative)

3.5 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาและเกณฑ์การให้คะแนน แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549: 177)

3.6 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนโพธารวมเสนี จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.7 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ได้จากการนำไปทดลองเข้ามาหาค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับที่ไม่รวมค่าของข้อนั้น (Corrected item – total Correlation) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อความที่มี

ค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) อยู่ตั้งแต่ 0.2 - 0.8 และค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อความนั้น มีคุณภาพ และสามารถไว้วัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้

ด้านความรู้ความเข้าใจ 12 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37 - 0.88 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

ด้านความรู้ลึก 12 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39 - 0.80 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ด้านความพฤติกรรม 14 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.38 - 0.80 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3.8 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

##### 1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

1.1.2 แบบประเมินพฤติกรรมความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

1.1.3 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายวิธีการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บทบาท หน้าที่ของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมแก่นักเรียนกลุ่มทดลอง

##### 2. ขั้นตอนทดลอง

2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 16 คาบเรียน

2.2 ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตเมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 7 12 และ 16 เพื่อเก็บข้อมูลและบันทึกลงในแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้าง

2.3 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนในหลังการทดลอง

### 3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนโดยการวัดซ้ำ จำนวน 3 ครั้ง เพื่อตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นอย่างไร

3.2 ผู้วิจัยศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวัดหลังจากการทดลอง เพื่อตรวจสอบเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นอย่างไร

### การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการวิจัย

มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

1.1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

1.2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ดังนี้

1.3.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.3.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (r) ของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1.3.3 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient)



## 2. การวิเคราะห์ข้อมูล

### มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต  
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าส่วน  
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดย  
การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และ 2) ศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชา ราชบุรีศึกษา ที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 3) แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน และขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

**ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์**

ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 40 คน ดังตารางที่ 6 และข้อมูลพัฒนาการ ดังแผนภูมิที่ 2

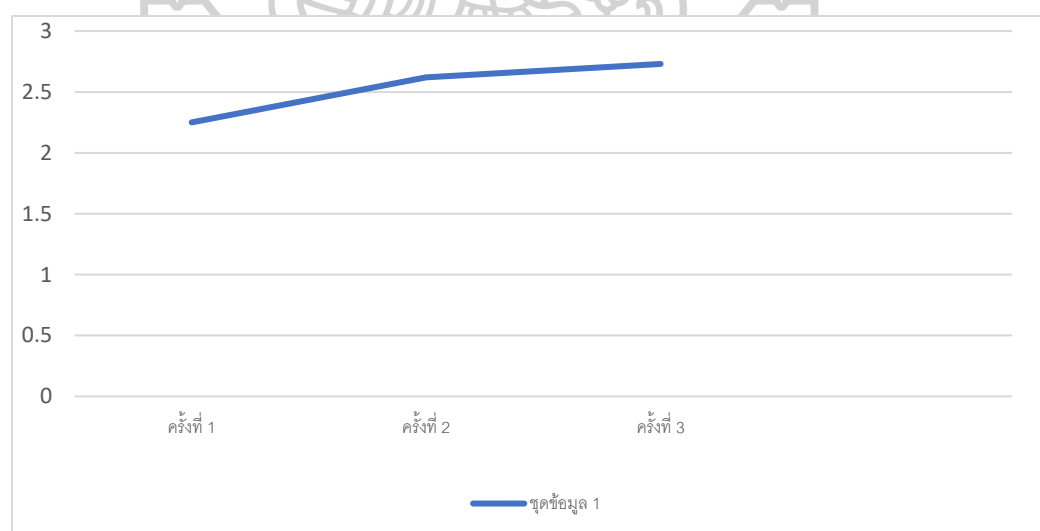
**ตารางที่ 6 ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 องค์ประกอบ**

ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต	คะแนนเต็ม	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3		ค่าเฉลี่ยรวม	SD	ลำดับ
		M	SD	M	SD	M	SD			
1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน	3	2.25	0.58	2.65	0.48	2.67	0.46	2.52	0.50	2
2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา	3	2.25	0.43	2.57	0.49	2.72	0.44	2.51	0.47	3
3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์	3	2.27	0.54	2.65	0.47	2.80	0.40	2.57	0.47	1
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>3</b>	<b>2.25</b>	<b>0.51</b>	<b>2.62</b>	<b>0.48</b>	<b>2.73</b>	<b>0.43</b>	<b>2.53</b>	<b>0.48</b>	<b>สูง</b>
<b>ระดับพัฒนาการ</b>		<b>ปานกลาง</b>		<b>สูง</b>		<b>สูง</b>				

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 องค์กรประกอบ 1) การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน มีค่าเฉลี่ย 2.52 (S.D. = 0.50) 2) พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D. = 0.47) 3) ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ 2.57 (S.D. = 0.47) ซึ่งมีพัฒนาการสูงขึ้นทั้ง 3 องค์กรประกอบ

**ตารางที่ 7** ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

จำนวนครั้งของการวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ครั้งที่ 1	40	2.25	0.51
ครั้งที่ 2	40	2.62	0.48
ครั้งที่ 3	40	2.73	0.43



**แผนภูมิที่ 2** ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

จากตารางที่ 7 แผนภูมิที่ 2 แสดงผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของผู้เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 40 คน ใช้การวัด 3 ครั้ง มีพัฒนาการคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยในครั้งที่ 1 เท่ากับ 2.25 (S.D. = 0.51) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 2.62 (S.D. = 0.48) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 2.73 (S.D. = 0.43) สรุปได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตเพิ่มขึ้นตามลำดับ

## ตอนที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน จากการวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตรายวิชาราชบุรีศึกษา โดยมีรายละเอียดการวัดเจตคติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม

### ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาราชบุรีศึกษา

ข้อ	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	M	S.D.	ระดับเจตคติ	ลำดับที่
	ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.65	0.49	สูงมาก	1
1	ฉันคิดว่าการศึกษารายวิชาท้องถิ่นศึกษาส่งเสริมให้ได้ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.82	0.37	สูงมาก	2
2	ฉันคิดว่าหลักสูตรไม่ควรกำหนดให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นวิชาสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากนักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง (-)	4.45	0.70	สูง	11
3	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งเสริมให้ได้ตั้งคำถามและสืบค้นข้อมูล จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	4.85	0.35	สูงมาก	1
4	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่งเสริมให้วิเคราะห์ประเด็น และสาระสำคัญจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	4.77	0.41	สูงมาก	4
5	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในกาตีความจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์	4.47	0.49	สูง	10

ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาชาขบุรีศึกษา (ต่อ)

ข้อ	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	M	S.D.	ระดับ เจตคติ	ลำดับ ที่
6	ฉันคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้หลักฐานเป็นองค์ประกอบหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งหลักฐาน (-)	4.25	0.73	สูง	12
7	ฉันจะพยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ในอดีต ทำให้เข้าใจและอธิบายเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ตามลำดับเวลาและลำดับเรื่องราว	4.57	0.58	สูงมาก	9
8	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่งเสริมให้ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบันได้อย่างมีเหตุผลและตามบริบทของยุคสมัย	4.75	0.43	สูงมาก	5
9	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ทราบปัจจัยสาเหตุของการสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ	4.72	0.44	สูงมาก	6
10	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ได้ช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ได้ (-)	4.67	0.51	สูงมาก	8
11	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้ฉันสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้ได้มากขึ้น	4.80	0.40	สูงมาก	3
12	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นของผู้คนในยุคปัจจุบัน (-)	4.70	0.50	สูงมาก	7
<b>ด้านความรู้ลึก</b>		<b>4.62</b>	<b>0.56</b>	<b>สูงมาก</b>	<b>2</b>
13	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นของตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น	4.72	0.44	สูงมาก	4
14	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้เกิดการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์	4.75	0.48	สูงมาก	3
15	การสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังศึกษาเป็นเรื่องที่ทำหายความสามารถและตื่นเต้นเมื่อพบหลักฐาน	4.65	0.61	สูงมาก	7

ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาราชบุรีศึกษา (ต่อ)

ข้อ	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	M	S.D.	ระดับ เจตคติ	ลำดับ ที่
16	ฉันรู้สึกกระตือรือร้นกับการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ข้อมูลที่สืบค้นได้ในชั้นเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.62	0.57	สูงมาก	8
17	ฉันจะพยายามสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้กับ กลุ่มเพื่อนในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.47	0.63	สูง	10
18	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ได้สืบค้นข้อมูล และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ	4.45	0.54	สูงมาก	11
19	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ได้ สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลใน ประเด็นต่าง ๆ ที่ศึกษา เช่น การแต่งกาย อาหาร อาชีพ	4.80	0.45	สูงมาก	1
20	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้มีส่วนร่วมในการอภิปราย สรุปองค์ความรู้ในแต่ละประเด็นที่ได้ศึกษาร่วมกันใน ชั้นเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.77	0.47	สูงมาก	2
21	ฉันไม่ชอบกิจกรรมการเรียนประวัติศาสตร์ด้วยการ อภิปราย ถกเถียงเกี่ยวกับข้อมูลที่ขัดแย้งกัน (-)	4.52	0.67	สูงมาก	9
22	ความรู้จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้เกิด การเคารพและอนุรักษ์วิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์	4.70	0.55	สูงมาก	5
23	การทำบ้านหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประวัติศาสตร์นอกเวลาเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้ฉัน เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ (-)	4.40	0.76	สูง	12
24	ฉันรู้สึกว่าผู้สอนไม่ควรมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียน ไปสืบค้นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์เพราะเป็น เรื่องที่ยุ่งยาก (-)	4.70	0.60	สูงมาก	6

ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาราชบุรีศึกษา (ต่อ)

ข้อ	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	M	S.D.	ระดับ เจตคติ	ลำดับ ที่
ด้านพฤติกรรม		4.61	0.59	สูงมาก	3
25	ฉันจะต้องเตรียมสอบถามข้อมูลความรู้ตามบทเรียน มาก่อนการเรียนในชั้นเรียนครั้งต่อไป	4.47	0.74	สูง	11
26	ฉันจะพยายามตั้งคำถามต่อประเด็นทางประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นที่สนใจศึกษา ทำให้ต้องแสวงหาแหล่งเรียนรู้ เพื่อตอบสนองมาตรฐานและได้ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ เพิ่มเติมมากขึ้น	4.70	0.55	สูงมาก	5
27	ฉันมีข้อสงสัยหรือความสนใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ ฉันจะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองเพื่อ ศึกษาก่อนจะสอบถามผู้สอนหรือเพื่อน	4.82	0.44	สูงมาก	1
28	ฉันศึกษาจนได้ข้อมูลเบื้องต้นดีพอแล้วจึงทำความเข้าใจ สาระสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ ประกอบการสืบค้น	4.45	0.70	สูง	12
29	ฉันไม่สนใจความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ใด ๆ ที่เคยได้ศึกษามาแล้ว (-)	4.57	0.66	สูงมาก	9
30	ฉันเข้าใจสาระสำคัญแล้วจึงวินิจฉัยความน่าเชื่อถือ ของแหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ประกอบในการศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.67	0.46	สูงมาก	6
31	ฉันจะพยายามนำข้อมูลที่นำเชื่อถือมาตีตามบริบทการ ทำความเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ด้วยการตีความหลักฐานที่ปรากฏ	4.65	0.52	สูงมาก	7
32	ฉันจะหลีกเลี่ยงคิดแปลความหมายจากหลักฐานใน การศึกษาประวัติศาสตร์ (-)	4.55	0.77	สูงมาก	10
33	ฉันจะสรุปและนำเสนอข้อมูล ต้องอ้างอิงตามหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ	4.62	0.61	สูงมาก	8



ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาราชบุรีศึกษา (ต่อ)

ข้อ	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	M	S.D.	ระดับ เจตคติ	ลำดับ ที่
34	การศึกษาประวัติศาสตร์ต้องอาศัยความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มอย่างเต็มความสามารถ เมื่อมีการปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.40	0.73	สูง	11
35	ฉันจะแบ่งปันข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสังคม ออนไลน์ การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ ฯลฯ	4.77	0.41	สูงมาก	3
36	ฉันจะร่วมกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ทราบและได้เรียนรู้จากแหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เมื่อมีโอกาส	4.80	0.40	สูงมาก	2
37	ฉันมักจะตัดสินการกระทำของผู้คนในอดีตด้วยการเปรียบเทียบความคิดและค่านิยมในปัจจุบัน (-)	4.37	0.73	สูง	14
38	การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ฉันได้วิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อื่น ๆ ในชีวิตได้	4.75	0.62	สูงมาก	4
ภาพรวมผลการศึกษาเจตคติ		4.67	0.54	สูงมาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.62 (S.D. = 0.54) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.65 (S.D. = 0.49) ด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.56) ด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ย 4.61 (S.D. = 0.59)

ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เรียงลำดับรายละเอียดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งเสริมให้ได้ตั้งคำถามและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 4.85 (S.D. = 0.35) และลำดับสุดท้ายคือ ฉันคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้หลักฐานเป็นองค์ประกอบหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งหลักฐาน ค่าเฉลี่ย 4.25 (S.D. = 0.73)

ด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เรียงลำดับรายละเอียดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ฉันรู้สึกว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่ศึกษา เช่น การแต่งกาย อาหาร อาชีพ ค่าเฉลี่ย 4.80 (S.D. = 0.45) และลำดับสุดท้าย การทำการบ้านหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์นอกเวลาเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D. = 0.76)

ด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เรียงลำดับรายละเอียดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ฉันมีข้อสงสัยหรือความสนใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ ฉันจะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองเพื่อศึกษาก่อนจะสอบถามผู้สอนหรือเพื่อน ค่าเฉลี่ย 4.82 (S.D. = 0.44) และลำดับสุดท้าย ฉันมักจะตัดสินใจกระทำของผู้คนในอดีตด้วยการเปรียบเทียบความคิดและค่านิยมในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.37 (S.D. = 0.73)



## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีแบบแผนการวิจัย 1) แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดสอบกลุ่มเดียว (The One-Shot Case Study) 2) แบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (One Shot Repeated Measures Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และ 2) ศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนโพธารวมนาเสนที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ 2) แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ใช้วัดระหว่างเรียน แบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ในคาบเรียนที่ 7 12 และ 16 โดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนรายข้อ (Rubric Scoring) 3) แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scoring) 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านความรู้สึก 3) ด้านพฤติกรรม

#### สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้น

2. ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด

### อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้นตาม สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์เริ่มจากการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ โดยการรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ผ่านสถานที่ ตัวบุคคล หรือเอกสาร นำมาวิเคราะห์ตามความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลตลอดจน จัดลำดับประเด็นเรื่องมาเรียบเรียงและอธิบายตามบริบททางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554: 16; วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543: 21; ลาวัญย์ วิทยาอุพพิกุล, 2553: 7; เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปรีชา, 2559: 156) มีแนวโน้มสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้ใช้ความคิดและคิดให้เป็น จัดเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการมีพื้นฐานความคิดจากการใช้ การสังเกต การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตีความ และการสังเคราะห์เพื่อค้นให้พบความจริงเกี่ยวกับสิ่งใดหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้เรียนได้คิดได้ปฏิบัติทางการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น บูรณาการเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อชีวิต และสังคม รวมทั้งการจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย ดังที่ ศศิพัชร จำปา (2558) ที่ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน การจัดกิจกรรมในระยะแรกได้ให้นักเรียนตั้งคำถามและสมมติฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง โดยครูได้ตั้งคำถามนำเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามและหัวข้อที่สนใจศึกษาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อได้ประเด็นคำถามนักเรียนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนช่วยกันปรับข้อความเพื่อนำไปสู่การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สามารถวัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการระบุแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในด้านที่ 1 การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน โดยประเมินจากการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามที่นำไปสู่การใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อแสวงหาคำตอบจากการตั้งสมมติฐานและเตรียมพร้อมนักเรียนในการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่อไป

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชั้นที่ 1 กำหนดปัญหา และตั้งสมมติฐานที่มีต่อความสามารถในการใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...การได้เรียนวิชาการาขบุรี เป็นการเรียนที่ช่วยให้ผมได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจหรือ  
ชาติพันธุ์ของตนเอง เพื่อให้มีประเด็นในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ผมสนใจ...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...การเรียนวิชานี้ ทำให้ผมและเพื่อนมีส่วนร่วมกันในการตั้งคำถามประเด็นที่ผมสนใจและ  
การเรียนทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ ทำให้ผมฝึกการตั้งคำถามที่ดีขึ้น และเป็นการตั้งคำถามที่  
สามารถนำไปสู่การสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“...กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเริ่มจาก  
การตั้งคำถามสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และความเป็นมาอย่างไร ดังนั้นการตั้งคำถามเป็นสิ่งสำคัญเป็น  
อย่างมากเพราะทำให้ดิฉันตั้งประเด็นที่สนใจและนำไปสู่การค้นคว้าสิ่งที่สงสัย...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐานเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และมีวิธีค้นคว้า โดยการสำรวจ รวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และคัดเลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อตอบคำถามและสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยครูจะช่วยแนะนำเกี่ยวกับข้อคำถามที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ จากนั้นนักเรียนรวมกลุ่มกันพิจารณาเลือกแหล่งข้อมูลของหลักฐานเพื่อสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนดข้างต้น นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องออกมานำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่กลุ่มตนเองเลือกที่จะศึกษา พร้อมอธิบายข้อมูลและเหตุผลที่เลือกแหล่งเรียนรู้ นักเรียนและครูช่วยกันบอกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ คำถามที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ สมาชิกในกลุ่มร่วมกันฝึกสอบถาม และสัมภาษณ์ภายในห้องเรียน เพื่อแสดงถึงข้อคำถามและประเด็นสาระสำคัญที่ต้องสัมภาษณ์ไปยังแหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ นำไปสู่การวัดทางความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตในด้านที่ 1 การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน โดยประเมินจากการระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐานและกิจกรรมในขั้นที่ 2 นี้ ครูได้สร้างใบงานที่ 2 เรื่อง วิเคราะห์ ตีความ และประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐานเพื่อช่วยให้นักเรียนจำแนกประเด็นข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้

แล้วเชื่อมโยงไปยังกิจกรรมขั้นที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ ดีความข้อมูล สังเคราะห์ ข้อมูลต่อไป

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ขั้นที่ 2 รวบรวม หลักฐานที่มีต่อความสามารถในการใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...ผมชอบมากที่ครูให้ผมรวบรวมหลักฐานจากที่ต่าง ๆ ทำให้ผมได้เห็นโบราณสมัยก่อนและ ภาษาลาวโบราณที่เขียนลงใบลาน ทำให้ผมรู้สึกแปลกใจที่หลักฐานชิ้นนี้ตกทอดมาถึงปัจจุบัน และเรื่องราวในใบลานยังสอดคล้องกับการอพยพเข้ามาของชาวลาวเวียง ทำให้ผมตั้งคำถามที่ สงสัยว่าลาวเวียงที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 มายังราชบุรีนั้นเป็นกลุ่มเดียวกันไหม และทำให้ มาศึกษาเพิ่มเติมอีก ทำให้ผมสนุกในการสืบค้นข้อมูล...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...การรวบรวมหลักฐาน โดยการลงพื้นที่ทำให้ผมฝึกการตั้งคำถามและการถามคำถามให้ ข้อมูลที่ต้องการทำให้ผมเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และทำให้ผมไม่ลืมและ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้อีกด้วย...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“...การลงพื้นที่เพื่อไปรวบรวมหลักฐาน ทำให้หนูได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งครู เพื่อน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้านที่ต้องไปสัมภาษณ์ ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ลงพื้นที่ ได้สำรวจชุมชนตนเองและใกล้เคียง ทำให้หนูได้ทราบข้อมูลท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ทำให้ หนูสนุกในการเรียนรายวิชาการประวัติศาสตร์...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและดีความข้อมูลจากหลักฐานเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน พิจารณา ตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วมีการวิเคราะห์ ประเด็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ซึ่งครูได้สร้างใบงานที่ 3 เรื่อง สังเคราะห์ข้อมูลตาม ประเด็นที่ศึกษา เพื่อให้ นักเรียนได้ตีความข้อสารสนเทศตามหลักฐาน ที่ได้รวบรวมมาจากแหล่งเรียนรู้ แล้วพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐาน โดยพิจารณาจากผู้แต่ง ที่เก็บหลักฐาน สถานที่ ที่พบหลักฐาน จากนั้นเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยพิจารณา ประเด็นหลักที่ ต้องการศึกษ และประเด็นเพิ่มเติมที่ค้นพบหลังจากการศึกษา นักเรียนอธิบายความหมายของ หลักฐานที่ค้นพบ และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ซึ่งนำไปสู่การวัดทางความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตในด้านที่ 2 พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา โดยประเมินตามระดับความสามารถของผู้เรียน ดังนี้ 1) ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่ง แหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน 2) ประเมินความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม 3) เลือกข้อมูลจากหลักฐานที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลได้

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลจากหลักฐานที่มีต่อความสามารถในการใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...วิชาการบุรีศึกษา ทำให้ข้าพเจ้าตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมได้ ทำให้ข้าพเจ้าแปลกใจในหลักฐานหลายชิ้น มีทั้งที่หน้าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ หรือตรวจสอบเรื่องเล่าหรือตำนานของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่าหน้าเชื่อถือหรือไม่ ทำให้เรียนรู้การทำงานของนักประวัติศาสตร์ทำให้ข้าพเจ้าสนุก และอยากเรียนทางด้านประวัติศาสตร์ในอนาคต...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...การเรียนวิชานี้ ทำให้ดิฉันเข้าใจว่าการประเมินหลักฐานหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการอธิบายเรื่องราวในประวัติศาสตร์ตอนนั้น และนำไปสู่การตีความเกี่ยวกับความเชื่อ ความคิด ค่านิยม การกินอยู่ วัฒนธรรม ของคนในชุมชนนั้น...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่องแล้วเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยต้องอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการสร้างความเข้าใจของตนเองและเป็นการตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ นักเรียนประมวลความรู้ที่ได้จากหลักฐานที่ผ่านการพิจารณาความน่าเชื่อถือแล้วต้องมาอธิบายและเรียบเรียงเรื่องราวตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์ในการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยตนเองนำไปสู่การวัดทางความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตในด้านที่ 3 ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยประเมินตามระดับความสามารถของผู้เรียน 1) นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล 2) เรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลที่มีต่อความสามารถในการใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...การเรียนวิชาการประวัติศาสตร์ในการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ในการเรียนรู้ เพราะในมัธยมต้น ได้เรียนแค่กระบวนการแต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติ แต่เมื่อลงมือ ทำแล้ว ทำให้ทราบเรื่องที่ต้องการศึกษาคืบขึ้น และเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น และทำให้รู้จักเรื่องที่ต้องการศึกษาคืบขึ้นมากค่ะ...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...การสังเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทำให้ได้ข้อสรุปและได้ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยรู้มาก่อนได้อย่างเข้าใจตามบริบทของประวัติศาสตร์...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

ชั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษาเป็นการนำข้อมูลองค์ความรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สังเคราะห์ได้มานำเสนอในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม ซึ่งนักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่นำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา วิดีทัศน์ให้ความรู้เรื่องที่ศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปสู่การวัดความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตด้านที่ 3 ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ โดยประเมินจากการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา ที่มีต่อความสามารถในการใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...การที่วิชานี้ได้ให้พวกหนูคิดการนำเสนออย่างไรก็ได้ ทำให้พวกหนูมีความคิดอิสระและความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก และพวกหนูได้สร้างคลิปวิดีโอเพื่อนำเสนอเรื่องที่หนูสนใจลงใน Youtube และ TikTok เพื่อเผยแพร่ความรู้ และทำให้ได้รู้ว่ามีคนที่สนใจเรื่องที่เราทำจำนวนหนึ่งด้วย รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นคนเผยแพร่ความรู้ เพราะเมื่อก่อนได้แต่ดูคลิปวิดีโอของคนอื่น แต่ตอนนี้เป็นผู้สร้างเอง และเข้าใจการทำงานและการเตรียมเนื้อที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้คนที่ดูคลิปวิดีโอได้ความรู้ผิด ๆ...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1



“...การนำเสนอโดยใช้คลิปวิดีโอ มีขั้นตอน เริ่มจากเนื้อที่เรื่องที่ได้ต้องผ่านการตั้งคำถามถึงประเด็นที่สนใจก่อนจะมาเป็นเรื่อง ต้องรวบรวมหลักฐาน ลงพื้นที่ นำข้อมูลมาประเมินความน่าเชื่อถือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และขั้นตอนสุดท้ายการนำเสนอ เพราะการที่เราได้เนื้อเรื่องดีแต่การนำเสนอไม่ดีทำให้เสียของมาก พวกเราจึงต้องคิดวิธีการที่นำเสนอได้น่าสนใจที่สุด ต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1. การเขียนบทให้น่าสนใจ 2. การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและบท 3. การวางแผนการถ่ายทำวิดีโอ 4. การถ่ายทำวิดีโอ 5. การตัดต่อภาพ เพื่อให้ได้งานวิดีโอที่ดีที่สุด ทำให้ผมสนุกในการทำงานและทำคลิปวิดีโอเป็นอย่างมาก และสนใจในการทำสารคดี และเรียนต่อในสายนิเทศศาสตร์ ขอขอบคุณคุณครู และวิทยากรชบุรีศึกษา ที่ทำให้ผมได้ค้นพบตนเองและความชอบที่นำไปสู่การเรียนในอนาคตครับ...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

การที่นักเรียนมีผลการศึกษาศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตสูงขึ้น เป็นผลมาจากวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบ จากการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลที่นำเสนอ ด้วยวิธีการปฏิบัติจริงจากการลงพื้นที่จริง และนำข้อมูล หลักฐาน หรือบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ตีความ และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัย ชีฆกุล คำงาม (2560: 121 – 127) พบว่า การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมุ่งส่งเสริมให้ศึกษาหลักฐานอย่างเป็นระบบฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้ วิเคราะห์ ตีความ สังเคราะห์ สรุปองค์ความรู้ใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัย สกัญญา ตลิ่งจิตร (2563: 126) พบว่า นักเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการศึกษาศึกษา การแสวงหาความรู้อย่างเป็นขั้นตอนและมีเหตุผล ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเป็นแนวทางการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พบว่าผลการศึกษาเจตคติศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีองค์ประกอบ 3 ด้าน 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านความรู้สึก 3) ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3 ด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตมากที่สุด รองลงมาคือด้านความรู้สึก ตามด้วยด้านพฤติกรรม

ด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนมีผลการวัดเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นลำดับที่ 1 ของการวัดเจตคติต่อประวัติศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบ จากการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ด้วยวิธีการปฏิบัติจริงจากการลงพื้นที่จริง และนำข้อมูล หลักฐาน หรือบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ตีความและสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับหลักการภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ David Kolb (Bedri Frein Dowling 2017: 4) กล่าวว่า 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการลงพื้นที่จริงจากแหล่งเรียนรู้ 2) สะท้อนความรู้ความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและชุมชน 3) สรุปลงองค์ความรู้ เป็นการสรุปความรู้ตามบริบททางประวัติศาสตร์ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ และให้ผู้เรียนลงปฏิบัติอีกครั้งเพื่อเป็นการพิสูจน์ความรู้ความเข้าใจของตนเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยปรากฏว่าเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ข้อที่ 3 ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งเสริมให้ได้ตั้งคำถามและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม แสวงหาคำตอบ และสืบค้นด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามเรื่องที่นักเรียนมีความสนใจได้อย่างอิสระ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอนที่จัดขึ้น และลำดับที่ 2 ข้อที่ 1 ฉันคิดว่าการศึกษารายวิชาท้องถิ่นศึกษาส่งเสริมให้ได้ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ได้ค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ครูมีหน้าที่คอยแนะนำให้แนวทางการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นและสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการแสวงหาความรู้ สอดคล้องกับ พรเพ็ญ ฮันตระกูล (2556: 330-340) ที่กล่าวว่า วิธีการเรียนประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบ คือ 1) วิธีการค้นพบความรู้ 2) สืบสอบด้วยการใช้คำถาม 3) คิดอย่างวิพากษ์วิเคราะห์ 4) วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดทั้งศึกษาข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยยึดหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสังเกต การสงสัย การตั้งคำถาม การแสวงหาคำตอบด้วยการอ่านและการตรวจสอบหลักฐาน การวิเคราะห์และตีความหลักฐาน การสังเคราะห์แล้วนำมาเสนอในชั้นเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจตคติประวัติศาสตร์

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนเจตคติด้านความรู้ความเข้าใจต่อการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้กับเรื่องราวในอดีตหนูคิดว่าจะทำให้วิธีการสืบค้นง่ายขึ้นและได้ข้อมูลที่มีความเป็นระเบียบ เข้าใจง่าย ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทำให้การศึกษาเรื่องราวในอดีตต่อไปนั้นมีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...วิธีการทางประวัติศาสตร์มีประโยชน์มาก ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน สามารถทำให้เราสามารถค้นหาข้อมูลได้จากหลักฐานและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นได้...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“...การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาหาหรือสร้างความรู้เพราะว่าสามารถค้นหาความรู้และสร้างความรู้ได้มากขึ้นแล้วสามารถคิดวิเคราะห์ได้หลากหลาย...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

ด้านความรู้สึก นักเรียนมีผลการวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นลำดับที่ 2 รายการวัดเจตคติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เนื่องจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ส่งผลต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เริ่มจากการจัดการเรียนการสอนในหน่วยที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท - ยวน เพื่อแนะนำการตั้งคำถามที่นำไปสู่การสำรวจสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในหน่วยที่ 2 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลที่สนใจตามชาติพันธุ์ของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความท้าทายในการสืบค้นข้อมูล เริ่มจากการตั้งคำถามและสืบค้นหาแหล่งเรียนรู้ในการหาคำตอบในหัวข้อที่นักเรียนต้องการศึกษา สอดคล้องกับ Bloom (1956) ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ผู้เรียนสนใจ จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจเรื่องที่กำลังศึกษาเต็มประสิทธิภาพ และยัง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ (2547) ที่ว่าประสบการณ์มีอิทธิพลอย่างมากต่อเจตคติ ดังนั้นการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านกระบวนการสัมพันธสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่สนับสนุนให้บุคคลเห็นคุณค่าก็นำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยปรากฏว่าเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ข้อที่ 19 ฉันรู้สึกว่าการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่ศึกษา เนื่องจากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพิจารณา ตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วมีการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ดีความข้อสารสนเทศตามหลักฐานซึ่งแต่ละขั้นตอนที่กล่าวมาต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และลำดับที่ 2 ข้อที่ 20 ฉันรู้สึกว่าการศึกษาทำให้มีส่วนร่วมในการอภิปรายสรุปองค์ความรู้ในแต่ละประเด็นที่ได้ศึกษาร่วมกันในระดับชั้นเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เนื่องจากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่องมาเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบททางประวัติศาสตร์และสรุปประเด็นที่ศึกษาและนำมาสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเผยแพร่ความรู้ผ่านแผนผังความคิดและวิดิทัศน์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐานและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของพรเพ็ญ ฮันตระกูล (2556: 339) ที่แนะนำให้ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกอยากมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาจใช้วิธีการร่วมอภิปรายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ลงมือปฏิบัติไปแล้วเพื่อเป็นการทบทวน ตรวจสอบ และสร้างความต่อเนื่องในการเรียนรู้ อันนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ตามความเข้าใจของตนเองอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนเจตคติด้านความรู้สึกต่อการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

“...รู้สึกตื่นเต้น ภูมิใจ ที่ได้รู้อะไรมากมายในจังหวัดตัวเอง ชาติพันธุ์ต่างไป ความเป็นอยู่ของคนสมัยก่อนจนสืบมาถึงปัจจุบัน มีหลายเรื่องที่เราไม่รู้มาก่อนเลย...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...รู้สึกว่ามืออะไรหลาย ๆ อย่างเลยที่หนูยังไม่เคยได้ทราบและได้เรียนรู้ วิชานี้ถือว่าเป็นและสำคัญกับการเรียนรู้ในท้องถิ่นตัวเองมาก พอได้เรียนรู้แล้วก็เกิดความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นของตัวเองมากขึ้นและรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นตัวเอง...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“...รู้สึกวาท้องถิ่นของตัวเองมีประวัติที่ไปที่มาหลากหลายได้เรียนรู้และได้รู้จักว่าท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่ ก็มีมาตั้งแต่สมัยก่อนในอดีตและได้เรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ในท้องถิ่นที่ไม่ได้มีแค่ชาติพันธุ์เดียว...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

ด้านพฤติกรรม นักเรียนมีผลการวัดเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นลำดับที่ 3 การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต และเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักเรียนสามารถตั้งคำถามเพื่อเป็นประเด็นในการแสวงหาความรู้ที่ต้องการที่จะศึกษาและให้ความสนใจด้วยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ และสรุปองค์ความรู้ สอดคล้องกับทฤษฎี McGuire (1969) ที่ว่าการเสนอความคิดเห็น การอภิปราย เพื่อนำไปสู่แนวทางที่ต้องการและเหมาะสม จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยปรากฏว่าเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามลำดับ คือ ข้อที่ 27 ฉันมีข้อสงสัยหรือความสนใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ ฉันจะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองเพื่อศึกษาก่อนจะสอบถามผู้สอนหรือเพื่อน เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และข้อที่ 35 ฉันจะแบ่งปันข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจผ่านช่องทางต่าง ๆ เนื่องจากการนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้ นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น การนำเสนอข้อมูลผ่านแผนผังหรือวิดิทัศน์ นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานและนำเสนอผลงานเป็นอย่างมาก และ ข้อที่ 36 ฉันจะร่วมกิจกรรมการศึกษาระวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ทราบและได้เรียนรู้จากแหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เมื่อมีโอกาส เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากการตั้งคำถามจากสิ่งที่น่าสนใจ นำไปสู่การแสวงหาคำตอบจากการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความตามบริบทประวัติศาสตร์ และได้ลงมือปฏิบัติจริงในการลงพื้นที่ในแหล่งเรียนรู้เกิดความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นตนเอง นำไปซึ่งการอนุรักษ์และสืบสานความเป็นท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 141) ที่เสนอให้นาวิธีการสอนประวัติศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครู เป็นการฝึกทักษะการคิด การแสวงหาความรู้และการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบในด้าน 1) การวางแผนในการแสวงหาข้อมูล 2) การวางแผน

ในการรวบรวมข้อมูล 3) วางแผนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูล 4) วางแผนในการนำเสนอ ผลการศึกษา ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยตรง จะช่วยพัฒนาให้เป็นคนมีเหตุผล ตลอดจนเกิดเจตคติต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีกด้วย

ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนเจตคติด้านพฤติกรรม ต่อการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต ดังนี้

ได้รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นของตนเอง

1. ทำให้รู้สึกที่สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อน้อง ๆ รุ่นต่อไปหรือคนที่อยากศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นของหนู
2. ทำให้รู้สึกอีกว่าท้องถิ่นของตนเองมีสิ่งที่น่าสนใจอีกมากมายที่ตัวเองยังไม่รู้
3. ทำให้รู้สึกท้องถิ่นของตนเองมีสิ่งสวยงามและสถานที่ท่องเที่ยวอีกมากที่เรายังไม่รู้จัก

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“...สิ่งที่ได้จากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คือ สามารถฝึกหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง มีการวางแผนการทำงาน การทำร่วมกับผู้อื่น และฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การสัมภาษณ์บุคคลอื่น การเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่ การสื่อสารกับผู้อื่นในการทำงาน การประสานงานกับบุคคลอื่น...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“...สามารถเรียนรู้จากการทำงานได้ คือ การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ และฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงาน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีการสื่อสารที่ดีเข้าใจซึ่งกันและกัน...”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

งานวิจัยนี้ นอกจากนี่ยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองไปเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตน โดยการเผยแพร่ความรู้สู่บุคคลภายนอกให้เข้าใจความเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น บรรยากาศในการเรียนรู้ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการเลือกแหล่งเรียนรู้ที่ต้องไปศึกษานักเรียนมีการวางแผนเตรียมการกันเป็นอย่างดีและให้ความสนใจการลงพื้นที่และไปสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่นเกิดบรรยากาศในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบวิถีทัศน์ให้ความรู้ ทักษะในการติดต่อและคิดรูปแบบในการทำเสนอให้ออกมาให้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ ได้กำหนดองค์ประกอบของ

ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (a source into evidence) เพื่อระบุสำรวจแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน 2) พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (source of evidence) เป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐาน โดยพิจารณาจากผู้แต่ง ที่เก็บหลักฐาน สถานที่ที่พบหลักฐานก่อนตัดสินใจเลือกใช้แหล่งข้อมูลหลักฐานในการศึกษาตีความ และนำข้อมูลหลักฐานประเภทต่าง ๆ มาประเมินความน่าเชื่อถือและเลือกข้อมูลจากหลักฐานที่สอดคล้องกัน โดยการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลหลักฐาน 3) ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์ (context of its historical setting) ตีความหมายจากข้อมูล เรียบเรียงและอธิบายเรื่องตามบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมความสามารถใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตยังทำให้นักเรียนเกิดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สัมพันธ์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านความรู้สึก 3) ด้านพฤติกรรม สอดคล้องกับณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน (2560: 151) ที่ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ครีที่มีผลต่อการเข้าถึงความรู้สึทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าการที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ในระดับสูงและค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากข้อค้นพบข้างต้น นักเรียนมีความสนุกและรักในการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นการวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาราชบุรีศึกษาอยู่ระดับมากที่สุดทุกด้าน

### ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรายวิชาราชบุรีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

#### ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูควรเตรียมความรู้ด้านข้อมูลหลักฐานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น วิเคราะห์เนื้อหาสาระ จัดลำดับเนื้อหาสาระรวมทั้งเตรียมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านชาติพันธุ์ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านประเพณีวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การศึกษาหลักฐาน

และเลือกหลักฐานที่มีความสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบรายบุคคลการตั้งคำถามตัวอย่างที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือประเด็นที่นักเรียนศึกษาและฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. การป้องกันอุปสรรคที่ไม่เข้าใจบริบทของชุมชน และสภาพแวดล้อมในชุมชน ครูต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมในการลงพื้นที่ ด้านข้อมูลเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจากชุมชนและให้นักเรียนทำเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมของชุมชนก่อนลงพื้นที่จริง ครูดูแลความปลอดภัยความเหมาะสมในการลงพื้นที่ของนักเรียน

4. การให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบวิดีโอ ครูต้องให้ความรู้และข้อมูลด้านลิขสิทธิ์การอ้างอิงที่ถูกต้องและสามารถเผยแพร่ความรู้ได้กฎหมาย

5. ครูควรมีการควบคุมเวลาให้เป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

#### **ข้อเสนอเพื่อทำการวิจัยในครั้งต่อไป**

1. ควรศึกษารูปแบบการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ เพื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติงานสามารถสร้างองค์ความรู้ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้หรือต่อยอดทางการศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการประกอบอาชีพด้านประเพณีวัฒนธรรมเพิ่มเติม และสร้างประเด็นเชื่อมโยงองค์ความรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์หรือประยุกต์ใช้และต่อยอดความรู้ต่อไป



## รายการอ้างอิง

- Allport, Gordon W. (1935). **Handbook of Social Psychology**. Roehester, MA: Clark University Press.
- Baker, P. E. (1995). The Effects of a Community Resource Base Law Curriculum Upon the Attitude and Knowledge of Senior High School Social Studies Students.” **Dissertation abstracts International**. 36 (December), 3(8) 4-8.
- Bloom, B. S. (1995). **Taxonomy Educational Objectives the classification of Educational Goals – Handbook I. Cognitive Domain**. New York: McKay.
- Clark, R. E. (2003). “Motivating performance.” **Performance Improvement**, 37(8): 39-47.
- David R and Cheruiyot. (2016). "An Assessment of the Attitudas of Studente Towards. History and Government in Selected Secondary Schools in Bomet County in Kenya." **Journal of Education and Practice**.
- Diebentley, V. H. & John, Mike. (1994). **Primary Science and Technology**. Philadelphia: Longmans Green.
- Ferguson, L. (1952). **Personality Measurement**. New York: McGraw-Hill.
- Gardella, James Ronald. (1975). “Increasing Trencher Use and Awareness of Community Resources.” **Dissertation Abstracts International**. 6(37): p.3362-A.
- Good Carter. (1973). **Dictionary of Education**. 3 rd ed. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Grnn, C. V. (1977). **Dictionry of education** (3rd ed). New York: McGraw Hil.
- Gutman, J. (1984). “Advertising is Image Management.” **Journal of Advertising Research**, 24(1): 27-34.
- H. A. (2000). **The significance and use of historical method in library and information science dissertations 1984-1999**. London: Longman Group.
- Jaroleimek. (1997). **J. Teaching and Learning in the Elementary School**. N.Y.: Prentice -Hall, Inc.
- Katz, D. (1960). **The Functional Approach to Study of Attitude**. New York: John Wiley

and Sons.

- Knapp, T. R. & Brown, J. K. (1995). "Ten Measurement Commandments That Often Should Broken." *Research in Nursing & Health*, 47(4): 456-469.
- Kose. M. (2017). "The Role of High School History Teachers on University Students Attitudes Toward Classes." *Education Sciences Theory Practice* 17(4): 1291-1316.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale." *Reading In Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Martin, Ralph E., et al. (1994). *Teaching Science for all Children*. Ohio: The Ohio State University.
- McGuire, W. J. (1969). *The Nature of Attitudes and Attitude Change*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Morris, Susan and Bernice, McCarthy. (1990). "The 4 MAT System: An Interview with Bernice McCarthy." *Journal of Developmental & Remedial Education*, 6(2): 14-17.
- Nichols, Mark. (1971). *Ecommunity Resourees for School*. New York: Holt Rineheart and Winston.
- Osgood, Charles E. (1974). "A vocabulary for talking about communication," In *The Process and effect of mass communication*. pp. 12. Urbana, IL: University of Illinois.
- Oskamp, S. (1977). *Attitude and Opinion*. New Jersey: Prentice Hall.
- Piaget, J. (1960). *The child's conception of the world*. Joan and Andrew Tomlinson, Fran, Paterson, N.J.: Little Field, Adams.
- Sax. G. (1997). *Principles of Education and Psychological Measurement and Evaluation*. Belmont Ca: Wadsworth.
- Seixas. (2013). *The Big six Historical Thinking Concepts*. Toronto: NelsonThompson.
- Shaw, and Wright, J. M. (1967). *Scale for the Measurement of Attitude*. New York: McGraw- Hill.

- Thompson, S. C., Gregg, L., & Niska, J. M. (2004). "Professional learning Communities." leadership, and student learning. *Research in Middle Level Education Online*, 28(1): 1-15.
- Thurstone, L. L. (1931). "The measurement of social attitudes." *J.Abnorm.Soc. Psychol*, 26(3): 249-269.
- Triandis H. C. (1971). *Attitude and Attitude Change*. New York: John Wiley son.
- Vygotsky, L. S. (1987). *Instructional Implication, and Applications of Social Stoical Psychology*. New York: Cambridge University Press.
- Wang, C. X. (2004). "The instructional effects of prior knowledge and three concept mapping strategies in facilitating achievement of different educational objectives." *Dissertation Abstracts International*, 64(10): 60-78.
- กรมวิชาการ. (2542). *แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- \_\_\_\_\_. (2542). *แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- \_\_\_\_\_. (2543). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์จะเรียนจะสอนกันอย่างไร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- \_\_\_\_\_. (2551). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร.
- \_\_\_\_\_. (2551). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการจัดการ*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- \_\_\_\_\_. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะพฤติกรรมและการส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- \_\_\_\_\_. (2551). *รายงานผลการดำเนินงาน 2 ปีกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- \_\_\_\_\_. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กฤษฎณา ศักดิ์ศรี. (2530). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: นิยมวิทยา.

กัญญา บุญแดง. (2552). “ผลการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

กาญจนา ศิริมูสิกะ. (2550). **สังคมศึกษา: การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง**. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กุลธร เลิศสุริยะกุล. (2542). **การศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: เบรฟแมนพับลิเคชั่น.

เกษม คำบุตดา. (2550). “การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.” การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ขวัญชัย ช้วนา. (2554). “การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนบ้านโจดศิริราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2553). **พระมหากรุณาธิคุณต่อจังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพมหานคร: บางกอกอินเฮาส์.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2543). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดราชบุรี**. จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. (2547). **ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมความเชื่อ: การวัดการพยากรณ์และการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

เฉลิม (มลิลา) นิติเชตต์ปรีชา. (2545). **เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

\_\_\_\_\_. (2559). “การศึกษาและการวิเคราะห์การเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาปัจจุบัน.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- เฉลิม (มลิลา) นิตีเขตต์ปรีชา. (2559). **เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิม พรกระแสน. (2544). **ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครุต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นนทบุรี: บริษัทแคนดิคมีเดียจำกัด.
- เชิดศักดิ์ ชุมนุม. (2543). **“นิรมิตนิยม-ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน” ในคู่มือฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบหน่วยบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชม ภูมิภาค. (2527). **แหล่งวิทยาการในชุมชน เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- ชัยยศ พรหมวงศ์. (2526). **การใช้สื่อในการสอนสังคมศึกษา**. เอกสารสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ชัยยศ โพธิ์ศรี. (2554). **การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง**. นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้ง.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). **“พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาบูรณาการร่วมกับวิธีการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีระบบโดยเรียงลำดับการพิจารณาเป็น 1-2 และ 3 Drake และ Brown (2003) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.”** วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวุฒิ นามะกฤษ. (2557). **“การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแจ่มวิทย์ จังหวัดลำปาง.”** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาติรี สำราญ. (2543). **“บูรณาการสอนอย่างไร.”** **สถานปฏิรูป 7, 1** (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2546) : 59.
- ชุตินา ศิริวงศ์. (2551). **“การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์.”** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์. (2530). **“การฝึกสมรรถภาพสมองเพื่อคุณภาพการคิด.”** วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- โชติกา ภาชีผล. (2559). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิฆมกุล คำงาม. (2560). “ผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR ที่มีต่อการเรียนรู้โน้ตศัพท์ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน. (2560). “ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่คี่ร์ที่มีต่อการเข้าถึง ความรู้สึทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐชฎิล มาอิมแก้ว. (2560). “ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษ ประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.” วิทยานิพนธ์. คม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย ไชโยธธา. (2534). **หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตรส์.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). **การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดช เผ่าน้อย. (2550). “การพัฒนาต้นแบบการจัดการห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียน เพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต.” วิทยานิพนธ์ คบ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2527). “ประวัติศาสตร์.” ใน **ปรัชญาประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ทองปิ่น สอนเอี่ยม. (2553). “การพัฒนาพฤติกรรมการสร้างองค์ความรู้ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการสอนตาม แนวคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองอยู่ เตียงสกุล. (2550). “สภาพความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.” วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ ศาสตร์). นครพนม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิตินา แวมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ**.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดาพร เกราะกระโทก. (2561). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย นครราชสีมา.

ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2549). **การวัดเจตคติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 อุบลราชธานี: วิทยาอฟเซทการพิมพ์.

ธีระพร อุวรรณโณ. (2535). **เจตคติ: การศึกษาตามแนวทฤษฎีหลัก**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.

นพมาศ ธีระเวคิน. (2542). **จิตวิทยาสังคมกับชีวิต**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

นารีรัตน์ ปริสุทธิวุฒิพร. (2551). “โครงการการศึกษาประวัติศาสตร์ตำนานเมืองโกสุมพิสัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม.” ศูนย์ส่งเสริมนักวิชาการเพื่องานวิจัยท้องถิ่น มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2525). **หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

\_\_\_\_\_. (2550). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ตะวันตก**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

นิตยภัท ทิพยกมลพันธ์. (2558). “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์แบบบูรณาการ เรื่อง เสรีไทยแพร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่.” ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการ เรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิภาภัทร ปรากฏผล. (2560). “คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดศิลขันธาราม (วิทยาคม)อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2540). **วิธีสอนแบบ Constructivist**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เบญจมาศ บุญญะวัตติพงศ์. (2560). “การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิด

- วิเคราะห์.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประกอบ มณีโรจน์. (2554). **หลักสูตรสถานศึกษา: หลักสูตรท้องถิ่น : สารการเรียนรู้ท้องถิ่น “อะไรทำไม อย่างไร”**. สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปานดาว วาดโคกสูง. (2553). **ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2565 จาก [http://icyberclass.msu.ac.th/cyberclass/cyberclass uploads/ libs/assignment/ 653/1\\_6b71.doc](http://icyberclass.msu.ac.th/cyberclass/cyberclass/uploads/libs/assignment/653/1_6b71.doc).
- ผ่องพรรณ ศรีสมหวัง. (2549). “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตสาระ เศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์ คบ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรเพ็ญ อ้นตระกูล. (2556). **เทคนิคการสอนและการใช้วัตกรรมการสอนประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษา รวบรวมความไทยศึกษาเพื่อระลึกถึง ศาสตราจารย์อิมิอิ โยเนะโอะ**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2559). **เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศมัย เต็มสันเทียะ. (2555). “การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จาก การสอนโดยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาประวัติศาสตร์ ส1103 ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554.” วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการ สอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2549). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. นครปฐม: โครงการ ส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดา กิติวิภาต. (2554). **เจตคติและความคิดเห็น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลัดดา ศุขปรีดี. (2523). **เทคโนโลยีการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.



- ลาวัลย์ วิทยาวุฒิภูกุล และคณะ. (2553). **คู่มือการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วงเดือน นาราสะจัจ. (2549). **ประวัติศาสตร์ วิธีการและพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). **คู่มือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทยจะเรียนกันอย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- วิภาดา พินลา. (2560). “Management Techniques in Learning History for Social Studies Teachers in the 21st Century.” **วารสารปาริชาติ**, 30(2), 1-19. <https://so05.tcithaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/105028>.
- วีณา เอี่ยมประไพ. (2549). **หลักฐานทางประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- ศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. (2523). **การวัดทัศนคติเพื่อทำนายพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2549). **ประวัติศาสตร์โบราณคดี : เมืองอู่ทอง**. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- \_\_\_\_\_. (2551). **คู่มืออุกคิต: ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาภายในและสำนึกของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- ศรีสุดา จรียากุล. (2546). **กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศศิพัชร จำปา. (2558). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- ศักดิ์ สุนทรเสนี. (2531). **เจตคติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- สัณญา ตลิ่งจิตร. (2563). “การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- สมศักดิ์ ชูโต. (2527). “**ประวัติศาสตร์กับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาในปรัชญาประวัติศาสตร์**.” กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคม ศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). **ยุทธศาสตร์การสอน**. มกราคม, 2(1): 51-79.
- สัญญาพร เชิงขุนทด. (2557). “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์เจตคติที่มีต่อสาระประวัติศาสตร์และทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธะกับการจัดการเรียนรู้ปกติ.” **ปริญญาานิพนธ์ปริญญา**

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สาคร ธรรมศักดิ์. (2541). “ผลการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซซิมแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” ปรินญาพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. (2549). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. (2542). **ท้องถิ่นของเรา**. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2542). **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

\_\_\_\_\_. (2543). **รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ.

\_\_\_\_\_. (2545). **การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

\_\_\_\_\_. (2545). **แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **รายงาน เรื่อง รูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด.

\_\_\_\_\_. (2544). **ครุภูมิปัญญา ไทยรุ่นที่1 ภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2532). **ของดีเมืองราชบุรี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คอมพิวเตอร์เรชั่น จำกัด.

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2558). **ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี**. ม.ป.ท. 2558.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดราชบุรี. (2546). **8 ชาติพันธุ์ในราชบุรี**. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.  
\_\_\_\_\_. (2550). **คนราชบุรี**. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). **การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

\_\_\_\_\_. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

\_\_\_\_\_. (2553). **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุมนุมอุปการณการเกษตรแห่งประเทศไทย.

\_\_\_\_\_. (2554). **เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ชุมนุม

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2557). **เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้**

**ประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร  
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง  
ประเทศไทย.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2539). **เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย  
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

\_\_\_\_\_. (2554). **การจัดการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**.  
นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ  
ทัศน์.

สุจิตรา ภัคดีสงคราม. (2551). **เครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสำหรับครูสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ:  
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุชา จันทน์เอม. (2544). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุธีรา อุทโท. (2553). “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยโดย  
ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ คบ.ม. (หลักสูตร  
และการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนิสิต สุขตานนท์. (2528). “แหล่งทรัพยากรชุมชนกับยุทธศาสตร์การสอนสังคมศึกษา.” **วารสาร  
ศึกษาศาสตร์**, 1(1), 70-79.

สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. (2533). **ความหมายและความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาเอกสารการสอนชุด  
วิชาสังคมศึกษา หน่วย 1-7**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุมาลี กาญจนชาติ. (2543). “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียน  
ระดับประถมศึกษาในการสร้างความรูตามแนวคอนสตรัคติวิซมี.” วิทยาลัยนิพนธ์ครุศาสตร์  
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสกสรรค์ แยมพิณิจ. (2550). **ปัญหาการศึกษาไทย ทศนะ Constructionism กับการเรียนการสอน**.  
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2558. แหล่งที่มา [http://pirun.ku.ac.th/~btun/  
column/segsan.htm/](http://pirun.ku.ac.th/~btun/column/segsan.htm/).

หวน พิณรุฬพันธ์. (2546). **การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญที่สุด**.

กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อดิศร ศักดิ์สูง. (2554). **ความคิดทางประวัติศาสตร์และวิธีวิทยาวิจัย**. สงขลา: บริษัทนำศิลป์โฆษณา.  
 อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2554). “ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ โดยใช้การสอนด้วยวิธีการทาง  
 ประวัติศาสตร์ต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” **วารสาร  
 ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 5(1): 148-154.

อรพินทร์ ชูชม. (2545). **เอกสารประกอบคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทาง  
 พฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
 ศรีนครินทรวิโรฒ.

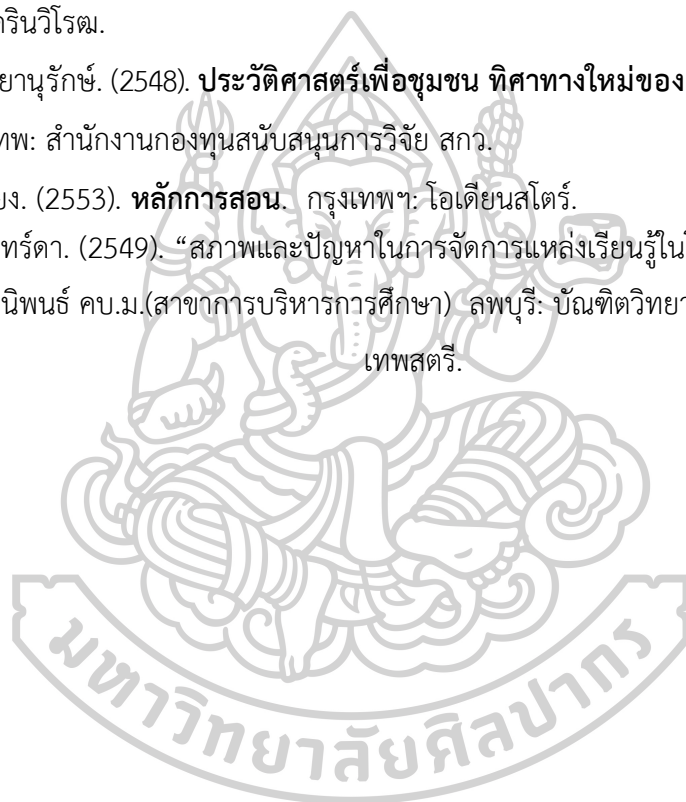
อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2548). **ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน ทิศทางใหม่ของการศึกษาประวัติศาสตร์**.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อำพร จันทร์ดา. (2549). “สภาพและปัญหาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.”

วิทยานิพนธ์ คบ.ม.(สาขาการบริหารการศึกษา) ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏ  
 เทพสตรี.





ภาคผนวก



ภาคผนวก ก  
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

### รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพและความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- |                                |                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. อาจารย์ ดร.กัลยา เทียนวงศ์  | <p>ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และเนื้อหา<br/>           อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน<br/>           สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา<br/>           คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร</p> |
| 2. อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ้มหอม  | <p>ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และเนื้อหา<br/>           อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา<br/>           โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี</p>                         |
| 3. อาจารย์วิศวัฒน์ วงศ์วัฒนกุล | <p>ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และเนื้อหา<br/>           ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา<br/>           โรงเรียนโพธารัตนาเสนี</p>                                               |







### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 2) แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับบอดีตจัดการเรียนรู้
- 3) แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4



(ตัวอย่าง)

## แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาเพิ่มเติม รหัสวิชา ส30261 ราชบุรีศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4  
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม  
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี  
เวลา 7 คาบ ผู้สอน นายวัชรพล นาคทับ

## 1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

แหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นแหล่งรวมของหลากหลายองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม โดยแสดงอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไปในแต่ละชาติพันธุ์ เพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันเพื่อให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง

## 2. ผลการเรียนรู้

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี

## 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 นักเรียนระบุแหล่งและเลือกเรียนรู้ที่สำคัญในการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้สมเหตุสมผล

3.2 นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างสมเหตุสมผลและครอบคลุมเนื้อหาสาระ

3.3 นักเรียนตีความข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างสมเหตุสมผล

3.4 นักเรียนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลด้านต่าง ๆ กับการดำรงลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างสมเหตุสมผลและครอบคลุมเนื้อหาสาระ

3.5 นักเรียนสังเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างสมเหตุสมผล

3.6 นักเรียนอภิปรายความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมเหตุสมผล

## 4. สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญในจังหวัดราชบุรี (จิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายไทย-ยวน)

## 5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 5.1 ความสามารถในการคิด
- 5.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา

## 6. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- 6.1 วินัย
- 6.2 ใฝ่เรียนรู้
- 6.3 รักความเป็นไทย

## 7. ชิ้นงานหรือภาระงาน

- 7.1 ใบงานที่ 1.1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 7.2 ใบงานที่ 1.2 เรื่อง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ
- 7.3 ใบงานที่ 1.3 เรื่อง วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน
- 7.4 ใบงานที่ 1.4 เรื่อง สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
- 7.5 แผนผังกราฟฟิก

## 8. การวัดและประเมินผล

วิธีวัด/ สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้ ในการวัด	ผู้ประเมิน
<b>ด้านความรู้ (K)</b> 1. บอกชื่อแหล่งเรียนรู้สำคัญของ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้ 2. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จาก การศึกษาแหล่งเรียนรู้สำคัญของ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี	1. ตรวจสอบแผนผังกราฟฟิก 2. คำถาม	1. แบบประเมิน แผนผัง ความคิด 2. คำถาม	ครู
<b>3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน</b> 1. ความสามารถในการคิด 2. ความสามารถในการแก้ปัญหา	1. การตอบคำถาม 2. การปฏิบัติกิจกรรม 3. การสังเกตพฤติกรรม	1. คำถาม 2. แบบสังเกตพฤติกรรม ในการแก้ปัญหาตาม ขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม	ครู/นักเรียน
<b>3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์</b> 1. วินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. รักความเป็นไทย	1. การสังเกต	3. แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานเป็นกลุ่ม	ครู

## เกณฑ์การให้คะแนนระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน (ใบงานที่ 1.2)	<p>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</p> <p>- ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน</p>	<p>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</p> <p>- แต่ไม่ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปสู่การศึกษาสืบค้นหลักฐาน</p>	<p>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสืบค้นแต่ยังไม่มี การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</p>
2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา (ใบงานที่ 1.3)	<p>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</p> <p>- ประเมินความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</p> <p>- เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลได้</p>	<p>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</p> <p>- ประเมินความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</p> <p>- แต่ยังไม่เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อมูลได้</p>	<p>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</p> <p>- แต่ไม่มีการประเมินความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</p>

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
<b>3. ติความและอธิบาย</b> <b>เรื่องตามบริบททาง</b> <b>ประวัติศาสตร์</b> (ใบงานที่ 1.4)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล</li> <li>- เรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน</li> <li>- นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล</li> <li>- เรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน</li> <li>- ไม่มีการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่การตีความหมายจากข้อมูล</li> <li>- แต่ไม่มีการเรียบเรียงและอธิบายเรื่องราวตามบริบทและมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน</li> </ul>

## 9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

### ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

#### คาบที่ 1

1.1 ครูให้นักเรียนทั้งห้องดูวิดีโอทัศน์ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี จัดทำโดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี แล้วเชื่อมโยงเรื่องราวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยคำถามต่อไปนี้ (เวลา 8 นาที)



- นักเรียนคิดว่า ก่อนจะมาเป็นวิถีทัศน์ที่ได้รับชม นักเรียนคิดว่าผู้จัดทำต้องมีขั้นตอนในการศึกษาหรือไม่ อย่างไร
- นักเรียนคิดว่านักประวัติศาสตร์มีขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์ หรือไม่ อย่างไร
- นักเรียนรู้จักวิธีการทางประวัติศาสตร์หรือไม่ อย่างไร (ให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม และให้ตัวแทนนักเรียนเขียนบนกระดาน)

1.2 ครูอธิบายขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนฟัง 5 ขั้นตอน

1.2.1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

1.2.2 รวบรวมหลักฐาน

1.2.3 วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน

1.2.4 สังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน

1.2.5 ชี้นำเสนอผลการศึกษา

1.3 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน มีจำนวนทั้งหมด 8 กลุ่ม ตามชาติพันธุ์ของนักเรียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน

1.4 นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันสรุปแผนผังความคิด เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ ลงใบงานที่ 1.1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

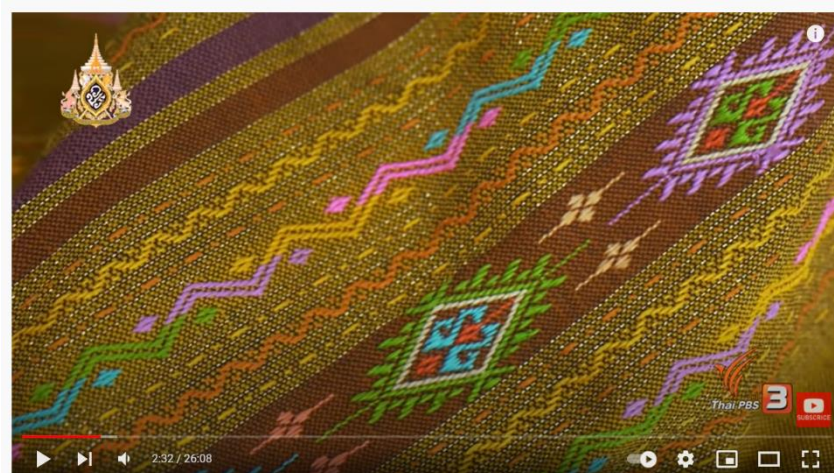
1.5 ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

1.6 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปองค์ความรู้ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

## คาบที่ 2

1.7 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

1.8 ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ รายการ เดินตามวิถีไท-ยวน บ้านคูบัว จ.ราชบุรี : ทิวถิ่นแดนไทย ก่อนชมมีประเด็นคำถามให้นักเรียนตอบหลังจบวีดิทัศน์ (เวลา 15 นาที)



1.9 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 6 คน ตามชาติพันธุ์ของนักเรียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน โดยมีคำถาม คือ

- ไท - ยวน เป็นชนชาติดั้งเดิมอยู่อาศัยบริเวณใด  
(แนวการตอบ บริเวณตอนเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ เชียงราย)
- ไท - ยวน อพยพลงมาอยู่ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างไร  
(แนวการตอบ เกิดจากการกวาดต้อนลงมาหลังจากทำสงครามครั้งต่าง ๆ)
- ไท - ยวน มีภาษาพูดเป็นภาษาใด  
(แนวการตอบ ไท - ยวน โบราณ)

- แหล่งชุมชนสำคัญของไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี

(แนวการตอบ อำเภอเมืองราชบุรี ได้แก่ ตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ตำบลดอนตะโก ตำบลอ่างทอง ตำบลเจดีย์หัก ตำบลหินกอง ตำบลดอนแร่)

- ไท - ยวน มีการแต่งกายอย่างไร

(แนวการตอบ ผ้าซิ่นตีนจก ซิ่นตา ซิ่นชิว ซิ่นแล่ และเคียนอก ด้วยผ้าแถบ)

1.10 นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม และส่งตัวแทนเขียนคำตอบบนกระดาน

1.11 ครูแนะนำแหล่งข้อมูลเบื้องต้น แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท - ยวน ในจังหวัดราชบุรี นักเรียนสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ ได้แก่

- หนังสือ คนราชบุรี

- หนังสือ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย จังหวัดราชบุรี

- หนังสือ ผ้าจกไท-ยวนราชบุรี ของอุดม สมพร

- หนังสือ ราชบุรีศึกษา ของ อาจารย์วิศวัฒน์ วงศ์วัฒนกุล

- เอกสารโพธารามบ้านฉัน จัดทำโดยครูผู้สอน

1.12 นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.13 สมาชิกกลุ่มร่วมกันปรึกษาเพื่อกำหนดหัวข้อในการศึกษาในขั้นต่อไป โดยทำความเข้าใจหัวข้อที่ครูนำมาเป็นตัวอย่างในการกำหนดปัญหาให้ถูกต้องและชัดเจน เมื่อแต่ละกลุ่มเลือกหรือกำหนดหัวข้อร่วมกันแล้ว โดยมีครูตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีหัวข้อดังนี้

- ที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน

- แหล่งอาศัยและตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน

- วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน

- ความเชื่อ พิธีกรรม ของไท - ยวน

- การแต่งกาย ของไท - ยวน

- อาหาร ไท - ยวน

- อาชีพ ไท - ยวน

1.14 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งสมมติฐานในหัวข้อที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และสืบค้นข้อมูล

1.15 ครูชี้แจงขั้นตอนในการศึกษาในคาบต่อไป ให้แต่ละกลุ่มพิจารณาหาแหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ตามหัวข้อด้านบน



## ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน

### คาบที่ 3

2.1 สมาชิกกลุ่มร่วมกันปรึกษาและตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่จะศึกษาโดยแต่ละกลุ่มตั้งคำถามอย่างน้อย 5 คำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้าน

2.2 สมาชิกกลุ่มร่วมกันวางแผนการทำงาน เช่น การกำหนดขั้นตอนการทำงาน การวางแผนเรื่องการใช้เวลา การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันสืบค้นข้อมูล โดยมีประธานกลุ่มทำหน้าที่ดูแลและประสานงานเพื่อให้งานของกลุ่มสำเร็จตามแผนการที่วางไว้

2.2.1 แต่ละคนร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับแหล่งสืบค้นและกำหนดข้อคำถามที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูลตามประเด็นของแต่ละกลุ่ม

2.2.2 ระบุแหล่งข้อมูลและกำหนดร่างข้อคำถามลงในใบงานที่ 1.2 เรื่อง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ

จากนั้นสมาชิกกลุ่มแยกย้ายกันสืบค้นข้อมูลในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย ในการสืบค้นข้อมูลนักเรียนสามารถเลือกสืบค้นได้จากแหล่งเรียนรู้ที่ครูแนะนำ ครูให้คำแนะนำในการทำงานกับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.3 นักเรียนฝึกสอบถาม และสัมภาษณ์ภายในห้องเรียน และนำคำถามออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้ครูและเพื่อนช่วยกันปรับแก้และให้ความเห็น และนำคำถามตอบลงในใบงานที่ 1.2 เรื่อง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ เพื่อแสดงถึงข้อคำถามและประเด็นสาระสำคัญที่ต้องการสัมภาษณ์ไปยังแหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่อไป

### คาบที่ 4 (ลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้)

2.4 นักเรียนทบทวนแนวทางในการสัมภาษณ์ มารยาทในการสัมภาษณ์ และขั้นตอนในการสัมภาษณ์

2.5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่พร้อมกันในการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ยวน ในสถานที่ต่าง ๆ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- พิพิธภัณฑ์จิปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว
- กาดวิถีชุมชนคูบัว
- สหกรณ์ทอผ้าคูบัว
- วัดโขลง ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี

2.5.1 นักเรียนถามและบันทึกข้อมูลตามข้อคำถามที่เตรียมไว้จากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจได้รับการแนะนำแหล่งข้อมูล เพิ่มจากบุคคลสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์

ไท - ยวน เพื่อให้ให้นักเรียนที่สำรวจและค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน

2.5.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล (บุคคล) ตามที่ได้รับการแนะนำ เพิ่มเติมบุคคลอื่น ๆ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา (ถ้ามี)

2.6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปและบันทึกสาระสำคัญตามประเด็นเรื่องที่ศึกษาที่ได้ จากการสัมภาษณ์ลงใบงานที่ 1.2 เรื่อง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ

### ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน

#### คาบที่ 5

3.1 ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียน ได้วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน โดยใช้ คำถาม ดังนี้

ข้อมูลที่นักเรียนได้จากการสืบค้นข้อมูล และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการศึกษา สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ทั้งหมดหรือไม่

3.2 นักเรียนร่วมกันตอบคำถามแล้วครูสอนเรื่อง วิเคราะห์หลักฐานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่รวบรวมได้ แล้วตีความข้อสารสนเทศตาม หลักฐาน

3.3 สมาชิกกลุ่มนำข้อมูลที่ตนได้สืบค้นมานำเสนอในที่ประชุมกลุ่ม สมาชิกกลุ่มร่วมกัน อภิปรายตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์และประเมินข้อมูลจากใบงานที่ 1.2 เรื่อง การสัมภาษณ์ บุคคลสำคัญ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่ได้มาเพิ่มเติม

3.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบงานที่ 1.3 เรื่อง วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและ หลักฐาน

### ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน

#### คาบที่ 6

4.1 ครูอธิบาย การสังเคราะห์ และตีความทางประวัติศาสตร์ต้องพิจารณาประเด็น เพื่อให้ ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับประเด็นเรื่องเรียงเนื้อหาและอธิบายเรื่องราวตามบริบททาง ประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจากหลักฐาน

4.2 สมาชิกกลุ่มนำข้อมูลจากใบงานที่ 1.3 เรื่อง วิเคราะห์ ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูล และหลักฐาน ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นการแสดงถึงการสำรวจ รวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับชาติ พันธุ์ไท - ยวน โดยเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญที่ได้จากหลักฐานที่ศึกษาจากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูล และสรุปองค์ความรู้เป็นที่มีสาระสำคัญตามประเด็นที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษา ลงใบงานที่ 1.4 เรื่อง

สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นการนำข้อมูลตารางจากใบงานที่ 1.3 เรื่อง วิเคราะห์ตีความและประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน มาจำแนกประเด็นตีความข้อสารสนเทศตามที่ปรากฏหรือได้รับจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมอ้างอิงหลักฐานจากแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ

พร้อมกันนี้ครูให้คำแนะนำในการทำงานกับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา และสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

4.3 เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ตีความข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลลงในใบงานที่ 1.4 เรื่อง สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา จากนั้นให้นักเรียนความรู้ที่ได้ตามประเด็นที่แต่ละกลุ่มศึกษามานำเสนอ

4.4 นักเรียนร่วมกันออกแบบการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา เช่น แผนผังกราฟฟิก ผังความคิด แผนผังก้างปลา ผังแมงมุม แผนผังโมโนทัศน์ เพื่อนำเสนอในคาบต่อไป

## ขั้นที่ 5 นำเสนอผลการศึกษา

### คาบที่ 7

5.1 ครูชี้แจงลำดับการนำเสนอ และเน้นย้ำให้ทุกคนตั้งใจฟังและเก็บสาระความรู้จากการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม

5.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอสาระสำคัญตามประเด็นต่าง ๆ ในแผนผังกราฟฟิกความคิดหน้าชั้นเรียนตามลำดับ กำหนดเวลาในการนำเสนอกลุ่มละ 5-7 นาที

5.3 นักเรียนและครูร่วมกันตั้งประเด็นคำถามและสรุปประเด็นที่ได้จากแหล่งเรียนรู้และแหล่งข้อมูลเรื่องที่แต่ละกลุ่มได้ทำการศึกษาอย่างน้อยกลุ่มละ 2 ข้อ และซักถามเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนในการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

5.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นซักถามปัญหาและอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์หลังจบการนำเสนอให้นักเรียนทุกกลุ่มส่งใบงานให้ครูตรวจดูความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

5.5 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ นักเรียนบันทึกสาระสำคัญลงสมุด

## 10. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

### 1. วิธีการวัดและประเมินผล

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการตอบคำถาม
- 1.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน
- 1.3 ประเมินชิ้นงานของนักเรียนในการทำใบงาน

## 2. เครื่องมือ

- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
- 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 2.3 แบบประเมินใบงาน

## 11. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

### 1. สื่อการเรียนรู้

- 1.1 วีดิทัศน์ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี
- 1.2 วีดิทัศน์ รายการเดินตามวิถีไท-ยวน บ้านคูบัว จ.ราชบุรี: ทิวถิ่นแดนไทย
- 1.3 หนังสือ คนราชบุรี
- 1.4 หนังสือ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย  
จังหวัดราชบุรี
- 1.5 หนังสือ ผ้าจากไท-ยวนราชบุรี ของอุดม สมพร.
- 1.6 หนังสือ ราชบุรีศึกษา ของ อาจารย์วิศวัฒน์ วงศ์วัฒนกุล
- 1.7 เอกสารโพธารามบ้านฉัน จัดทำโดยครูผู้สอน

### 2. แหล่งการเรียนรู้

- 2.1 ห้องสมุดโรงเรียน
- 2.2 เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

## 12. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

## แบบประเมินผังมโนทัศน์

กลุ่มที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน ประเมินการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามรายการที่กำหนด แล้วขีด ✓  
ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	ผลงานตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด				
2	ความถูกต้องของเนื้อหา				
3	ความถูกต้องทางภาษา				
4	ผลงานมีความเป็นระเบียบ				
5	การนำเสนองานหน้าชั้น				
รวม					

### เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานหรือพฤติกรรมสมบูรณ์ชัดเจน ให้ 4 คะแนน  
 ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องบางส่วน ให้ 3 คะแนน  
 ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่ ให้ 2 คะแนน  
 ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องมาก ให้ 1 คะแนน

### เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	ดีมาก
13 - 16	ดี
9 - 12	พอใช้
ต่ำกว่า 9	ปรับปรุง

## เกณฑ์การประเมินผังมโนทัศน์

ประเด็นที่ประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. ผลงานตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานสอดคล้องกับจุดประสงค์ทุกประเด็น</li> <li>- การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน</li> <li>- พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา</li> <li>- ดีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานสอดคล้องกับจุดประสงค์ เป็นส่วนใหญ่</li> <li>- การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน</li> <li>- พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานสอดคล้องกับจุดประสงค์บางประเด็น</li> <li>- การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์</li> </ul>
2. ผลงานมีความถูกต้องสมบูรณ์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เนื้อหาสาระของผลงานถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน</li> <li>- มีแหล่งอ้างอิงอย่างน้อย 4 แหล่ง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เนื้อหาสาระของผลงานถูกต้องครบถ้วนเป็นส่วนใหญ่</li> <li>- มีแหล่งอ้างอิงอย่างน้อย 3 แหล่ง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เนื้อหาสาระของผลงานถูกต้องครบถ้วนเป็นบางประเด็น</li> <li>- มีแหล่งอ้างอิงอย่างน้อย 2 แหล่ง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เนื้อหาสาระของผลงานไม่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่</li> <li>- ไม่มีแหล่งอ้างอิง</li> </ul>
3. ความถูกต้องทางภาษา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- โครงสร้างทางภาษาและใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องร้อยละ 90</li> <li>- ความสมบูรณ์ของรูปประโยค</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- โครงสร้างทางภาษาและใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องร้อยละ 80</li> <li>- ความสมบูรณ์ของรูปประโยคบางส่วน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- โครงสร้างทางภาษาและใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องร้อยละ 70</li> <li>- ความสมบูรณ์ของรูปประโยค</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- โครงสร้างทางภาษาและใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องร้อยละ 60</li> <li>- ไม่มีความสมบูรณ์ของรูปประโยค</li> </ul>

ประเด็นที่ประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ความถูกต้องของการสะกดคำ</li> <li>- การเรียบเรียงข้อมูลโดยสำนวนถูกหลักภาษาไทย</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ความถูกต้องของการสะกดคำบางส่วน</li> <li>- การเรียบเรียงข้อมูลโดยสำนวนถูกหลักภาษาไทยบางส่วน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ความถูกต้องของการสะกดคำ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ไม่มีความถูกต้องของการสะกดคำ</li> <li>- ไม่มีการเรียบเรียงข้อมูลโดยสำนวนถูกหลักภาษาไทย</li> </ul>
<b>4. ผลงานมีความเป็นระเบียบ</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานมีความเป็นระเบียบแสดงออกถึงความประณีต</li> <li>- ความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย</li> <li>- รูปแบบของแผนผังถูกต้องตามหลักการ</li> <li>- ลักษณะรูปแบบของแผนผังเป็นระเบียบ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานส่วนใหญ่มีความเป็นระเบียบแต่มีข้อบกพร่องบางส่วน</li> <li>- ความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยบางส่วน</li> <li>- รูปแบบของแผนผังถูกต้องตามหลักการบางส่วน</li> <li>- ลักษณะรูปแบบของแผนผังเป็นระเบียบบางส่วน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานมีความเป็นระเบียบแต่มีข้อบกพร่องบางส่วน</li> <li>- ความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย</li> <li>- รูปแบบของแผนผังถูกต้องตามหลักการ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลงานส่วนใหญ่ไม่เป็นระเบียบและมีข้อบกพร่อง</li> <li>- ไม่มีความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย</li> <li>- ไม่มีรูปแบบของแผนผังถูกต้องตามหลักการ</li> <li>- ไม่มีลักษณะรูปแบบของแผนผังเป็นระเบียบ</li> </ul>
<b>5. การนำเสนองาน</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พุดนำเสนอได้ดี</li> <li>- พุดเสียงดังฟังชัด</li> <li>- ได้สาระชัดเจน</li> <li>- วางบุคลิกในการพูดได้ดีมาก</li> <li>- เล่าเสนอเนื้อหาได้ตามลำดับเรื่อง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พุดนำเสนอได้ดี</li> <li>- พุดน้ำเสียงชัดเจน</li> <li>- สอดคล้องกับเนื้อหาที่พูด</li> <li>- วางบุคลิกในการพูดได้ดี</li> <li>- เล่าเสนอเนื้อหาได้ดี</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พุดนำเสนอได้</li> <li>- พุดน้ำเสียงชัด</li> <li>- สอดคล้องกับเนื้อหาบางประเด็น</li> <li>- วางบุคลิกในการพูด</li> <li>- เล่าเสนอเนื้อหา</li> <li>- มีกริยาท่าทางแต่งกายสุภาพ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พุดนำเสนอได้</li> <li>- น้ำเสียงไม่ชัดเจน</li> <li>- ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่พูด</li> <li>- วางบุคลิกในการพูดไม่ดี</li> </ul>

ประเด็นที่ประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ในการนำเสนอใช้น้ำเสียงมีจังหวะในการพูด</li> <li>- มีกริยาท่าทางแต่งกายสุภาพ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ในการนำเสนอใช้น้ำเสียงมีจังหวะในการพูดบางส่วน</li> <li>- มีกริยาท่าทางแต่งกายสุภาพ</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>- ไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ตามลำดับเรื่อง</li> <li>- ไม่มีการใช้น้ำเสียงมีจังหวะในการพูด</li> <li>- ไม่มีกริยาท่าทางแต่งกายไม่สุภาพ</li> </ul>

#### เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17-20	ดีมาก
13-16	ดี
9-12	ปานกลาง
ต่ำกว่า 9	ปรับปรุง
เกณฑ์การผ่าน: ระดับปานกลางขึ้นไป	



### แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน  
แล้วขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	การร่วมกันวางแผนการทำงาน				
2	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
3	เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี				
4	แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล				
5	ยอมรับข้อสรุปและผลงานของกลุ่ม และร่วมกันปรับปรุง				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

..... / ..... / .....

#### เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน  
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน  
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน  
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

## เกณฑ์การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ประเด็นที่ประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. ผลงานตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด	ร่วมมือวางแผนการทำงานครบทุกขั้นตอนมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานดีมาก	ร่วมมือวางแผนการทำงานครบทุกขั้นตอนมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานดี	ร่วมมือวางแผนการทำงานครบทุกขั้นตอนมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานพอสมควร	ร่วมมือวางแผนการทำงานน้อยและไม่มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนงาน
2. ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับหมายครบถ้วน เต็มความสามารถพยายามแก้ปัญหาการทำงานด้วยตนเองและมุ่งมั่นจนงานเสร็จ	ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับหมายครบถ้วน พยายามแก้ปัญหาการทำงานด้วยตนเองเป็นบางครั้งจนงานเสร็จ	ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับหมายไม่ครบถ้วน แก้ปัญหาการทำงานรับผิดชอบเองไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือ จึงจะทำงานได้สำเร็จ	รับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายน้อยมาก ต้องควบคุมและกระตุ้นบ่อยๆและงานไม่เสร็จ
3. เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี	มีมารยาทในการพูดใช้คำพูดและน้ำเสียงได้เหมาะสมดีมากและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	มีมารยาทในการพูดใช้คำพูดและน้ำเสียงได้เหมาะสมดีมากและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ่อยครั้ง	มีมารยาทในการพูดใช้คำพูดและน้ำเสียงและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ่อยครั้ง	ขาดมารยาทในการพูดและฟังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นน้อยมาก
4. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	ใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นได้ดีมาก และมุ่งประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพงานเป็นสำคัญ	ใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นได้ดี	ใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นได้บ้างพอสมควร	ใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าใช้เหตุผล

ประเด็นที่ประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
5. ยอมรับข้อสรุปและผลงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงงาน	มีส่วนร่วมในการสรุป ยอมรับข้อสรุปของกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่มทั้งหมดด้วยความเต็มใจ	มีส่วนร่วมในการสรุป ยอมรับข้อสรุปของกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบปรับปรุงแก้ไขงานส่วนใหญ่ของกลุ่ม	มีส่วนร่วมในการสรุปเป็นบางครั้ง ยอมรับข้อสรุปของกลุ่มร่วมกัน รับผิดชอบปรับปรุงแก้ไขพอสมควร	มีส่วนร่วมในการสรุปของกลุ่ม มีการรับผิดชอบต่อและปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่มเพียงเล็กน้อย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17-20	ดีมาก
13-16	ดี
9-12	ปานกลาง
ต่ำกว่า 9	ปรับปรุง
เกณฑ์การผ่าน : ระดับปานกลางขึ้นไป	

(ตัวอย่าง)  
 แบบประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต  
 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์  
 (ผู้ประเมิน : ผู้สอน)

หน่วยที่.....

รายชื่อนักเรียน กลุ่มที่.....

1..... ชั้น..... เลขที่.....  
 2..... ชั้น..... เลขที่.....  
 3..... ชั้น..... เลขที่.....  
 4..... ชั้น..... เลขที่.....  
 5..... ชั้น..... เลขที่.....  
 6..... ชั้น..... เลขที่.....

**คำชี้แจง**

เครื่องมือฉบับนี้ สร้างขึ้นมาเพื่อประเมินความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ปฏิบัติเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	ระดับคุณภาพ		
	3	2	2
1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน			
2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา			
3. ตีความและอธิบายเรื่องตามบริบททางประวัติศาสตร์			

แบบประเมินนี้ เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คุณภาพที่แสดงถึงความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

เกณฑ์ให้คะแนน (ค่าเฉลี่ย)	ระดับคุณภาพที่แสดงถึงความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00	ดี
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	ต้องปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนนระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
<b>1. การตั้งคำถามถึงแหล่งข้อมูลหลักฐาน</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> <li>- ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปใช้ในการศึกษาสืบค้นหลักฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> <li>- แต่ไม่ระบุแหล่งข้อมูลที่น่าไปใช้ในการศึกษาสืบค้นหลักฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสืบค้นแต่ยังไม่มี การสำรวจและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้</li> </ul>
<b>2. พิจารณาและเลือกแหล่งข้อมูลหลักฐานเพื่อการศึกษา</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- ประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> <li>- เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- ประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> <li>- แต่ยังไม่เลือกข้อมูลจากหลักฐาน ที่มีความสอดคล้องและตรวจสอบความถูกต้อง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพิจารณาผู้แต่งแหล่งที่พบและที่เก็บหลักฐาน</li> <li>- แต่ไม่มีการประเมินความน่าเชื่อถือโดยวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม</li> </ul>

รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต		
	3	2	1
	ตรวจสอบความถูกต้อง ระหว่างข้อมูลได้	ระหว่างข้อมูลได้	
<b>3. ติความและ อธิบายเรื่องตาม บริบททาง ประวัติศาสตร์</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่ การตีความหมายจาก ข้อมูล</li> <li>- เรียบเรียงและอธิบาย เรื่องราวตามบริบท และมีมุมมองทาง ประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจาก หลักฐาน</li> <li>- นำเสนอเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่สืบค้น ได้ ในรูปแบบที่ หลากหลายและ เหมาะสม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่ การตีความหมายจาก ข้อมูล</li> <li>- เรียบเรียงและอธิบาย เรื่องราวตามบริบท และมีมุมมองทาง ประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจาก หลักฐาน</li> <li>- ไม่มีการนำเสนอ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่สืบค้น ได้ ในรูปแบบที่ หลากหลายและ เหมาะสม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นำประเด็นเนื้อหาสู่ การตีความหมายจาก ข้อมูล</li> <li>- แต่ไม่มีการเรียบเรียง และอธิบายเรื่องราว ตามบริบทและไม่มี มุมมองทาง ประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงข้อมูลจาก หลักฐาน</li> </ul>

(ตัวอย่าง)

**แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**

**คำชี้แจง** ในการทำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1. แบบทดสอบถามฉบับนี้เป็นแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีจำนวน 40 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)
2. ให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถามถามนี้ให้ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด เพราะแบบสอบถามนี้ไม่มีถูกหรือผิด นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นความรู้สึกและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน
3. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยเท่านั้น ซึ่งไม่ได้นำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนใด ๆ ในวิชาการบุรีศึกษา
4. พิจารณาแต่ละข้อความอย่างละเอียดถี่ถ้วน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นข้อละหนึ่งระดับ ตอนที่ 1 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ

ข้อ ที่	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)
<b>ด้านความรู้ความเข้าใจ</b>						
1	ฉันคิดว่าการศึกษารายวิชาท้องถิ่นศึกษาส่งเสริมให้ได้ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง					
12	ฉันคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นของผู้คนในยุคปัจจุบัน					

ข้อ ที่	เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)
<b>ด้านความรู้สึกรู้สึก</b>						
13	ฉันรู้สึกว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นของตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น					
24	ฉันรู้สึกว่าผู้สอนไม่ควรมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนไปสืบค้นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์เพราะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก					
<b>ด้านพฤติกรรม</b>						
25	ฉันจะต้องเตรียมสอบถามข้อมูลความรู้ตามบทเรียนมาก่อนการเรียนในชั้นเรียนครั้งต่อไป					
37	ฉันมักจะตัดสินการกระทำของผู้คนในอดีตด้วยการเปรียบเทียบความคิดและค่านิยมในปัจจุบัน					

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 2 ข้อ**

39. นักเรียนมีความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างไร ในการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้กับแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีต

.....

.....

.....

40. หลังจากได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิชาราชบุรีศึกษาแล้ว นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไร ต่อท้องถิ่นของตนเอง

.....

.....

.....



## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	วัชรพล นาคทับ
วัน เดือน ปี เกิด	23 พฤษภาคม 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2553 - สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา - สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2565
ที่อยู่ปัจจุบัน	9/52 หมู่ 1 ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70000

